

Opracowanie:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Obserwatorium Integracji Społecznej

Spis treści

1.	<i>Wprowadzenie</i>	3
2.	<i>Sytuacja demograficzno - społeczna województwa świętokrzyskiego</i>	5
2.1	<i>Charakterystyka województwa świętokrzyskiego</i>	5
2.2	<i>Demografia</i>	5
2.3	<i>Gospodarka regionu</i>	9
2.4	<i>Bezrobocie</i>	11
2.5	<i>Infrastruktura społeczna</i>	14
3.	<i>Ocena zasobów pomocy społecznej w gminach</i>	17
3.1	<i>Korzystający z pomocy społecznej i wysokość środków finansowych przekazywanych na pomoc społeczną</i>	17
3.2	<i>Wybrane usługi pomocy społecznej</i>	22
3.3	<i>Instytucje pomocy społecznej</i>	30
3.4	<i>Zwiększenie zasobów pomocy społecznej</i>	45
3.5	<i>Kadra Ośrodków Pomocy Społecznej</i>	46
3.6	<i>Koszty prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej</i>	51
3.7	<i>Środki finansowe na zadania własne i zlecone w obszarze pomocy społecznej</i>	53
3.8	<i>Współpraca z organizacjami pozarządowymi</i>	55
4.	<i>Ocena zasobów pomocy społecznej w powiatach</i>	58
4.1	<i>Dane o korzystających z pomocy społecznej</i>	58
4.2	<i>Wybrane usługi pomocy społecznej prowadzone przez powiat</i>	60
4.3	<i>Instytucje pomocy społecznej w powiatach</i>	67
4.4	<i>Zwiększenie Zasobów Pomocy Społecznej w Powiatach</i>	73
4.5	<i>Kadra Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie</i>	75
4.6	<i>Koszty prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej</i>	78
4.7	<i>Środki finansowe powiatu na zadania własne i zlecone</i>	81
4.8	<i>Współpraca z organizacjami pozarządowymi</i>	84
5.	<i>Wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej</i>	85
6.	<i>Ocena Zasobów Pomocy Społecznej – skrót</i>	97
7.	<i>Rekomendacje</i>	99
8.	<i>Spis wykresów, tabel i map</i>	101

1. Wprowadzenie

Znowelizowana w 2011 roku ustawa z dnia 12 marca 2004r. *o pomocy społecznej* (Dz. U. z 2009. Nr 175, poz.1362, z późn. zm), wprowadziła obowiązek przygotowywania corocznie przez samorządy gminne, powiatowe oraz samorząd województwa oceny zasobów pomocy społecznej, która to zastąpiła opracowywany w latach poprzednich bilans potrzeb w zakresie pomocy społecznej. Zadanie to jest w sposób bezpośredni realizowane przez odpowiednio ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie oraz Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. Istotną zmianą jaką niesie za sobą realizacja tego zadania jest przedstawianie oceny odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu oraz sejmikowi województwa. Zapisy ustawy obligują samorządy, by przygotowywana corocznie ocena zasobów pomocy społecznej oparta była o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej.

Samorząd województwa został zobligowany do sporządzania oceny zasobów pomocy społecznej na podstawie ocen sporządzanych przez samorządy gminne i powiatowe z terenu województwa, z uwzględnieniem kwestii i problemów społecznych wynikających z przyjętej strategii polityki społecznej.

W celu ułatwienia realizacji tego zadania, a także ujednoczenia danych gromadzonych w tym procesie przez instytucje o których mowa w Ustawie, Instytut Rozwoju Służb Społecznych wraz z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej w ramach projektu 1.16 „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji” przygotował narzędzie oceny zasobów pomocy społecznej wykorzystujące elektroniczną aplikację SAC.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego podjął szereg działań mających na celu wsparcie samorządów gminnych oraz powiatowych w realizacji tego zadania. Podczas organizowanych przez ROPS w bieżącym roku naradach dyrektorów pcpwr szeroko omawiana była kwestia opracowywania oceny zasobów pomocy społecznej, jak również prezentowane było jednolite narzędzie do sporządzenia oceny. W dniach 26-27 marca 2012 roku dla ops oraz 28 marca dla pcpwr, ROPS wspólnie z Instytutem Rozwoju Służb Społecznych zorganizował spotkania konsultacyjne dotyczące obsługi narzędzia do sporządzania oceny zasobów pomocy społecznej podczas którego przedstawiciele IRSS oraz firmy „Sygnity” z Krakowa prezentowali funkcjonalność narzędzia oraz odpowiadali na liczne pytania ze strony uczestników spotkania konsultacyjnego. Samorządy gminne i powiatowe pisemnie zostały poinformowane, o sposobie przekazywania opracowanych ocen do ROPS. Pracownicy Obserwatorium Integracji Społecznej - Zespołu, który realizował ocenę zasobów pomocy społecznej w ROPS odpowiadali telefonicznie oraz mailowo na liczne pytania pracowników ops i pcpwr.

Należy podkreślić, że informacje przekazane przez samorządy gminne i powiatowe za pomocą oceny w wielu kwestiach są rozbieżne z danymi zawartymi w innych sprawozdaniach np. MPiPS-03, rejestr domów pomocy społecznej prowadzony przez wojewodę czy dane zgromadzone przez GUS.

Z uwagi na fakt, iż ocena zasobów pomocy społecznej została przyjęta uchwałą rady gminy lub powiatu to Samorząd Województwa nie miał możliwości prawnych do ingerowania w przekazane dane. **Tym samym Samorząd Województwa nie ponosi odpowiedzialności za rzetelność i wiarygodność przekazanych informacji.**

Niniejsza ocena oparta jest na danych, które napłynęły do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej z poszczególnych samorządów gminnych oraz powiatowych. Podczas analizowania danych zagregowanych na poziomie województwa niektóre z nich zostały zmodyfikowane w oparciu o informacje rzeczywiste pochodzące z innych źródeł. Samorządy gminne oraz powiatowe zobligowane były do przesyłania danych z roku oceny tj. 2011 oraz prognoz na lata 2012 i 2013, dane za lata 2009-2010 nie były danymi obligatoryjnymi. W związku z powyższym w wielu przypadkach utrudnione było pokazanie dynamiki zmian w okresie 2009-2011, jednakże raporty Oceny Zasobów Pomocy Społecznej w kolejnych latach będą wzbogacone o dynamikę oraz wskazane zostaną występujące trendy na przestrzeni lat.

Ocena Zasobów Pomocy Społecznej jest odpowiedzią na długo oczekiwane zmiany w problematyce diagnoz i analiz w obszarze polityki społecznej. To nowe szanse na lepsze planowanie polityki społecznej i strategii rozwiązywania problemów na różnych szczeblach samorządu.

Na podstawie analiz danych zwartych w ocenie opracowane zostały rekomendacje zmian w prowadzonych działaniach oraz zostaną przedstawione propozycje nowych działań. Dane z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej będą także wykorzystywane do opracowywania map problemów społecznych występujących w Województwie świętokrzyskim oraz do monitoringu Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020, a także programów wojewódzkich z zakresu polityki społecznej.

Ocena to merytoryczny dokument niezbędny do kreowania polityki społecznej w regionie na wszystkich szczeblach samorządu.

2. Sytuacja demograficzno - społeczna województwa świętokrzyskiego

2.1 Charakterystyka województwa świętokrzyskiego

Województwo świętokrzyskie położone jest w środkowo – wschodniej części Polski i sąsiaduje z 6 województwami: mazowieckim, lubelskim, podkarpackim, małopolskim, śląskim i łódzkim. Świętokrzyskie należy do grona najmniejszych województw w kraju, jego powierzchnia wynosi 11 711 kilometrów kwadratowych. Województwo świętokrzyskie według typologii Głównego Urzędu Statystycznego, stosowanej dla celów sprawozdawczych, składa się z 2 głównych podregionów: kieleckiego oraz sandomiersko-jędrzejowskiego. W skład podregionu kieleckiego wchodzi powiaty: kielecki, konecki, ostrowiecki, skarżyski, starachowicki oraz miasto na prawach powiatu Kielce. Natomiast podregion sandomiersko-jędrzejowski składa się z powiatów: buskiego, jędrzejowskiego, kazimierskiego, opatowskiego, pińczowskiego, sandomierskiego, staszowskiego oraz włoszczowskiego. Powierzchnia pierwszego podregionu wynosi 5 tys. km², a drugiego 6,7 tys. km².

Region świętokrzyski jest słabo zurbanizowany, zajmuje pod tym względem odległe miejsce na tle pozostałych województw w Polsce. Ludność mieszkająca w miastach stanowi około 45% ludności województwa, przy średniej dla Polski wynoszącej około 61%.

Do głównych ośrodków miejskich, a zarazem przemysłowych podregionu kieleckiego zaliczyć należy: Kielce, Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko – Kamienną oraz Końskie. Dominuje tu przemysł metalowy, maszynowy, hutniczy, ceramiczny oraz budowlany. Około 70% podmiotów gospodarczych działających na terenie województwa świętokrzyskiego zlokalizowane jest w podregionie kieleckim, co świadczy o stosunkowo dużym uprzemysłowieniu oraz zurbanizowaniu podregionu

Ludność na terenie województwa jest rozmieszczona nierównomiernie, co jest spowodowane czynnikami przyrodniczo-geograficznymi, jak również społeczno – ekonomicznymi. Gęstość zaludnienia wynosi 108 osób na kilometr kwadratowy, przy średniej gęstości zaludnienia dla Polski wynoszącej 122 osoby na kilometr kwadratowy. Wskaźnik ten charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem terytorialnym. Podregion kielecki, obejmujący centralne i północne obszary województwa jest ponad dwukrotnie gęściej zaludniony niż podregion sandomiersko-jędrzejowski.

2.2 Demografia

Według stanu na dzień 1 stycznia 2012 roku województwo świętokrzyskie zamieszkiwało 1 289 tysięcy osób. Liczba ludności województwa świętokrzyskiego zmniejsza się corocznie, przy czym w większym stopniu wyludniają się miasta aniżeli tereny wiejskie. Wynika to z faktu, iż mieszkańcy województwa coraz częściej podejmują decyzje o przeprowadzce na tereny podmiejskie i wiejskie.

W ogólnej liczbie mieszkańców województwa nieznacznie przeważają kobiety podobnie, jak w skali kraju, których odsetek pod koniec grudnia 2011 roku wyniósł 51,3%. Współczynnik feminizacji ukształtował się na podobnym poziomie jak w latach poprzednich i osiągnął wartość 105. Przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn, najbardziej widoczna była w miastach – tam wskaźnik feminizacji osiągnął wartość 111 wobec 101 na wsi.

W województwie świętokrzyskim obserwujemy obniżenie przyrostu rzeczywistego. Wpływ na taką sytuację mają zarówno „ruch wędrownikowy” tj. przewaga osób emigrujących z województwa nad przybywającymi na jego teren, jak i ruch naturalny. Zjawiska te są uwarunkowane strukturą demograficzną i społeczno-gospodarczą województwa.

Migracje są czynnikiem, który ma istotny wpływ na stan zaludnienia. Na przestrzeni kilku ostatnich lat saldo migracji pozostaje ujemne, wartości dodatnie osiągnięto tylko w powiecie kieleckim. Oznacza to, że corocznie z województwa na stałe wymeldowuje się więcej osób niż się tu osiedla.

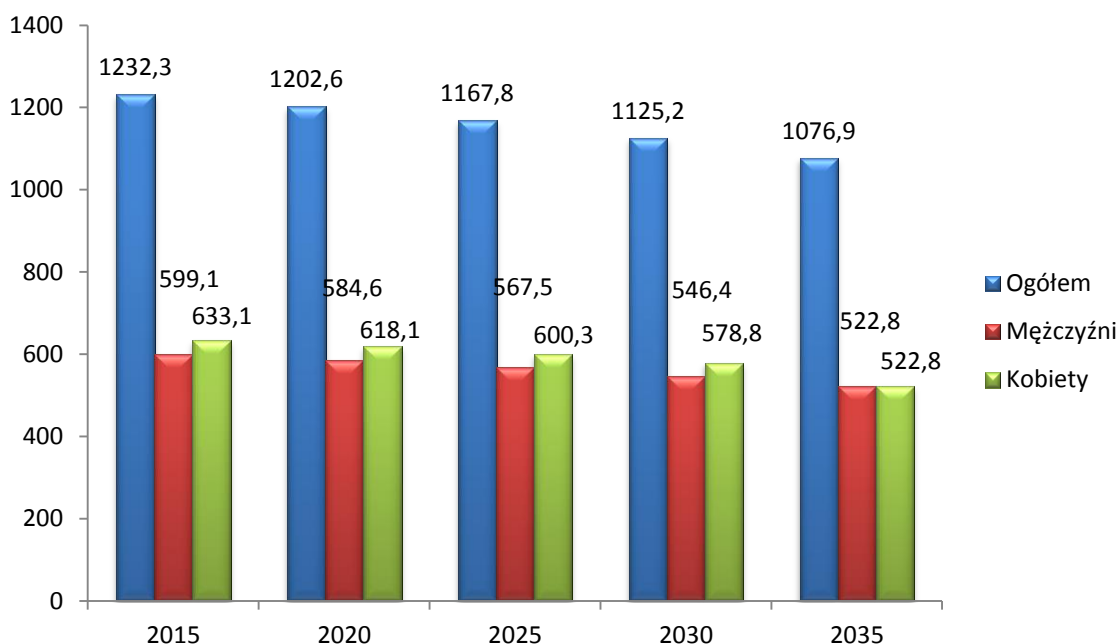
W roku 2011 saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały ukształtowało się na poziomie minus 1,82 % (wymeldowało się 2305 osób). Saldo migracji zagranicznych uplasowało się na poziomie 0,08% co oznacza, iż nastąpił spadek liczby wyjazdów Polaków za granicę na pobyt stały. W województwie świętokrzyskim w okresie 2010-2011 liczba osób powracających z zagranicy i meldujących się na pobyt stały w regionie przekroczyła odpowiednio o 22 i 103 liczbę osób, które wymeldowały się z pobytu stałego w związku z wyjazdem za granicę kraju.

Tabela 1. Migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały.

<i>Rok</i>	<i>2005</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>
<i>Saldo migracji</i>	-2249	-2119	-2545	-1820

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Ujemny przyrost naturalny i migracje są czynnikami, które przyczyniają się do zmniejszania się liczby ludności w województwie świętokrzyskim. Prognozy ludności na najbliższe dziesięciolecie nie są optymistyczne – systematycznie spadać będzie liczba mieszkańców województwa świętokrzyskiego.

Wykres 1. Prognoza ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym do roku 2035.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Na przestrzeni 2011r. na terenie województwa świętokrzyskiego ogólny współczynnik zgonów wyniósł 10,81%, natomiast współczynnik urodzeń żywych wyniósł 9,14%. Podobnie jak w latach ubiegłych zanotowano ujemny przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego osiągnął wartość minus 1,67%, i był niższy niż przed rokiem (minus 1,23%). Dodatkowo wartości współczynnik urodzeń żywych osiągnął tylko w mieście na prawach powiatu Kielce oraz w powiecie kieleckim. W skali Polski natomiast współczynnik przyrostu naturalnego wyniósł 0,34%.

Tabela 2. Ludność wg płci i wieku w województwie świętokrzyskim na dzień 31.XII.2010 roku.

Wiek	2000	2009	2010					
			ogółem	W tym mężczyźni	miasta		wieś	
					razem	W tym mężczyźni	razem	W tym mężczyźni
Ogółem	1302650	1270120	1266014	616462	570275	270799	695757	345663
0-2	38309	37093	37490	19320	16055	8323	21435	10997
3-6	59351	44491	45034	23097	18593	9602	26441	13495
7-12	110448	74291	71742	36870	28079	14547	43663	22323
13-15	63530	45309	43135	21859	16527	8388	26608	13471
16-18	70604	52705	49864	25429	20152	10141	29712	15288
19-24	119590	116150	111991	57597	47308	24224	64683	33373
25-29	89209	106751	107897	55804	49347	25269	58550	30508
30-34	77374	92847	94222	49074	44838	22930	49384	26144
35-39	82930	82324	84209	43381	37914	19231	46295	24150
40-44	102898	75055	75306	38267	33110	16316	42196	21951
45-49	104177	84204	80575	40670	36577	17273	43998	23397
50-54	87749	101121	98440	49013	47916	22063	50524	26950
55-59	53317	95684	97323	47162	49824	22458	47499	24704
60-64	60364	73063	79388	37269	41041	18428	38347	18841
65-69	58846	46953	46393	20360	22644	9756	23749	10604
70-74	53492	49691	49059	19686	22623	8828	26436	10858
75-79	38017	43214	42618	15839	18616	7082	24002	8757
80 i więcej	32445	49174	51328	15765	19093	5913	32235	9852

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

W województwie świętokrzyskim obserwujemy niekorzystne zmiany świadczące o starzeniu się społeczeństwa. Na przestrzeni lat 2005-2011 nastąpiło zmniejszenie się udziału dzieci i młodzieży w wieku 0-17 lat z 20,6% w 2005 roku do 17,8% w roku 2011. Jednocześnie zwiększył się odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni w wieku 65 lat i więcej, kobiety w wieku 60 lat i więcej) – z 17% do 18,8%. Zmiany te obrazuje współczynnik obciążenia demograficznego.

Tabela 3. Współczynnik obciążenia demograficznego.

Wyszczególnienie		2005	2010	2011
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Ogółem	60,1	57,3	57,7
	Miasto	51,4	53,2	54,7
	Wieś	62,8	60,9	60,2
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	Ogółem	82,6	100,7	105,6
	Miasto	86,3	114,3	121,3
	Wieś	80,1	91,6	95,0
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Miasta	Ogółem	27,2	28,8	29,6
	Miasto	23,8	28,4	30,0
	Wieś	30,3	29,1	29,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Współczynnik obciążenia demograficznego w 2011 roku – czyli ilość osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym w województwie świętokrzyskim wyniósł 57,3 %. Odsetek osób w wieku 65 + w stosunku do ogólnej liczby ludności województwa wyniósł 14,96 %, co oznacza, iż społeczeństwo województwa świętokrzyskiego jest uznawane przez demografów za stare.

Poziom zaawansowania procesu starzenia się społeczeństwa prześledzić można również w grupach wiekowych, poprzez stosunek populacji w wieku 65 lat i więcej do liczby dzieci i młodzieży poniżej 15 roku życia. Szybkość wzrostu znacznie różnicowała płeć i miejsce zamieszkania. Wskaźniki te są niekorzystne dla populacji kobiet i mieszkańców miast, co prezentuje tabela poniżej.

Tabela 4. Relacja osób w wieku 65 lat i więcej do 100 osób w wieku 14 lat i mniej w województwie.

Lata	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasta			Wieś		
				Razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
2005	92,4	69,0	116,7	95,9	71,6	121,4	90,0	67,3	113,7
2010	103,	76,6	132,4	112,8	83,2	144,5	97,7	72,1	124,4
2011	107,5	79,5	137,0	118,6	87,7	151,8	99,9	73,9	127,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

2.3 Gospodarka regionu

Według stanu z końca grudnia 2011 r. w rejestrze REGON województwa świętokrzyskiego zarejestrowanych było 105,9 tys. podmiotów gospodarki narodowej, co stanowi 2,7% ogółu podmiotów zarejestrowanych w kraju. W stosunku do roku 2010 liczba podmiotów w województwie świętokrzyskim zmniejszyła się o 2,6%. Wśród zarejestrowanych podmiotów najliczniejsze grupy stanowiły jednostki zajmujące się: handlem i naprawą pojazdów samochodowych 35,2 tys. (33,2%), budownictwem 14,2 tys. (13,4%) oraz przetwórstwem przemysłowym 9,7 tys. (9,2%).

Zdecydowaną większość podmiotów stanowiły jednostki sektora prywatnego, który skupiał 96,9% (102,6 tys.) ich ogólnej liczby. W stosunku do 2010 r. liczba podmiotów sektora prywatnego zmniejszyła się o 2,7%. Podmioty sektora publicznego w 2011 r. stanowiły w rejestrze 3,1% (3,3 tys.), ich liczba w ciągu roku zmniejszyła się o 5 podmiotów.

W 2011 r. w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 8,9 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 15,8% mniej niż przed rokiem). Tylko w powiecie pińczowskim liczba nowo zarejestrowanych podmiotów była większa niż rok wcześniej. W pozostałych powiatach liczba nowo zarejestrowanych podmiotów była mniejsza w stosunku do roku ubiegłego. Największy spadek odnotowano w powiecie opatowskim (40,5%), starachowickim (29,2%), ostrowieckim (26,3%) i skarżyskim (25,0%).

W 2011 r. liczba wyrejestrowanych podmiotów wyniosła 11,3 tys. (o 52,2% więcej niż przed rokiem). Zdecydowanie najczęściej z prowadzenia dalszej działalności rezygnowano w mieście Kielce, gdzie z rejestru wypisano 2,5 tys. podmiotów.

Utrzymuje się znaczne zróżnicowanie ilości podmiotów gospodarczych w ujęciu terytorialnym. W podregionie kieleckim zlokalizowanych było 68,9% podmiotów, w podregionie sandomiersko – jędrzejowskim siedzibę miało 31,1% podmiotów. Najwięcej, bo 26,5% podmiotów zlokalizowanych było w Kielcach (28,1 tys.), 13,1% - w powiecie kieleckim (13,8 tys.), 9,9% - w ostrowieckim (10,5 tys.), 7,0% - w skarżyskim (7,4 tys.) i 6,6% - w starachowickim (6,9 tys.). We wszystkich powiatach województwa z wyjątkiem kazimierskiego, nastąpił spadek liczby podmiotów gospodarczych w stosunku do roku 2010.

W 2011 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w naszym regionie ukształtowało się na poziomie 3 022,12 zł i było wyższe o 4,2 % niż w roku 2010. Natomiast w porównaniu do skali kraju było mniejsze o 581,90 zł. Przeciwnie niż w latach poprzednich, w roku 2011 płace wzrosły w większym stopniu w sektorze prywatnym niż w publicznym. W województwie świętokrzyskim w sektorze publicznym przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto osiągnęło wartość 3 420,96 zł i zwiększyło się o 0,5% w stosunku do roku 2010. W sektorze prywatnym średnia płaca ukształtowała się na poziomie 2 976,83 zł i była wyższa od zanotowanej w 2010 roku o 5,2%.

Tabela 5. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzany na 1 osobę w gospodarstwach domowych.

Wyszczególnienie	2005	2009	2010
Dochód rozporządzalny (w tym):	621,01	937,89	1026,36
Z pracy najemnej	237,34	471,08	486,00
Z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie	54,71	55,60	81,71
Z pracy najemnej na rachunek	39,33	81,79	95,91
Ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej	237,88	291,39	322,46
Dochód do dyspozycji	597,40	909,40	996,56

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

W gospodarstwach domowych regionu świętokrzyskiego w 2010 roku przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na jedną osobę wyniósł 1 026,36 zł i był jednym z najniższych w kraju. Przeciętne miesięczne wydatki wyniosły 831,70 zł. Blisko 30% z nich przeznaczamy na żywność i napoje bezalkoholowe, a prawie ¼ to opłaty związane z użytkowaniem mieszkania lub domu oraz nośnikami energii.

Tabela 6. Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych.

Wyszczególnienie	2005	2009	2010
	w zł		
Wydatki ogółem	579,49	792,07	831,70
W tym towary i usługi konsumpcyjne	555,89	763,58	801,89
Zdrowie	32,46	37,65	39,51
Transport	36,00	63,38	70,15
Łączność	28,35	35,06	36,38
Rekreacja i kultura	30,07	48,20	46,68
Edukacja	7,22	8,77	7,72
Restauracje i hotele	13,05	12,18	10,86
Inne towary i usługi	27,70	38,80	42,16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

W 2011 roku odnotowano poprawę warunków płacowych w sektorze przedsiębiorstw w regionie. Finansowo zyskali zarówno zatrudnieni w sekcjach przemysłowych, jak i usługowych. Największy wzrost przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń odnotowano w górnictwie i wydobywaniu (o 13,6%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 7,3%), budownictwie (o 7,2%), a także w handlu, naprawie pojazdów samochodowych (o 5,5%) i w przetwórstwie przemysłowym (o 5,1%).

Przeciętne wynagrodzenie godzinowe w 2011 roku ukształtowało się na poziomie 20,33 zł, w sektorze publicznym osiągnęło wartość 23,83 zł, natomiast w sektorze prywatnym – 19,95 zł. W odniesieniu do 2010 roku odnotowano wzrost wynagrodzenia za godzinę pracy o 4,5%. Najwyższą pensję za przepracowaną godzinę otrzymali zatrudnieni w sekcji górnictwo i wydobywanie – 32,03 zł, a najniższe w administrowaniu i działalności wspierającej – 13,07 zł.

2.4 Bezrobocie

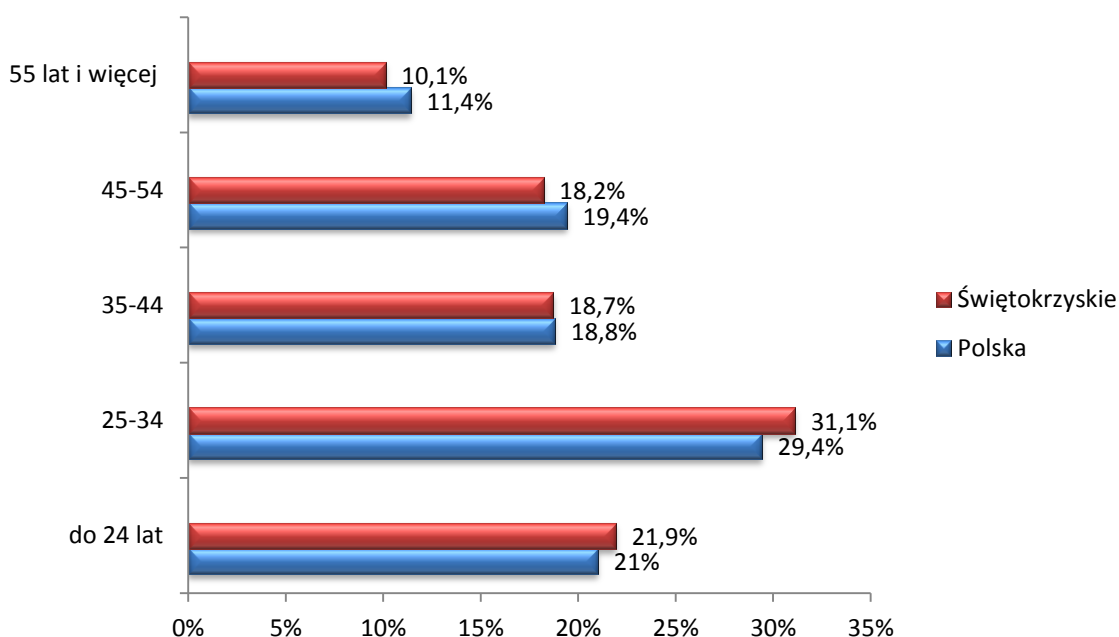
Liczba bezrobotnych w woj. świętokrzyskim według stanu na dzień 31.12.2011r. wyniosła 83 217 osób i w grupie tej znajduje się:

- 18 196 bezrobotnych do 25 roku życia (21,9% ogółu),
- 42 901 bezrobotnych kobiet (51,6 %),
- 46 231 bezrobotnych zamieszkałych na wsi (55,6%),
- 68 937 bezrobotnych bez prawa do zasiłku (82,8%),
- 14 280 bezrobotnych z prawem do zasiłku (17,2%),
- 5 654 bezrobotnych w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki (6,8%),
- 4 233 bezrobotnych niepełnosprawnych (5,1%).

Na koniec grudnia 2011 roku zarejestrowanych było 44 440 długotrwale bezrobotnych (53,4% ogółu), tzn. pozostających w rejestrach urzędów pracy ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, w tym 24 700 kobiet (55,6%).

W porównaniu do grudnia 2010 roku grupa ta zwiększyła się o 7,2%. W 2011 roku zarejestrowano 47 921 osób (46,4% napływu), w tym 52,3% stanowiły kobiety, a wyłączono 44 945 osób (44,0% odpływu), w tym 50,9% to kobiety. Do najważniejszych przyczyn wyłączenia z rejestrów należało podjęcie pracy przez 15 853 osoby (35,3%), nie potwierdzenie gotowości do pracy – 11 417 osób (25,4%) oraz rozpoczęcie szkolenia lub stażu – 2 619 osób (5,8%).

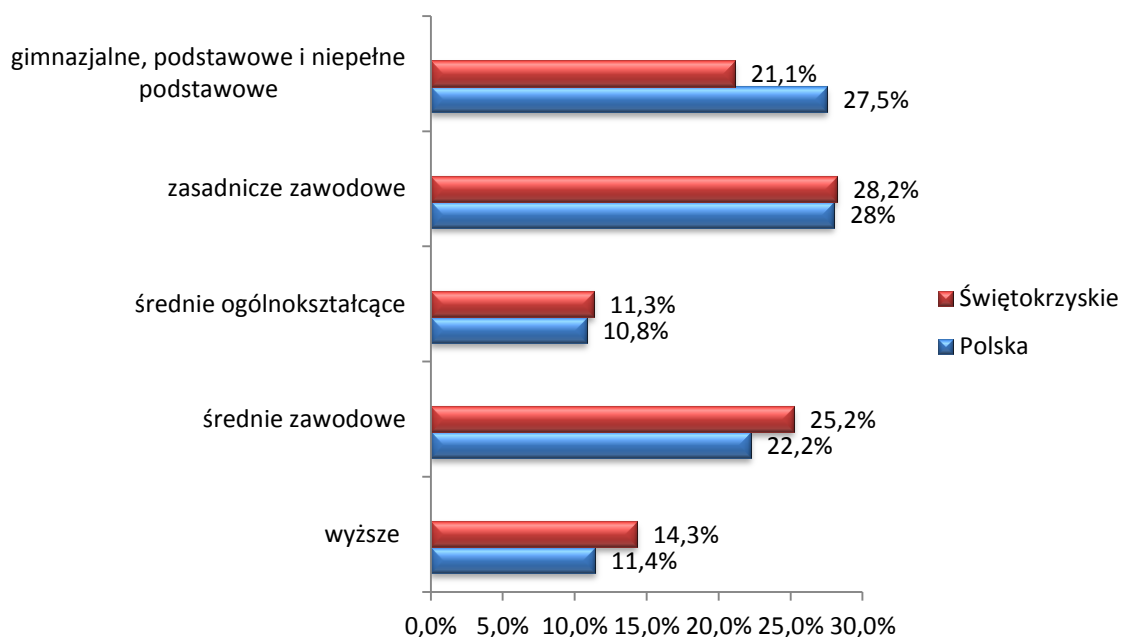
Bezrobocie w 2011 roku nadal dotyczyło głównie ludzi młodych, których wiek nie przekroczył 35 lat. W końcu grudnia 2011 roku najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (25,9 tys.), choć ich odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych nieznacznie zmniejszył się w odniesieniu do roku 2010. Następnie 21,9% – 18,2 tys. osób stanowili bezrobotni, którzy nie ukończyli 25 roku życia. Na przestrzeni 2011 roku najbardziej zmniejszył się udział bezrobotnych osób w wieku 45-54 lata.

Wykres 2. Struktura zarejestrowanych bezrobotnych wg wieku, na dzień 31.12.2011 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Zdecydowana większość bezrobotnych rejestrujących się w urzędach pracy to osoby o stosunkowo niskim poziomie wykształcenia. Według stanu na koniec 2011 r. blisko 50% stanowiły osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne, podstawowe, niepełne podstawowe oraz zasadnicze zawodowe, zaś 25,2% legitymowało się wykształceniem średnim zawodowym. Osoby z wyższym wykształceniem również zaczęły odczuwać problemy na rynku pracy, ich grupa na rynku pracy w roku 2011 zwiększyła się najbardziej – o 9,3%.

Wykres 3. Struktura zarejestrowanych bezrobotnych wg poziomu wykształcenia na dzień 31.12.2011 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Poziom bezrobocia na koniec grudnia 2011 roku był:

- wyższy o 3 515 osób, tj. o 4,4% w porównaniu do 30.11.2011r.,
- wyższy o 1 076 osób, tj. o 1,3% w porównaniu do 31.12.2010r.,
- niższy o 48 049 osób, tj. o 36,6% w porównaniu do 31.12.2002r.

W grudniu 2011 roku we wszystkich powiatach wystąpił wzrost poziomu bezrobocia w porównaniu do poprzedniego miesiąca, przy czym najwyższy w:

- starachowickim o 613 osób (10,0%),
- kieleckim o 601 osób (4,8%),
- ostrowieckim o 457 osób (5,4%),
- koneckim o 274 osoby (3,9%)
- staszowskim o 273 osoby (7,3%).

Natomiast najniższy wzrost zanotowano w powiatach:

- kazimierskim o 18 osób (0,9%)
- włoszczowskim o 74 osoby (2,6 %).

W odniesieniu do grudnia 2010 roku odnotowano spadek liczby bezrobotnych w m. Kielce o 634 osoby (5,5%) oraz powiatach: buskim o 176 osób (5,3%) , włoszczowskim o 119 osób (3,9%) i kieleckim o 47 osób (0,4%).

Natomiast w pozostałych powiatach miał miejsce wzrost liczby bezrobotnych, w tym najwyższy w opatowskim o 551 osób (11,6%), sandomierskim o 409 osób (9,5%) i koneckim o 310 osób (4,4%).

Stopa bezrobocia na koniec grudnia 2011 roku ukształtowała się w województwie na poziomie 15,3% i była wyższa o 0,6 punktu procentowego, a w kraju wyniosła 12,5% i była wyższa o 0,4 punktu procentowego w porównaniu do listopada 2011 roku.

W grudniu 2010 roku odnotowano stopę bezrobocia na poziomie 15,2% (w kraju 12,4%), co w obydwu przypadkach oznacza wzrost wskaźnika na przestrzeni roku o 0,1 punktu procentowego.

2.5 Infrastruktura społeczna

W 2011 roku efekty budownictwa mieszkaniowego, jakie zostały uzyskane w województwie świętokrzyskim były nieznacznie lepsze niż rok wcześniej, a mianowicie:

- Wzrosła liczba mieszkań oddanych do użytkowania,
- Wzrosła liczba wydanych pozwoleń na ich realizację,
- Wzrosła liczba rozpoczętych budów.

W 2011 roku w województwie świętokrzyskim oddano do użytkowania 2 973 mieszkania czyli o 30,6% więcej niż w roku 2010. Odwrotna sytuacja wystąpiła w skali kraju, gdzie odnotowano spadek o 3,5% liczby lokali mieszkalnych przekazanych do użytkowania. Wzrost liczby oddanych mieszkań odnotowano w następujących formach budownictwa:

- W budownictwie spółdzielczym (wzrost liczby mieszkań o 99,0% przy udziale 6,6%).
- W budownictwie komunalnym (wzrost o 73,1%, przy udziale 3,0%).
- W budownictwie indywidualnym (wzrost o 39,4% przy udziale 67,6%).

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytku w 2011 roku w województwie świętokrzyskim wyniosła 108,3 m² i zwiększyła się o 1,2 m² w stosunku do roku poprzedniego. Największe mieszkania budowano w powiecie kazimierskim, natomiast najmniejsze w powiecie sandomierskim oraz opatowskim. Łącznie w 2011 roku na terenie województwa wydano 4 940 pozwoleń na budowę mieszkań, tj. o 8,4 % więcej niż w roku 2010. Najwięcej pozwoleń na budowę mieszkań wydano inwestorom indywidualnym - 70,7% ogółu oraz budującym z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem - 23,5%.

W 2011 roku w zasobach gmin województwa świętokrzyskiego znajdowało się 14 231 mieszkań, na mieszkanie z gminy oczekiwało 4 531 osób. W okresie 2009-2010 liczba oczekujących na mieszkanie systematycznie wzrastała. Na terenach gmin znajdowało się 2 621 mieszkań socjalnych, a liczba osób oczekujących na mieszkanie socjalne kształtowała się na poziomie 2 632 osób. W odniesieniu do roku 2010 nastąpił znaczny wzrost osób oczekujących na mieszkanie socjalne, odsetek zwiększył się o 61%.

Na infrastrukturę społeczną składają się m.in. żłobki i oddziały żłobkowe, przedszkola, szkoły, szkoły wyższe, biblioteki, świetlice itp.

Żłobki i oddziały żłobkowe działające przy przedszkolach, sprawują opiekę nad dziećmi w wieku do 3 lat w czasie pracy rodziców. W województwie świętokrzyskim placówki te zlokalizowane były do niedawna wyłącznie w miastach. Według danych przekazanych w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej przez gminy Województwa świętokrzyskiego, w województwie funkcjonuje obecnie jedynie 7 żłobków, a liczba dzieci oczekujących na miejsce w żłobkach wynosi 200, co oznacza, że liczba dzieci uprawnionych do korzystania z opieki żłobkowej znacznie przekraczała liczbę miejsc ofertowanych przez żłobki.

Według danych uzyskanych z gmin, liczba przedszkoli wyniosła 367. Liczba dzieci oczekujących na miejsce w przedszkolu kształtuje się na poziomie 3 039. Najwięcej placówek funkcjonuje na terenie Jędrzejowa (25), miasta Kielce (47), Starachowic (19), Ostrowca Świętokrzyskiego (12), Staszowa (10), Skarżyska-Kamiennej (11), Pińczowa (9) oraz Końskich (9).

Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2011 roku funkcjonowały 552 szkoły podstawowe oraz 219 szkół gimnazjalnych, a także 15 uczelni wyższych w tym 11 w Kielcach, do których można zaliczyć główne ośrodki naukowe takie jak, Uniwersytet im. Jana Kochanowskiego czy Politechnikę Świętokrzyską.

Liczba świetlic dla dzieci i klubów dla młodzieży w roku 2011 ukształtowała się na poziomie 441 w województwie i wzrosła o 84 placówki w odniesieniu do roku 2010. Nieco inna sytuacja miała miejsce w przypadku bibliotek, gdzie w roku 2011 ich liczba zmalała w odniesieniu do roku 2010 – odpowiednio z 306 do 303. Prognozy zawarte w OZPS wskazują, iż ich liczba nadal się będzie zmniejszać.

Liczba domów kultury na terenie województwa świętokrzyskiego wyniosła w 2011 roku 83 placówki i wzrosła o 13 takich obiektów w porównaniu do roku 2010. Liczba obiektów sportowych oraz liczba sal widowiskowych w roku 2011 wyniosła odpowiednio 692 i 50.

Szczegółowe zestawienie liczby placówek funkcjonujących na terenie województwa świętokrzyskiego w latach 2009-2011 przedstawia poniższa tabela:

Tabela 7. Wykaz liczby placówek funkcjonujących na terenie woj. świętokrzyskiego.

Wyszczególnienie	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011^{*(rok oceny)}
Liczba żłobków w gminie	5	5	7
Liczba przedszkoli w gminie	304	320	367
Liczba szkół podstawowych	584	575	552
Liczba szkół gimnazjalnych	220	222	219
Liczba świetlic dla dzieci i klubów dla młodzieży	325	357	441
Liczba bibliotek w gminie	311	306	303
Liczba domów kultury	86	70	83
Liczba obiektów sportowych	488	616	692
Liczba sal widowiskowych	35	36	50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

3. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w Gminach.

3.1 Korzystający z pomocy społecznej i wysokość środków finansowych przekazywanych na pomoc społeczną.

Zgodnie z zapisami art. 7 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. w Polsce pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

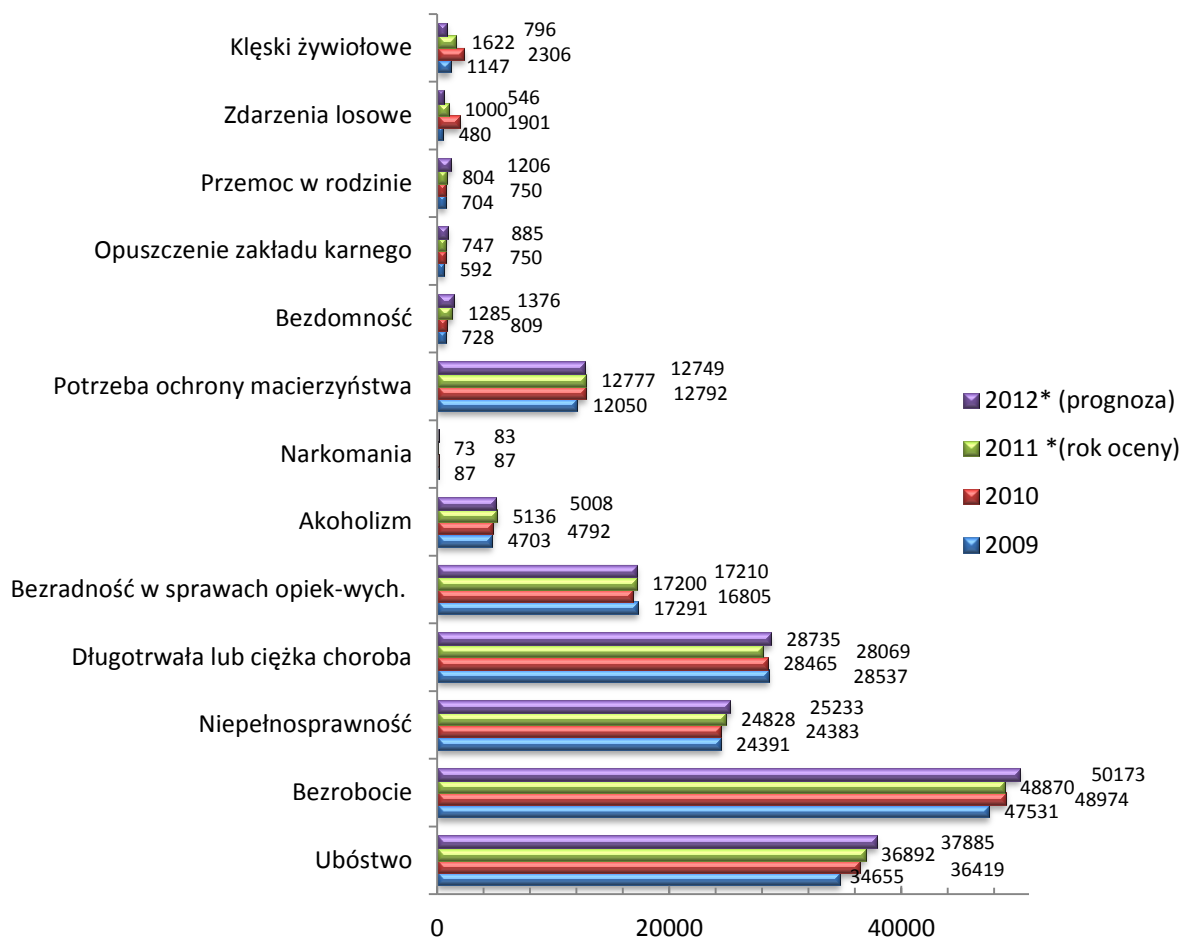
1. Ubóstwa;
2. Sieroctwa;
3. Bezdomności;
4. Bezrobocia;
5. Niepełnosprawności;
6. Długotrwałej lub ciężkiej choroby;
7. Przemocy w rodzinie;
8. Potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
9. Potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
10. Bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
11. Braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze;
12. Trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
13. Alkoholizmu lub narkomanii;
14. Zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
15. Klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Należy podkreślić, że jest to katalog otwarty i wskazuje jak przedstawiają się materialnoprawne przesłanki udzielenia konkretnych świadczeń¹. Przesłanki te określane są również terminem trudnej sytuacji życiowej, łączonej z kategorią ryzyka socjalnego. Otwartość tego katalogu powoduje, że mogą wystąpić inne nie wymienione w tym przepisie trudne sytuacje życiowe uzasadniające przyznanie świadczeń z pomocy społecznej, np. katastrofa budowlana czy przestępstwo przeciwko mieniu².

Dane zawarte na poniższym wykresie szczegółowo obrazują powody przyznawania świadczeń na terenie województwa.

¹ W. Maciejko, P. Zaborniak, *Ustawa o pomocy społecznej – Komentarz*, LexisNexis, Warszawa 2010, s. 77

² S. Nitecki, *Prawo do pomocy społecznej w polskim systemie prawnym*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o. Warszawa 2008, s. 159

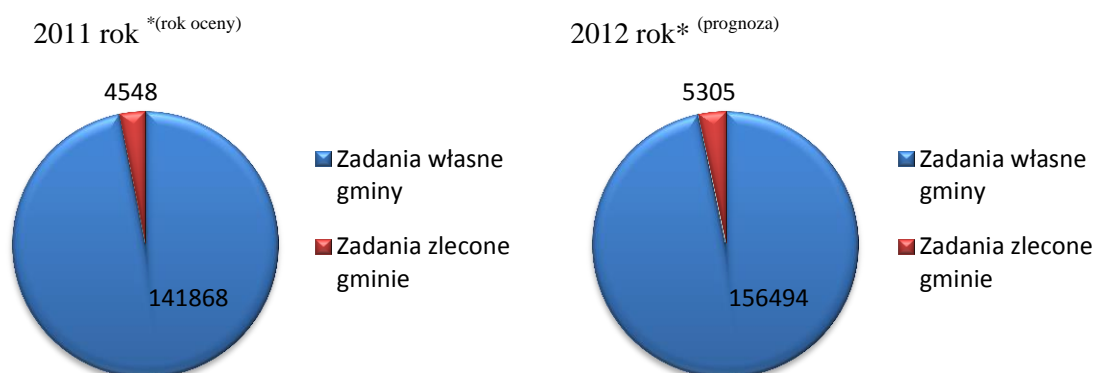

Wykres 4. Ilość osób którym przyznano świadczenia wg powodów ich przyznania.
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Uwagę należy zwrócić na fakt, iż znacząca liczba osób otrzymuje świadczenia z tytułu *potrzeby ochrony macierzyństwa*. Należy przez to rozumieć podejmowanie przez organy pomocowe takich działań, które są skierowane do kobiet posiadających dzieci do 18 roku życia. Najczęściej jednak potrzeba ochrony macierzyństwa jest najistotniejsza w pierwszym okresie życia dziecka i to wówczas w największej licznie przypadków przyznawane są świadczenia z tego powodu. W katalogu świadczeń, które możemy uzyskać z tego powodu wymienia się zasiłek rodzinny oraz przewidziane do niego dodatki, takie jak: z tytułu urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu okresu jego pobierania.

Poza wyżej wymienionym powodem w województwie najczęściej przyznawane są świadczenia z powodu bezrobocia. W latach 2009-2011 z tego tytułu świadczenia miało przyznane 145 375 osób, a wg prognoz w 2012 roku 5 0173 osoby otrzyma pomoc ze względu na fakt, że są osobami bezrobotnymi. Kolejnym zjawiskiem negatywnym, determinującym przyznanie świadczenia jest ubóstwo. Z tego powodu pomoc w latach 2009-2011 otrzymało łącznie 107 966 świadczeniobiorców, a według prognoz w 2012 roku pomoc z tego tytułu otrzyma 37 885 osób.

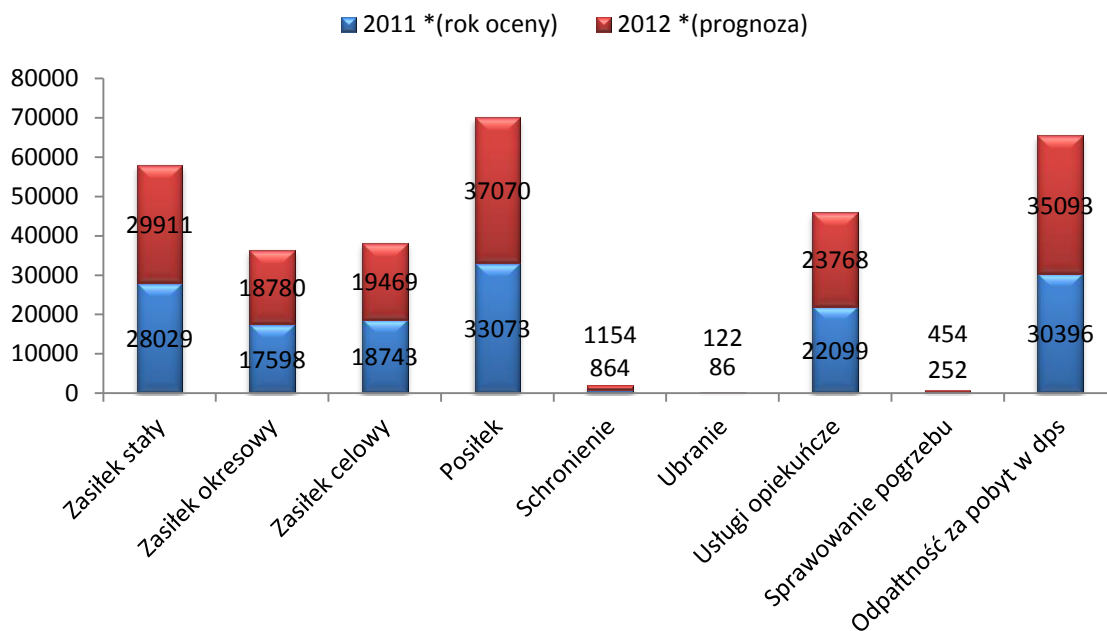
System pomocy społecznej w Polsce realizowany jest przez jednostki samorządu terytorialnego. Zadania wynikające z realizacji ustawy o pomocy społecznej zostały podzielone na dwie grupy. Należą do nich zadania własne gminy oraz zadania zlecone z administracji rządowej realizowane przez gminę. Zadania własne zostały podzielone z kolei na zadania o charakterze obowiązkowym czyli zadania obligatoryjne oraz zadania fakultatywne. Podział zadań na przedstawione kategorie wynika m.in. z faktu, iż gminy nie posiadają dostatecznych instrumentów finansowych, aby podołać trudnościom, jakie mogłyby je dotknąć, gdyby wszystkie zadania przypisane im przepisami o właściwości rzeczowej były ich własnymi ustrojowo zadaniami. Istotą zadań zleconych jednostce samorządu terytorialnego z zakresu administracji rządowej jest zapewnienie przez organ administracji rządowej środków finansowych w celu umożliwienia wykonania tych zadań.

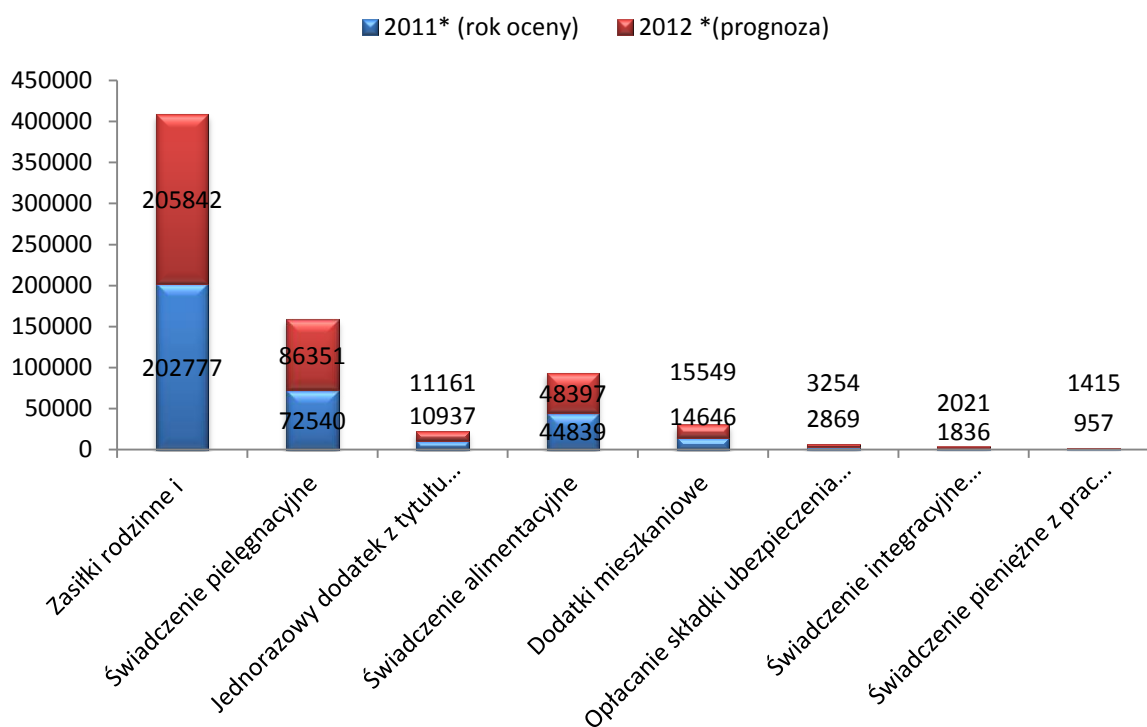
Wykres 5 i 6. Stosunek środków wydatkowanych na zadania własne i zlecone gminie w 2011 oraz prognoza 2012 r. Dane w mln złotych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Środki finansowe pochodzące zarówno z budżetu państwa na realizację zadań zleconych, jak i z budżetu jednostki samorządu terytorialnego na realizację zadań własnych przeznaczone są na: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, posiłek, schronienie, ubranie, usługi opiekuńcze, sprawienie pogrzebu, odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej, zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjne, jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia dziecka, świadczenie alimentacyjne, dodatki mieszkaniowe, opłacenie składki ubezpieczenia zdrowotnego, świadczenie integracyjne (uczestnictwo w zajęciach Centrum Integracji Społecznej), świadczenie pieniężne z tytułu prac społecznie użytecznych.

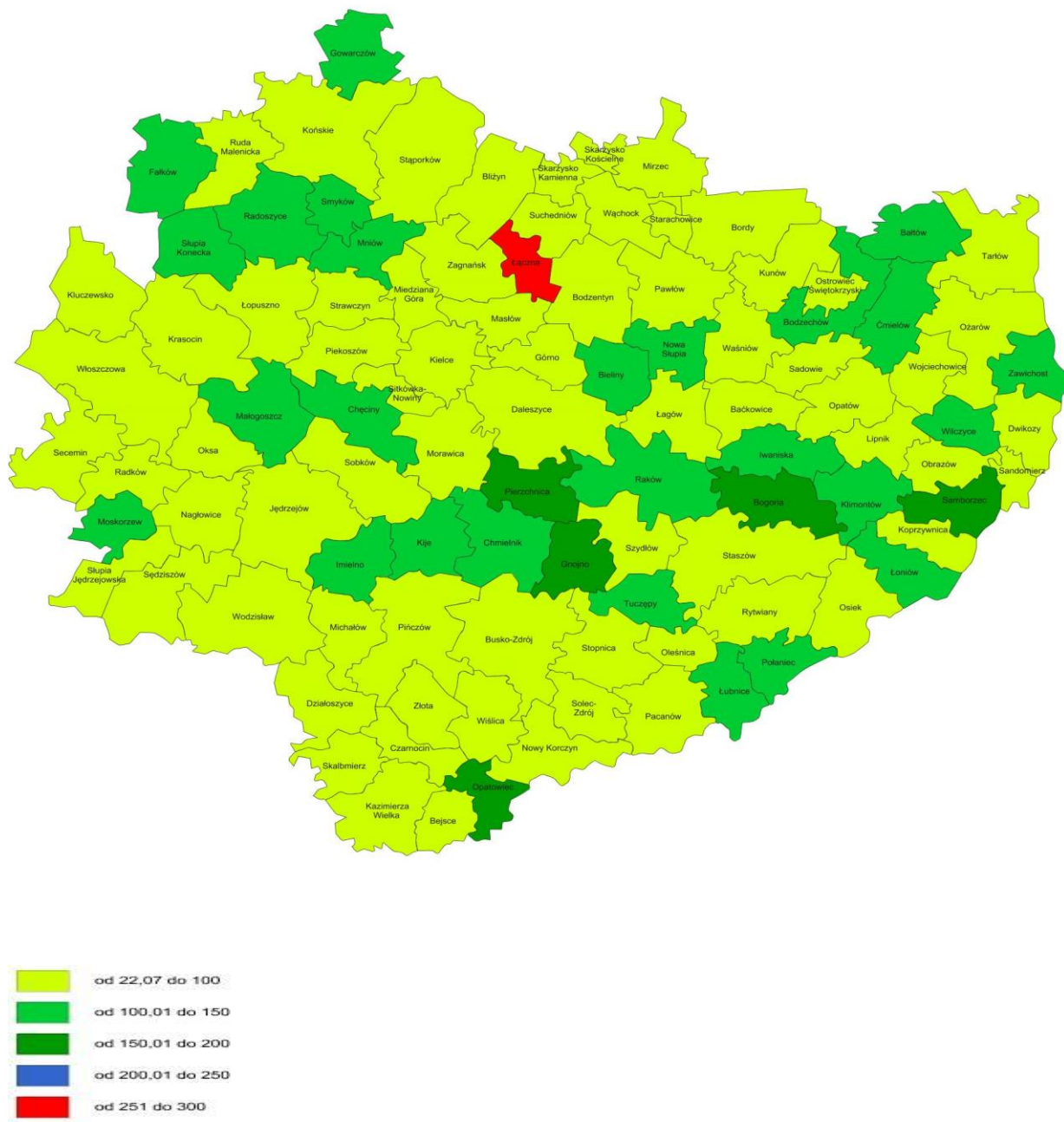
Wykres 7. Rozkład środków przekazywanych na zaspokojenie poszczególnych potrzeb dane w mln złotych.
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

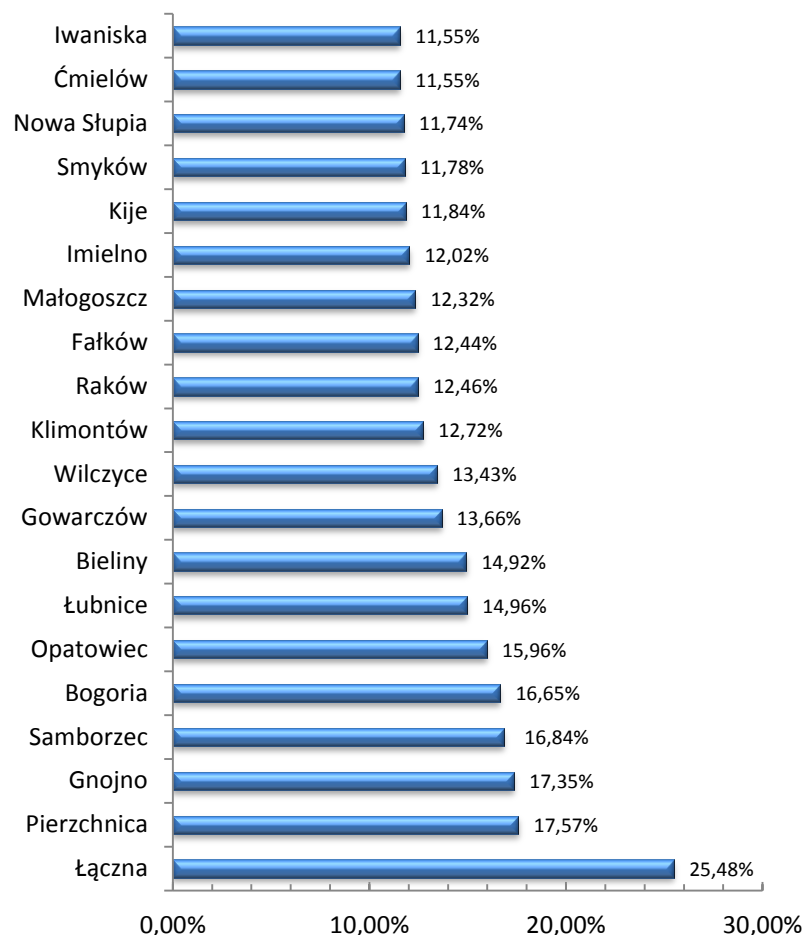
Wykres 8. Rozkład środków przekazywanych na zaspokojenie poszczególnych potrzeb. Dane w mln złotych.
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Najwięcej środków finansowych jest przekazywana na zaspokojenie potrzeb związanych z posiłkiem. W roku 2011 na ten cel wydano ponad 33 mln zł. Z kolei szacuje się, że w 2012 roku kwota ta wzrośnie o kolejne 4 mln zł. Kolejnym generującym wysokie koszty świadczeniem w województwie jest odpłatność za pobyt w domach pomocy społecznej. W 2011 roku na to działanie przeznaczono ponad 30 mln złotych natomiast wg prognoz w 2012 kwota ta wzrośnie do 35 mln złotych.

W województwie świętokrzyskim 7,53% mieszkańców w 2011 roku korzystało z pomocy społecznej. Najwięcej osób z pomocy społecznej korzysta w gminie Łączna, bo aż 25,48% mieszkańców. Na poniższym wykresie zaprezentowano 20 samorządów gminnych, w których odsetek osób korzystających z pomocy społecznej jest najwyższy.

Mapa 1. Współczynnik deprivacji lokalnej.
 Źródło: Opracowanie własne.

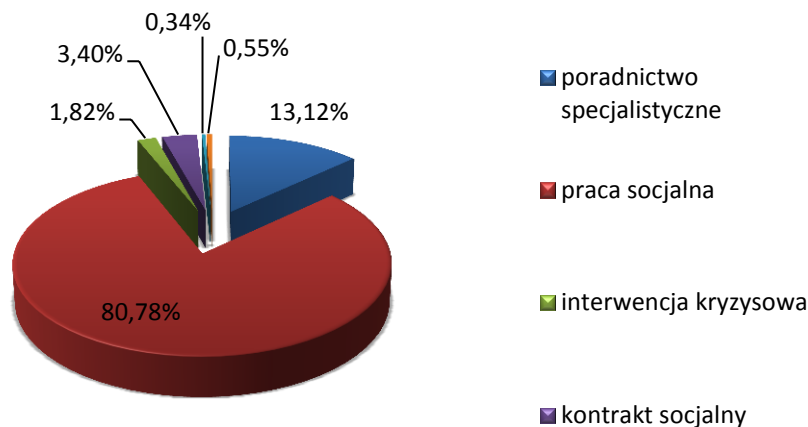
Wykres 9. Gminy, w których odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców był największy w 2011 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

3.2 Wybrane usługi pomocy społecznej.

W tej części raportu prezentowane są wybrane usługi świadczone w ramach systemu pomocy społecznej w gminach w oparciu o dane przesłane przez samorządy gminne w roku oceny oraz prognozy roku następnego. W ramach wybranych usług pomocy społecznej scharakteryzowano:

- poradnictwo specjalistyczne,
- pracę socjalną,
- interwencję kryzysową,
- kontrakt socjalny,
- indywidualne programy pomocy,
- specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Wykres 10. Struktura wybranych usług pomocy społecznej w woj. świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Dominującą usługą w ramach systemu pomocy społecznej jest praca socjalna. Ponad 13% świadczonych usług pomocy społecznej stanowi poradnictwo specjalistyczne na które składają się m.in.: porady prawne, rodzinne oraz psychologiczne. Kontrakty socjalne zawierane z klientami pomocy społecznej stanowią 3,4% usług pomocy społecznej, a 1,82% usług to interwencja kryzysowa. W strukturze wybranych usług pomocy społecznej najmniejszą liczbę stanowią usługi takie, jak specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz indywidualne programy pomocy w tym: indywidualny program wychodzenia z bezdomności oraz indywidualny program zatrudnienia socjalnego.

Poradnictwo specjalistyczne:

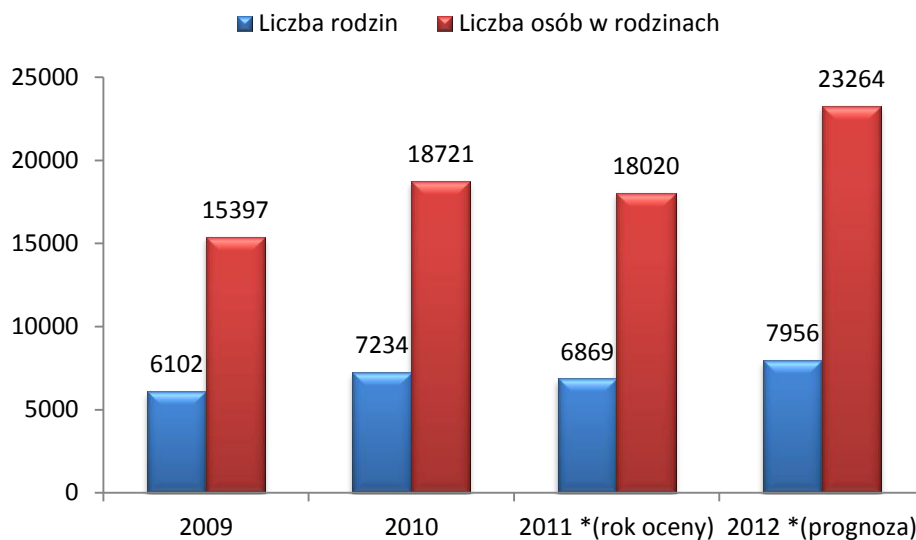
- Poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.
- Poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii.
- Poradnictwo rodzinne obejmuje problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną.

Tabela 8. Poradnictwo specjalistyczne.

Poradnictwo specjalistyczne	2011 *(rok oceny)	2012 *(prognoza)
Liczba rodzin	6 869	7 956
w tym: - porady prawne, - porady rodzinne, - porady psychologiczne	5 990	6 877
Liczba osób w rodzinach:	18 020	23 264
w tym: - porady prawne, - porady rodzinne, - porady psychologiczne	12 631	14 757

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W ramach systemu pomocy społecznej w 2011 roku z poradnictwa specjalistycznego skorzystało 6 869 rodzin, liczba osób w rodzinach wynosiła 18 020. W zakresie poradnictwa specjalistycznego 70% stanowiły porady prawne, rodzinne oraz psychologiczne. Prognozowana przez ośrodki pomocy społecznej liczba rodzin w zakresie poradnictwa specjalistycznego wzrasta o 15,82% (7 956), natomiast szacowany wzrost liczby osób w rodzinach korzystających z poradnictwa specjalistycznego kształtuje się na poziomie niespełna 30% (23 264).

Wykres 11. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach korzystających ze specjalistycznego poradnictwa latach 2009-2011.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Powyższy wykres prezentuje dane dotyczące liczby osób i rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego w województwie świętokrzyskim na przestrzeni ostatnich trzech lat oraz jak na ich tle prezentuje się prognoza zapotrzebowania na te usługi.

Praca socjalna

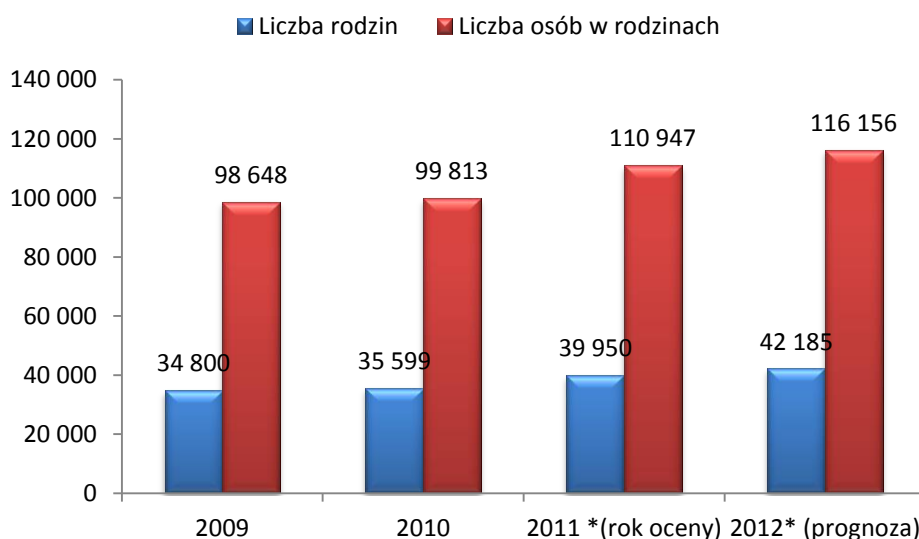
Praca socjalna to działalność zawodowa mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód. Środowisko zawodowe pomocy i integracji społecznej oddziela profesjonalną pracę socjalną, jako działalność skoncentrowaną na pomaganiu innym, prace z drugim człowiekiem, skupienie się na rozwiązywaniu problemów jednostki, rodziny lub grupy społecznej od zjawiska błędnie w społeczeństwie utożsamianego z pracą socjalną jako wypłacaniem zasiłków i świadczeń z pomocy społecznej.

Tabela 9. Praca socjalna.

Praca socjalna	2011 *(rok oceny)	2012 *(prognoza)
Liczba rodzin	39 950	42 185
Liczba osób w rodzinach	110 947	116 156

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Praca socjalna stanowi przeszło 80% usług świadczonych przez system pomocy społecznej. Ośrodki pomocy społecznej prognozując liczbę rodzin oraz liczbę osób w rodzinach, wobec których świadczona będzie praca socjalna oszacowały wzrost liczby rodzin o 5,59% (42 185), a w przypadku osób w rodzinach o 4,7% (116 156).

Wykres 12. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach korzystających z pracy socjalnej w latach 2009-2011.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Na przestrzeni ostatnich trzech lat obserwujemy trend wzrostowy w zakresie świadczonej przez ośrodki pomocy społecznej pracy socjalnej zarówno w liczbie rodzin, jak

i osób w rodzinach. Powyższy wykres prezentuje dane z lat 2009-2011 oraz jak na ich tle kształtuje się prognoza na lata następne.

Interwencja kryzysowa

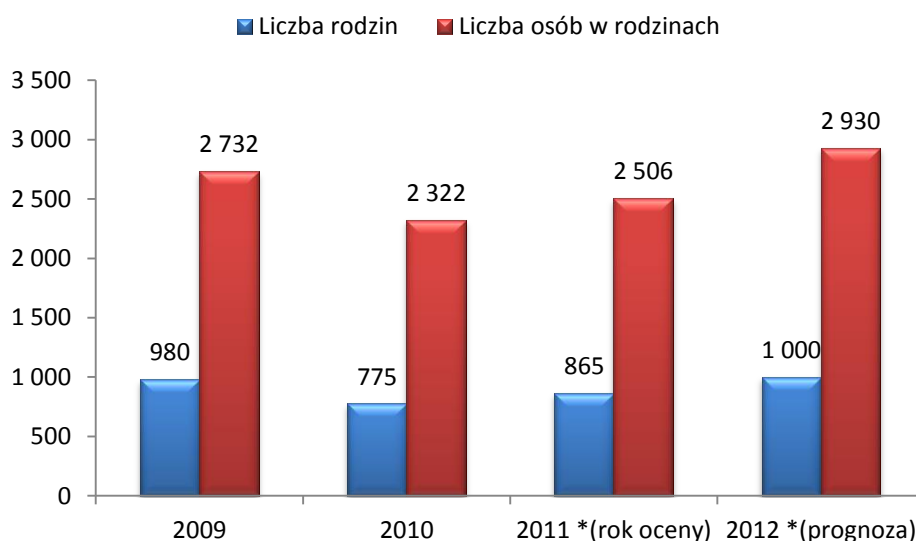
Interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany przez nie dochód. W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych – schronienia do 3 miesięcy.

Tabela 10. Interwencja kryzysowa.

Interwencja kryzysowa	2011 ^{*(rok oceny)}	2012 ^{*(prognoza)}
Liczba rodzin	865	1 000
Liczba osób w rodzinach:	2 506	2 930

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Ocena zasobów pomocy społecznej sporządzona na poziomie samorządów gminnych województwa świętokrzyskiego wskazuje na rosnące potrzeby w zakresie usługi takiej, jak interwencja kryzysowa. Prognozy na lata 2012/2013 zakładają wzrost w przypadku liczby rodzin o 15,6% (1 000) natomiast w przypadku liczby osób w rodzinach wzrost w prognozie wynosi 17% (2 930).

Wykres 13. Liczba osób oraz liczba osób w rodzinach objętych interwencją kryzysową na przestrzeni lat 2009 – 2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Powyższy wykres prezentują dane dotyczące liczby rodzin oraz liczby osób w rodzinach na przestrzeni trzech ostatnich lat, jak również prognozę w zakresie usług interwencji kryzysowej na lata 2012/2013.

Kontrakt socjalny

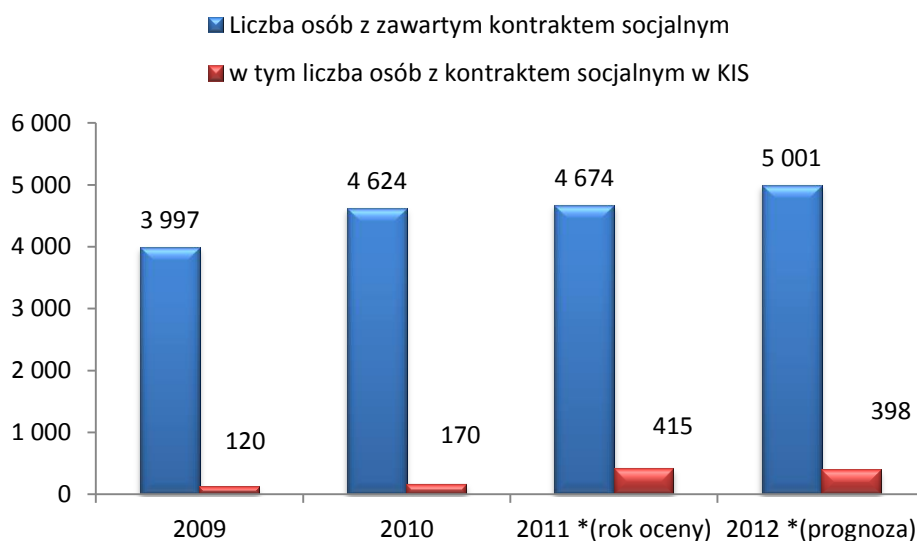
Kontrakt socjalny to pisemna umowa zawarta między ośrodkiem pomocy społecznej a osobą (rodziną) ubiegającą się o pomoc, określająca sposób współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej oraz uwzględniająca możliwości wykorzystania zasobów środowiska lokalnego. Kontrakt zawiera m.in. opis sytuacji życiowej osoby lub rodziny oraz opis działań koniecznych do podjęcia przez nią, a także formę, zakres i czas udzielanej przez ośrodek pomocy. Okres, na jaki zawierany jest kontrakt socjalny dostosowywany jest do sytuacji życiowej, w jakiej znajduje się osoba zawierająca kontrakt oraz do form wsparcia zaproponowanych przez ośrodek.

Tabela 11. Kontrakt socjalny.

Kontrakt socjalny	2011 *(rok oceny)	2012 *(prognoza)
Liczba osób ogółem z zawartym kontraktem	4 674	5 001
w tym: liczba osób z kontraktem w Klubie Integracji Społecznej w gminie.	415	398

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Liczba osób objętych takim narzędziem pomocy jakim jest kontrakt socjalny w roku 2011 to 4 674 osoby z tego niespełna 9% to uczestnicy Klubów Integracji Społecznej. Prognozowany przyrost liczby osób objętych kontraktami socjalnymi w województwie świętokrzyskim kształtuje się na poziomie 7%.

Wykres 14. Liczba osób objętych kontraktem socjalnym na przestrzeni lat 2009-2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Powyższy wykres obrazuje zmianę w liczbie osób objętych kontraktami socjalnymi w województwie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2009 – 2011 oraz prognozę na lata 2012/2013. Znaczny przyrost kontraktów socjalnych obserwowany był na przestrzeni lat 2009 – 2010. W kolejnym 2011 roku wzrost wyniósł zaledwie 50 kontraktów. W okresie 2010-2011 można dostrzec znaczący wzrost liczby osób objętych kontraktami socjalnymi w Klubach Integracji Społecznej.

Indywidualne programy pomocy

Indywidualny program wychodzenia z bezdomności

Osoba bezdomna może zostać objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności. Program opracowuje pracownik socjalny ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce pobytu osoby bezdomnej, przy udziale osoby zainteresowanej. Program zapewnia wsparcie w procesie wychodzenia z bezdomności. Jego realizacja przez daną osobę jest warunkiem korzystania przez nią ze świadczeń z ubezpieczenia zdrowotnego. OPS podpisuje z osobą objętą programem umowę, która zawiera m.in. zobowiązania stron, informację o dacie objęcia bezdomnego ubezpieczeniem zdrowotnym, oznaczenie okresu obowiązywania umowy.

Indywidualny program zatrudnienia socjalnego

Osoba bezrobotna objęta indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego skierowana jest do uczestnictwa w zajęciach Centrum Integracji Społecznej. Udział w Centrum ma charakter umowy, którą jest program zatrudnienia socjalnego opracowywany dla każdego uczestnika indywidualnie. Zakończenie realizacji programu następuje w dniu, w którym uczestnik objęty programem podjął zatrudnienie na zasadach przewidzianych w przepisach prawa pracy lub podjął działalność gospodarczą, albo w dniu, w którym upłynął okres uczestnictwa w zajęciach Centrum lub Klubu.

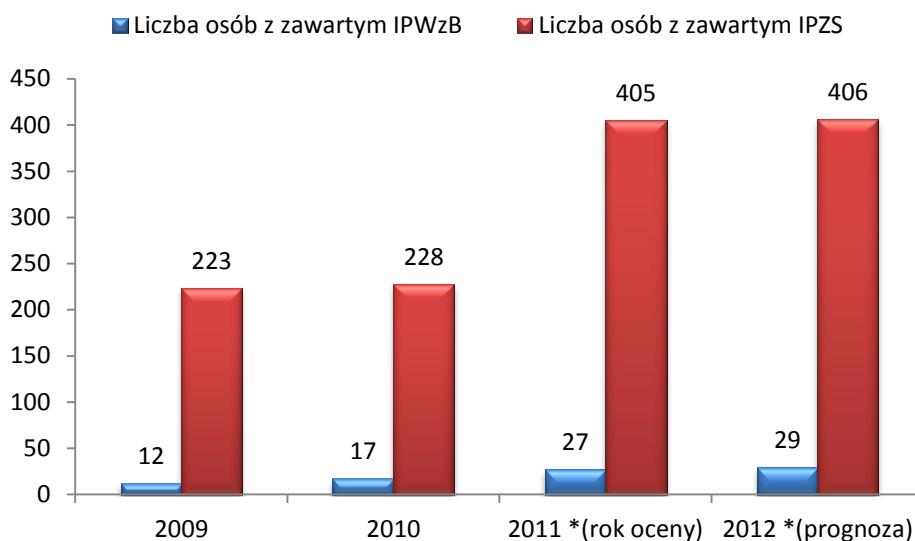
Tabela 12. Indywidualne programy pomocy.

Indywidualne programy pomocy	2011 ^{*(rok oceny)}	2012 ^{*(prognoza)}
Liczba osób z zawartym IPWzB	27	29
Liczba osób z zawartym IPZS	405	406

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Liczba osób objętych indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności w 2011 roku to 27 osób natomiast liczba osób objętych indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego do 405 osób. Z prognoz ośrodków pomocy społecznej wynika, iż

skala osób objętych indywidualnymi programami pomocy będzie utrzymana na zbliżonym poziomie do danych z roku oceny.

Wykres 15. Liczba osób z zawartymi IPWzB oraz IPZS

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Wykres nr 13 ilustruje liczbę osób objętych indywidualnymi programami pomocy na przestrzeni lat 2009-2011 oraz prognozę na lata 2012/2013. Należy zwrócić uwagę na znaczący niemal 50% wzrost liczby osób objętych indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego w roku 2011 w stosunku do lat 2009-2010. W analogicznym okresie nastąpił również wzrost liczby osób objętych indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności.

Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi są szczególnym rodzajem usług specjalistycznych. Pomoc udzielana jest tu wyróżnionej grupie osób. Zasady jej przyznawania i odpłatności określa rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej, a nie tak jak w przypadku pozostałych usług opiekuńczych, regulacje gminne.

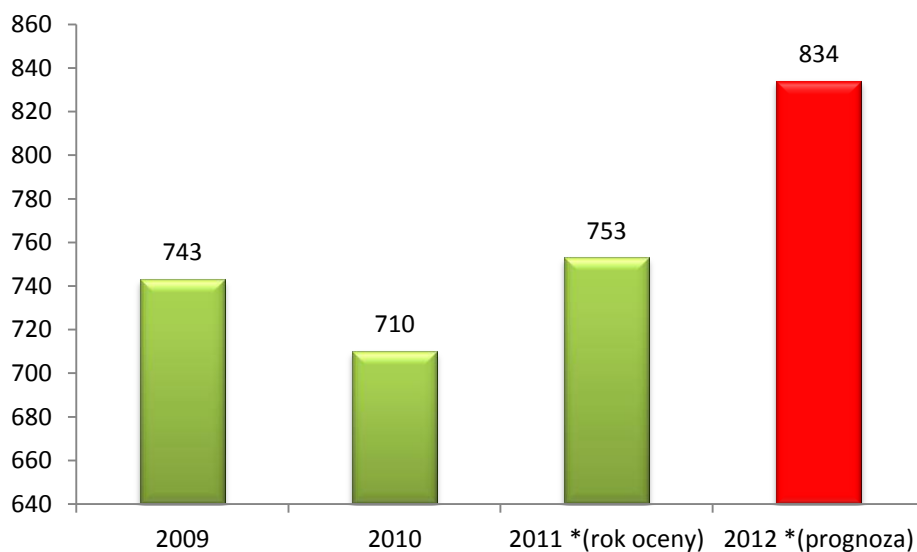
Ustawa *o ochronie zdrowia psychicznego* określa, że ośrodki pomocy społecznej, w porozumieniu z poradniami zdrowia psychicznego czy innymi specjalistycznymi placówkami terapeutycznymi, organizują oparcie społeczne dla osób, które z powodu choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego mają poważne trudności w życiu codziennym, zwłaszcza w relacjach z otoczeniem, w zakresie edukacji, zatrudnienia oraz w sprawach bytowych.

Tabela 13. Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	2011 *(rok oceny)	2012 *(prognoza)
Liczba osób korzystających z usług	753	834

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami dla osób z zaburzeniami psychicznymi w roku oceny tj. 2011 wynosi 753. Prognozy na lata 2012/2013 kształtują się na poziomie 834 osób tj. wzrost o nieco ponad 10%.

Wykres 16. Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2009-2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Wykres 16 prezentuje w jaki sposób kształtowała się liczba osób objętych specjalistycznymi usługami dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2009-2011 oraz prognozy lat 2012/2013.

3.3 Instytucje Pomocy Społecznej.

W tej części opracowania opisane zostały zasoby instytucjonalne pomocy społecznej zlokalizowane w gminach województwa świętokrzyskiego. Zasoby instytucjonalne pomocy społecznej obejmują:

- ośrodki pomocy społecznej,
- domy pomocy społecznej,
- ośrodki wsparcia,

w tym:

- ✓ środowiskowe domy samopomocy,
- ✓ dzienne domy pomocy,
- ✓ noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych,
- ✓ kluby samopomocy,
- rodzinne domy pomocy
- mieszkania chronione
- ośrodki interwencji kryzysowej

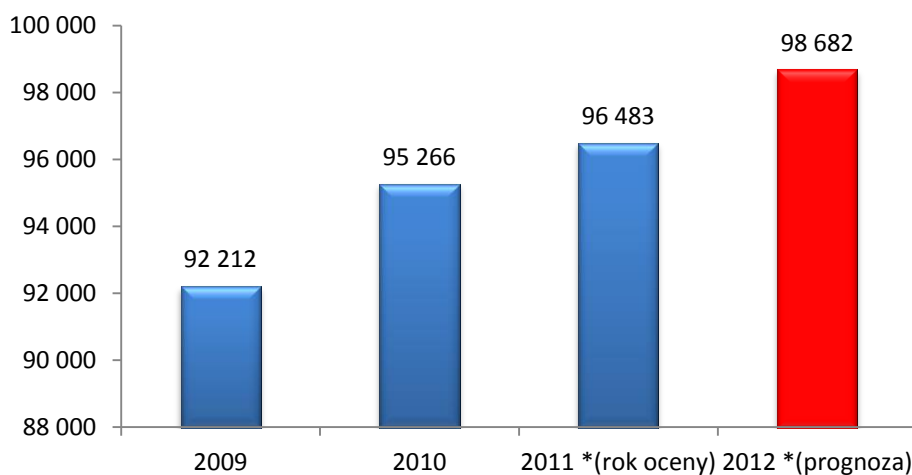
- zakłady opiekuńczo - lecznicze
- jednostki specjalistycznego poradnictwa
- centra integracji społecznej
- kluby integracji społecznej
- warsztaty terapii zajęciowej
- zakłady aktywności zawodowej
- kluby seniora
- uniwersytety III wieku.

Ośrodek pomocy społecznej

Ośrodek pomocy społecznej jest podstawową jednostką w systemie pomocy społecznej działającą z mocy ustawy w każdej gminie. Zadaniem ośrodka pomocy społecznej jest realizacja zadań własnych i zleconych z zakresu pomocy społecznej polegających w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- pracy socjalnej;
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;

W województwie świętokrzyskim funkcjonuje 71 ośrodków pomocy społecznej (gminy wiejskie), 26 miejsko – gminnych ośrodków pomocy społecznej, 4 miejskie ośrodki pomocy społecznej oraz miejski ośrodek pomocy rodzinie dla m. Kielce.

Wykres 17 Liczba osób którym udzielono pomocy w formie decyzji o świadczeniach na przestrzeni lat 2009-2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Z danych samorządów gminnych, przesłanych w ocenie zasobów pomocy społecznej wynika, iż w województwie świętokrzyskim ośrodki pomocy społecznej udzieliły pomocy 96 483 osobom. Powyższy wykres prezentuje dynamikę przyrostu liczby osób, którym udzielono pomocy w formie świadczenia przyznanego decyzją na przestrzeni lat 2009-2011. Samorzady gminne w prognozie założyły dalszy przyrost liczby osób, którym będą udzielać pomocy.

Domy Pomocy Społecznej

W województwie świętokrzyski funkcjonuje jeden dom pomocy społecznej o zasięgu gminnym. Dom ten rozpoczął swoje funkcjonowanie w roku 2012. Jest on zlokalizowany w miejscowości Pęcławice Górne, gmina Bogoria. Organem prowadzącym jest samorząd gminny. Dom ten posiada 34 miejsca w tym 30 przeznaczone dla osób w podeszłym wieku oraz 4 miejsca dla osób przewlekle somatycznie chorych³.

Ośrodki Wsparcia

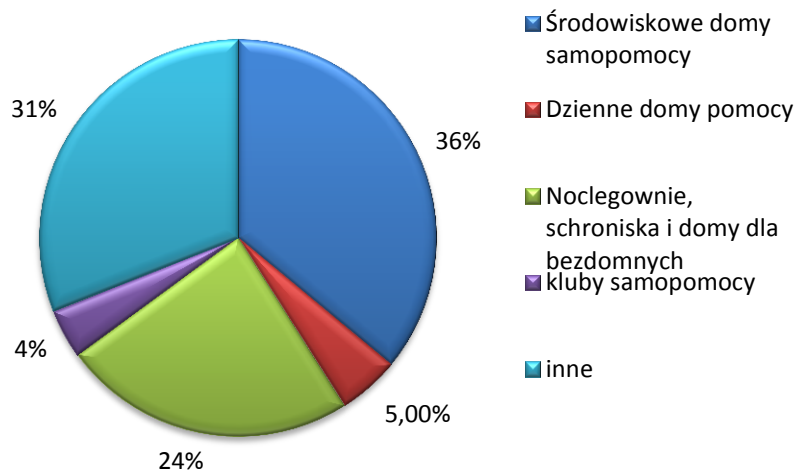
Ośrodek wsparcia jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu. W ośrodku wsparcia mogą być prowadzone miejsca całodobowe okresowego pobytu. Ośrodkiem wsparcia może być ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dzienny dom pomocy, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko i dom dla bezdomnych, klub samopomocy.

Tabela 14. Ośrodki wsparcia

	2011 *(rok oceny)	2012 *(prognoza)
Liczba jednostek organizacyjnych	75	80
Liczba miejsc	3 638	3 756
Liczba osób korzystających	4 484	4 658

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

³ Dane dot. DPS o zasięgu gminnym w ocenie zasobów był znacząco rozbieżne z rejestrem prowadzonym przez Wojewodę Świętokrzyskiego oraz sprawozdaniem MPiPS-03 za 2011 r.

Wykres 18. Struktura ośrodków wsparcia w woj. świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W strukturze ośrodków wsparcia 36 % stanowią środowiskowe domy samopomocy, 31% inne od wymienionych w ocenie zasobów ośrodki wsparcia, 24 % to noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych, 5%ienne domy pomocy, 4% kluby samopomocy. Z pośród wszystkich korzystających z usług ośrodków wsparcia 22% stanowiły osoby korzystające z noclegowni, schroniska lub domu dla bezdomnych.

Środowiskowe domy samopomocy

Do zadań środowiskowych domów należy przygotowanie osób z zaburzeniami psychicznymi oraz osób niepełnosprawnych intelektualnie do funkcjonowania w społeczeństwie. Rozróżnia się trzy typy środowiskowych domów samopomocy: Typ A - dom dla osób psychicznie chorych, przeznaczony dla osób z przewlekłymi zaburzeniami psychotycznymi, takimi jak np. schizofrenia, zaburzenia schizotypowe, urojeniowe lub schizoafektywne, Typ B - dom dla osób niepełnosprawnych intelektualnie – upośledzonych umysłowo, przeznaczony dla osób niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu głębokim, umiarkowanym i lekkim, **Typ C** - dom przeznaczony dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych.

Środowiskowe domy samopomocy zapewniają formy pomocy półstacjonarnej takie jak:

- trening umiejętności życia codziennego,
- trening umiejętności społecznych i interpersonalnych,
- terapia zajęciowa.

Świadczone przez środowiskowe domy samopomocy usługi to przede wszystkim: praca socjalna, psychoterapia, rehabilitacja lecznicza, społeczna i zawodowa, usprawnianie, organizacja czasu wolnego.

Tabela 15. Środowiskowe Domy Samopomocy.

	2011 ^{*(rok oceny)}	2012 ^{*(prognoza)}
Liczba jednostek	26	28
Liczba miejsc	669	705
Liczba osób korzystających	705	752

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonuje 26 środowiskowych domów samopomocy o zasięgu gminnym z tego pięć jednostek prowadzonych jest przez organizacje pozarządowe, a dla pozostałych organem prowadzącym jest samorząd gminy. Liczba miejsc do dyspozycji w środowiskowych domach samopomocy to 669, liczba osób korzystających z usług ŚDS to 705.

Tabela 16. Wykaz Środowiskowych Domów Samopomocy w woj. świętokrzyskim

Lp.	Powiat	Gmina	Organ prowadzący	Typ śds
1.	buski	Busko –Zdrój	Gmina	AB
2.	buski	Solec -Zdrój	Caritas	AB
3.	jędrzejowski	Jędrzejów	Gmina	A
4.	jędrzejowski	Sędziszów	Caritas	ABC
5.	m. Kielce	Kielce	Stowarzyszenie	Brak danych
6.	m. Kielce	Kielce	Gmina	B
7.	m. Kielce	Kielce	Gmina	A
8.	m. Kielce	Kielce	Gmina	B
9.	m. Kielce	Kielce	Gmina	C
10.	m. Kielce	Kielce	Gmina	B
11.	kielecki	Chmielnik	Gmina	AB
12.	kielecki	Górno	Gmina	AB
13.	kielecki	Mniów	Caritas	AB
14.	kielecki	Morawica	Gmina	AB
15.	kielecki	Piekoszów	Gmina	AB
16.	opatowski	Opatów	Gmina	AB
17.	opatowski	Ożarów	Gmina	AB
18.	opatowski	Tarłów	Gmina	AB
19.	ostrowiecki	Ostrowiec Świętokrzyski	Gmina	A
20.	sandomierski	Obrazów	Stowarzyszenie	AB
21.	sandomierski	Zawichost	Gmina	AB
22.	sandomierski	Sandomierz	Gmina	AB
23.	skarżyski	Skarżysko - Kam	Gmina	A
24.	starachowicki	Starachowice	Gmina	AB
25.	staszowski	Staszów	Gmina	AB
26.	Włoszczowski	Włoszczowa	Gmina	AB

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Dzienne domy pomocy

Dzienne domy pomocy realizują zadania z zakresu zapewnienia dziennej pomocy osobom objętym opieką i zaspokajania ich potrzeb w sposób pozwalający na samodzielne funkcjonowanie oraz uczestniczenie w życiu społecznym. Pomocą objęci są ludzie spełniający warunki ustawy *o pomocy społecznej* i określone w odpowiednich przepisach gminnych dotyczących pomocy społecznej.

Zadaniem dziennych domów pomocy jest zapewnienie opieki i stworzenie odpowiednich warunków do wielogodzinnego przebywania w nim osób zakwalifikowanych do korzystania z form działalności jednostki - osobom niepełnosprawnym i w wieku emerytalnym, o zmniejszonej sprawności psychofizycznej, będącym w trudnej sytuacji rodzinnej i mieszkaniowej oraz inspirowanie powstawania grup wsparcia i umocnienia więzi społecznych przez działania aktywizujące środowiska.

Tabela 17. Środowiskowe Domy Samopomocy

Dzienne domy pomocy	2011 *(rok oceny)	2012 *(prognoza)
Liczba jednostek	4	4
Liczba miejsc	140	140
Liczba osób korzystających	119	128

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W województwie świętokrzyskim dzienne domy samopomocy zlokalizowane są w czterech gminach tj.: Jędrzejów, m. Kielce, Ostrowiec Świętokrzyski, Końskie. Liczba jednostek oraz liczba miejsc kształtuje się niezmiennie od 2009 roku na stałym poziomie – 4 jednostki i 140 miejsc.

Noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych.

W świetle zapisów ustawy *o pomocy społecznej* za osobę bezdomną uważa się „osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie nie zameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych”. Jednak jak podkreśla wielu badaczy, bezdomność jest przede wszystkim zjawiskiem społecznym, nie poddającym się opisowi w kategoriach czysto prawnych.

Tabela 18. Noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych.

Noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych	2011 *(rok oceny)	2012 *(prognoza)
Liczba jednostek	18	19
Liczba miejsc	501	554
Liczba osób korzystających	984	1082

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Według danych, które napłynęły w cząstkowych ocenach zasobów pomocy społecznej z poszczególnych gmin wynika, iż w roku 2011 na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonowało 18 jednostek takich jak: noclegownie i schroniska dla osób bezdomnych. Istnienie takich ośrodków zadeklarowały gminy takie jak: Busko – Zdrój, Solec – Zdrój, Morawica, Stąporków, Ożarów, Ostrowiec Świętokrzyski, Waśniów, Złota, Sandomierz, Skarżysko – Kamienna, Starachowice, Włoszczowa oraz 7 tego typu jednostek miasto Kielce.

Poniżej zamieszczony został wykaz jednostek opracowany w oparciu o bazę Wydziału Polityki Społecznej Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego, według której jednostek tego typu na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonuje 26:

Schroniska i noclegownie dla kobiet i mężczyzn

- ✓ Wielopokoleniowa Rodzina Zastępcza Dom Pomocy „Słoneczny”, Widelki 38, 26-021 Daleszyce
- ✓ Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło w Skoszynie, Nowy Skoszyn 64, 27-425 Waśniów
- ✓ Schronisko dla Samotnych i Bezdomnych Kobiet i Mężczyzn, Wąworków 34, 27-500 Opatów
- ✓ Dom dla Osób Bezdomnych i Niepełnosprawnych, Jankowice 41, 27-530 Ożarów
- ✓ Dom dla Osób Bezdomnych i Najuboższych, ul. Niekłańska 12, 26-220 Stąporków
- ✓ Dom Opieki dla Osób Starszych w Morawianach, Morawiany 2, 28-512 Bejsce
- ✓ Dom dla Bezdomnych, Świniary 25, 28-131 Solec Zdrój

Schroniska dla kobiet

- ✓ Schronisko im. św. Brata Alberta dla Samotnych Matek i Ofiar Przemocy, Wierna Rzeka 21, 26-065 Piekoszów
- ✓ Schronisko dla Kobiet Ofiar Przemocy Domowej, ul. Urzędnicza 7b, 25-729 Kielce
- ✓ Schronisko dla Kobiet Ofiar Przemocy, ul. Olkuska 18, 25-852 Kielce
- ✓ Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Cięży, ul. Słoneczna 9, 25-731 Kielce
- ✓ Schronisko dla Kobiet, Lipowa 11, 27-500 Opatów

Schroniska i noclegownie dla mężczyzn

- ✓ Dom dla Bezdomnych, Chałupki 24, 26-026 Morawica
- ✓ Przytulisko im. Jana Pawła II, ul. Sienna 5, 25-725 Kielce
- ✓ Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn im. św. Brata Alberta, ul. Żeromskiego 36a, 25-370 Kielce
- ✓ Noclegownia dla Bezdomnych Mężczyzn, ul. Zielona 12, 27-400 Ostrowiec Św.
- ✓ Dom Wspólnoty Chleb Życia Matki Bożej Ubogich, Zochcin 58, 27-580 Sadowie
- ✓ Noclegownia dla Bezdomnych, ul. Wileńska 34, 26-110 Skarżysko Kam.
- ✓ Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn, ul. Trześniowska 13, 27-600 Sandomierz
- ✓ Noclegownia dla Bezdomnych Mężczyzn, ul. Lipowa M-1, 27-200 Starachowice

- ✓ Noclegownia dla Bezdomnych, ul. Kościuszki 2a, 28-100 Busko-Zdrój
- ✓ Centrum Medyczne, ul. Wesoła 58, 25-363 Kielce
- ✓ Punkt Interwencji Kryzysowej, ul. Ogrodowa 3, 25-024 Kielce
- ✓ Świetlica „Przystań”, ul. Ogrodowa 3, 25-024 Kielce
- ✓ Ogrzewalnia, ul. Ogrodowa 3, 25-024 Kielce
- ✓ Ogrzewalnia Miejska, ul. Żeromskiego 36 a, 25-370 Kielce
- ✓ Punkt Pomocy Doraźnej dla Osób Bezdomnych znajdujących się pod wpływem alkoholu, ul. Żniwna 4, 25-419 Kielce.

Kluby Samopomocy

Głównym celem działania Klubów samopomocy jest: przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wsparcie wszelkich osób z różnorodnymi problemami, minimalizowanie skutków bezrobocia, promowanie aktywności i przedsiębiorczości społecznej, pomoc w wychodzeniu z izolacji i osamotnienia, wzmocnienie poczucia wiary w siebie i akceptacji swojej osoby.

Tabela 19. Kluby samopomocy.

Kluby samopomocy	2011 ^{*(rok oceny)}	2012 ^{*(prognoza)}
Liczba jednostek	3	4
Liczba miejsc	160	170
Liczba osób korzystających	154	166

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Funkcjonowanie Klubu samopomocy deklarują trzy samorządy gminne tj. Jędrzejów, Ostrowiec Świętokrzyski oraz miasto Kielce. Łączna liczba miejsc w tych jednostkach w województwie świętokrzyskim to 160 a liczba korzystających w roku oceny to 154 osoby. Gmina Chęciny prognozuje utworzenie klubu samopomocy.

Rodzinne Domy Pomocy

Rodzinne Domy Pomocy są to całodobowe placówki opiekuńcze, świadczące usługi bytowe, opiekuńcze i wspomagające dla ludzi w podeszłym wieku, wymagających całodobowej opieki oraz pomocy z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności.

Tabela 20. Rodzinne Domy Pomocy

Rodzinne Domy Pomocy	2011 ^{*(rok oceny)}	2012 ^{*(prognoza)}
Liczba jednostek	7	9
Liczba miejsc	54	70
Liczba osób korzystających	46	64

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Według danych z cząstkowych ocen zasobów pomocy społecznej na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonuje 7 tego typu jednostek. Są one zlokalizowane w gminie Oksa oraz w Sędziszowie, a także pięć tego typu placówek funkcjonuje na terenie m. Kielce. Łączna liczba miejsc w tych jednostkach to 54 z czego w roku oceny z pomocy świadczonej w Rodzinnych Domach Pomocy skorzystało 46 osób. Prognoza w zakresie funkcjonowania Rodzinnych Domów Pomocy uwzględnia dwie tego typu placówki w gminie Pacanów i kolejną w m. Kielce.

Mieszkania Chronione

Mieszkanie chronione jest świadczeniem niepieniężnym z pomocy społecznej. Pobyt w takim mieszkaniu może być przyznany osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność albo chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki. Zgodnie z przepisami ustawy z 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*, pobyt w mieszkaniu chronionym może być przyznany w szczególności: osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie opuszczającej rodzinę zastępczą, placówkę opiekuńczo-wychowawczą, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

Tabela 21. Mieszkania chronione.

Mieszkania Chronione	2011 *(rok oceny)	2012 *(prognoza)
Liczba jednostek	5	10
Liczba miejsc	31	109
Liczba osób korzystających	40	112

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Na terenie województwa świętokrzyskiego w roku 2011 funkcjonowało 5 mieszkań chronionych - wszystkie zlokalizowane na terenie miasta Kielce. Wśród 5 mieszkań chronionych 2 przeznaczone są dla młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze, 2 mieszkania mają charakter interwencyjny oraz 1 dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Jak wynika z prognoz w tym obszarze gminy takie jak: Brody, Osiek, Obrazów, Sandomierz planują utworzyć mieszkanie chronione.

Ośrodki Interwencji Kryzysowej

Ośrodek Interwencji Kryzysowej to jednostka zajmująca się pomocą osobom dotkniętym problemem przemocy domowej oraz będących w innych sytuacjach kryzysowych. Do zadań Ośrodka Interwencji Kryzysowej należy w szczególności organizowanie działań mających na celu udostępnianie osobom i rodzinom z problemem przemocy oraz będących w innych sytuacjach kryzysowych, w tym kryzysu związanego z problemem uzależnienia

w rodzinie, specjalistycznych form pomocy: pracy socjalnej, pomocy psychologicznej, w tym interwencji kryzysowej, pomocy prawnej i interwencyjnej, pomocy w uzyskaniu schronienia. Realizacja grupowych form pracy o charakterze edukacyjnym, terapeutycznym i profilaktycznym, organizowanie poradnictwa specjalistycznego.

Tabela 22. Ośrodki Interwencji Kryzysowej.

Ośrodki Interwencji Kryzysowej	2011 ^{*(rok oceny)}	2012 ^{*(prognoza)}
Liczba jednostek	2	2
Liczba miejsc	38	38
Liczba osób korzystających	152	160

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonują 2 Ośrodki Interwencji Kryzysowej prowadzone przez samorzady gminne (miejskie). Ośrodki te zlokalizowane są w Ostrowcu Świętokrzyskim oraz w Kielcach. Liczba miejsc w w/w ośrodkach jest przewidziana dla 38 osób. Łączna liczba osób, które skorzystały z usług wymienionych Ośrodków Interwencji Kryzysowej wynosi w roku 2011 to 152.

Centra Integracji Społecznej

Centra integracji społecznej są jednostkami, które działają w obszarze reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym chorych psychicznie. Celem ich działania jest:

- kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu,
- nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczanie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych,
- naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą,
- uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

Tabela 23. Centra Integracji Społecznej.

Lp.	Centra Integracji Społecznej	powiat
1	Centrum Integracji Społecznej w Staszowie, jednostka podległa pod Urząd Miasta i Gminy Staszów ul. Parkowa 6, 28-200 Staszów, Tel.: 15 864 38 02, Faks: 15 864 38 02, E-mail: cis.staszow@wp.pl	staszowski
2	Centrum Integracji Społecznej w Kielcach (jednostka prowadząca: Caritas Diecezji Kieleckiej), ul. Wesola 54, 25-013 Kielce, Tel.: 41 346 01 16, Faks: 41 346 01 16	m. Kielce
3	Centrum Integracji Społecznej w Skarżysku – Kamiennej, jednostka podległa pod Urząd Miasta Skarżysko – Kamienna, ul. Prusa, 26-110, Skarżysko-Kamienna	skarżyski

4	Centrum Integracji Społecznej przy Fundacji POMOCNA DŁOŃ, ul. Sandomierska 26a, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, Tel. 41 247-12-79	ostrowiecki
---	--	-------------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W województwie świętokrzyskim funkcjonują zaledwie 4 centra integracji społecznej zlokalizowane w Staszowie, Kielcach, Skarżysku – Kamiennej oraz Ostrowcu Świętokrzyskim. Łączna liczba uczestników zajęć w Centrach Integracji Społecznej w województwie świętokrzyskim w roku oceny wynosi 403 osoby. Z przesłanych w ocenie zasobów pomocy społecznej prognoz żaden samorząd gminny nie planuje utworzenia Centrum Integracji Społecznej.

Kluby Integracji Społecznej

Kluby Integracji Społecznej to jednostki, których celem jest udzielanie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych.

Tabela 24. Kluby Integracji Społecznej.

Kluby Integracji Społecznej	2011 *(rok oceny)	2012 *(prognoza)
Liczba jednostek	12	11
Liczba osób korzystających	5 941	6 355

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W województwie świętokrzyskim w 2011 roku funkcjonowało 12 Klubów Integracji Społecznej. Samorzady, które deklarują funkcjonowanie Klubu Integracji Społecznej na swoim terenie to: Jędrzejów, Sędziszów, Końskie, Ostrowiec Świętokrzyskie, Starachowice, Skarżysko – Kamienna, Bliżyn, Włoszczowa, Mniów oraz 3 jednostki tego typu funkcjonują w mieście Kielce. Prognoza samorządów gminnych uwzględnia funkcjonowanie 11 Klubów Integracji Społecznej w województwie świętokrzyskim. Gmina Mniów w roku 2012 nie przewiduje kontynuacji działalności Klubu Integracji Społecznej na swoim terenie.

Warsztaty Terapii Zajęciowej

Warsztaty terapii zajęciowej to placówki wyodrębnione organizacyjnie i finansowo, które mają na celu stwarzanie osobom z niepełnosprawnością możliwości uczestniczenia w rehabilitacji społecznej i zawodowej. Uczestnikami warsztatów mogą być osoby posiadające prawnie potwierdzony status niepełnosprawności, niezdolne do podjęcia pracy, co w praktyce oznacza osoby ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Ponadto osoby przyjmowane do WTZ muszą posiadać w swoim orzeczeniu o niepełnosprawności wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej. Zgłoszenia osób

niepełnosprawnych, które chcą uczestniczyć w warsztatach przyjmuje i zatwierdza jednostka zamierzająca utworzyć lub prowadząca warsztaty.

Terapia realizowana jest poprzez terapię zajęciową. Na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonuje 25 warsztatów terapii zajęciowej.

Mapa 2. Warsztaty Terapii Zajęciowej w woj. świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 25. Warsztaty Terapii Zajęciowej.

Lp	Warsztaty Terapii Zajęciowej	powiat
1	WTZ przy Towarzystwie Przyjaciół Dzieci, 28-100 Busko-Zdrój, ul. Kościuszki 46, tel. 41 378-33-94	buski
2	WTZ przy Domu Pomocy Społecznej w Gnojnie, Gnojno 118, 28-114 Gnojno, tel. 41 353-20-42	
3	WTZ przy Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym, 28-300 Jędrzejów, ul. Armii Krajowej 11, tel. 41 386-12-31	jędrzejowski
4	WTZ przy Domu Pomocy Społecznej w Mnichowie, 28-305 Sobków, Mnichów, tel. 41 387-35-12	
5	WTZ - jednostka prowadząca Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Promyk Nadziei” 28-500 Kazimierza Wielka, ul. Kościuszki 15, tel. 352-25-14	kazimierski
6	WTZ przy Domu Pomocy Społecznej Kielce, ul. Słoneczna 9, tel. 41 345-01-65	m. Kielce
7	WTZ przy Specjalnym Ośrodku Szkolno - Wychowawczym Nr 2/jednostka prowadząca DPS Kielce, Kielce, ul. Kryształowa 6, tel. 41 345-24-62	
8	WTZ przy Stowarzyszeniu Pomocy Niepełnosprawnym w Osinach, Osiny 30, 26-015 Pierzchnica, tel. 353-82-39	kielecki
9	WTZ przy Domu Pomocy Społecznej Zgórsko, 26-052 Sitkówka Nowiny, Zgórsko 58, tel.41 345 93 76	
10	WTZ przy Spółdzielni Inwalidów „Naprzód”, 26-200 Końskie, ul. Towarowa 4, tel. 41 375-18-87	konecki
11	WTZ –jednostka prowadząca: Zespół Opieki Zdrowotnej w Końskich, 26-200 Końskie, ul. Gimnazjalna 416	

12	WTZ przy Zakładzie Opiekuńczo-Rehabilitacyjnym w Ostrowcu Świętokrzyskim, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, /jednostka prowadząca Stowarzyszenie na rzecz WTZ „Szansa”, ul. Iłżecka 31, tel. 41 262-05-81	ostrowiecki
13	WTZ przy Polskim Związku Głuchych Z.Sz.P., „ELKOM” /jednostka prowadząca Stowarzyszenie „Razem” na rzecz Osób Niepełnosprawnych Umysłowo, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, ul. Rzeczeki 18, tel. 41 262-06-05, e-mail: www.wttrzeczki.pl, wttrzeczki@op.pl	
14	WTZ przy Stowarzyszeniu Rozwoju Kulturalno-Gospodarczego Powiatu Pińczowskiego, 28-400 Pińczów, ul. Polna 48, tel. 357-60-80	pińczowski
15	WTZ przy Stowarzyszeniu Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Zatrudnieniu, Rehabilitacji i Rewalidacji oraz Bezrobotnym i Poszukującym Pracy w Uaktywnieniu Zawodowym Integracja”, 27-600 Sandomierz, ul. Jakubowskiego 5, tel. 0-15 832-05-67	sandomierski
16	WTZ przy Stowarzyszeniu na rzecz Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Tratwa”, 27-600 Sandomierz, ul. Zawichojska 13, tel. 0-15 832-27-68	
17	WTZ przy Urzędzie Gminy w Samborcu, 27-650 Samborzec, Śmiechowice 99, tel. 0-15 832-15-77	
18	WTZ przy OPS w Zawichoście, 27-630 Zawichost, Piotrowice 18, tel. 0-15 836-44-44	
19	WTZ przy Stowarzyszeniu Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych Skarżysko-Kamienna, ul. Kościuszki 38, 26-110 Skarżysko – Kamienna, tel. 41 251-59-64, 41 251-09-12	skarżyski
20	WTZ przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym Nr 1/ jednostka prowadząca Stowarzyszenie na rzecz WTZ „Tęcza”, 26-110 Skarżysko-Kamienna, ul. Równoległa 23, tel. 41 251-03-06	
21	WTZ przy Parafii Rzymsko-Katolickiej w Kałkowie – Godowie, 27-225 Pawłów, Kałków-Godów 84 B, tel. 41 334-40-02	starachowicki
22	WTZ przy Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. Św. Judy Tadeusza, 27-200 Starachowice, ul. Wiosenna 5, tel. 41 276-01-41, 41 276-01-51	
23	WTZ przy Zarządzie Miejskim w Połańcu (jednostka prowadząca Urząd Miasta i Gminy w Połańcu), 28-230 Połaniec, ul. Lipowa 20, tel. 0-15 865-21-30	staszowski
24	WTZ – jednostka prowadząca DPS Zochcinek, 27-500 Opatów, Zochcinek 42, tel. 15 868 28 18	opatowski
25	WTZ (jednostka prowadząca Caritas Diecezji Kieleckiej), 29-105 Ostrów, ul. Ostrów 57, Filia WTZ 29-135 Radków, Kosów 68, tel. 34 354 10 86	włoszczowski

Klub Seniora

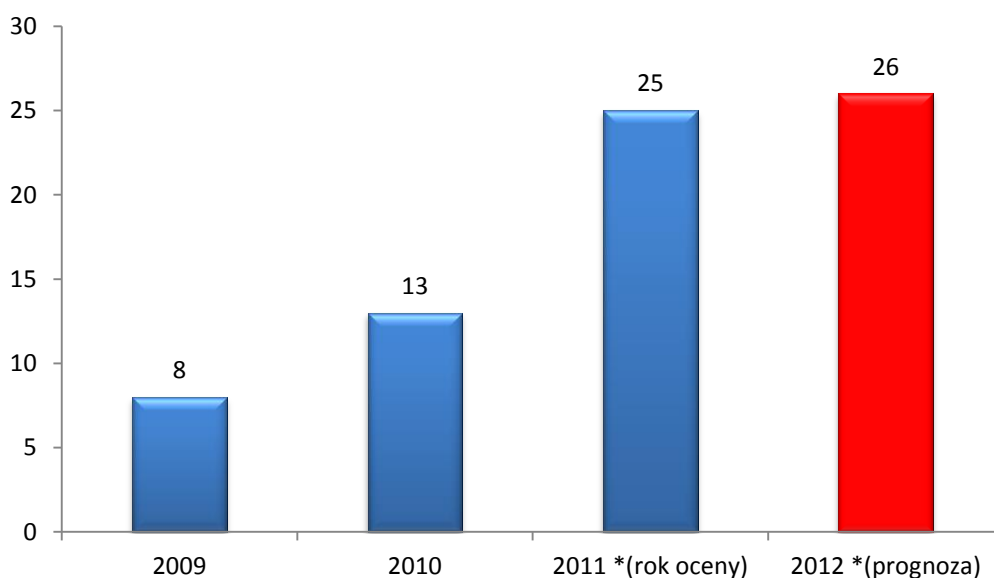
Klub Seniora zajmuje się rozwojem życia kulturalnego, oświatowego, towarzyskiego i rekreacyjnego osób starszych. Najważniejszymi celami Klubów Seniora jest zapewnienie warunków do przyjemnego spędzania czasu zgodnie ze swoimi zainteresowaniami oraz utrzymywanie kontaktów międzyludzkich. W ramach realizacji tych celów organizowane są przez Kluby między innymi takie formy aktywności jak: zajęcia edukacyjne, koła zainteresowań, spotkania z ciekawymi ludźmi, zajęcia czytelnicze, amatorska działalność artystyczna (plastyczna, literacka, teatralna, kabaretowa, muzyczna, chór), dyskusje filmowe, wyjścia do kina, teatru czy na koncert, gry towarzyskie, zajęcia sportowe czy taneczne. Ważne role spełniają także wspólnie obchodzone święta i uroczystości, uczestnictwo w spotkaniach opłatkowych czy spotkaniach rocznicowych, wspólne wyjazdy czy pielgrzymki. Zapewniają one nie tylko miłe towarzystwo, ale stwarzają okazję do lepszej integracji osób starszych.

Tabela 26. Kluby seniora

Kluby Seniora	2011 *(rok oceny)	2012 *(prognoza)
Liczba jednostek	25	26
Liczba osób korzystających	902	1 033

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W województwie świętokrzyskim funkcjonuje 25 Klubów Seniora. Kluby te są zlokalizowane w następujących gminach: Słupia Jędrzejowska, Skalbmierz, Chęciny, Ruda Maleniecka, Ostrowiec Świętokrzyski, Klimontów, Samborzec, Bliżyn, Osiek, Tarłów oraz po dwa kluby w Jędrzejowie, Waśniowie oraz Połańcu i 8 klubów funkcjonuje na terenie m. Kielce.

Wykres 19. Liczba Klubów Seniorów na przestrzeni lat 2009-2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Na przestrzeni lat 2009-2011 obserwujemy dynamiczny przyrost funkcjonowania Klubów Seniora w województwie świętokrzyskim. Od 2009 roku ponad trzykrotny wzrost. W prognozach dotyczących rozwoju Klubów Seniora, planowane jest uruchomienie kolejnego Klubu Seniora, który będzie zlokalizowany w Staszowie.

Uniwersytety III Wieku

Uniwersytety III wieku to placówki dydaktyczne dla osób w podeszłym wieku. Celem działania jest poprawa jakości życia, aktywizacja ludzi starszych, a także „wykorzystanie potencjału osób starszych na rynku pracy - wiedzy, umiejętności i doświadczenia życiowego, dla rozwoju gospodarczego i społecznego kraju”. Uniwersytety III Wieku stwarzają możliwości ciągłego poszerzania wiedzy, pobudzają do aktywizacji społecznej w interesie

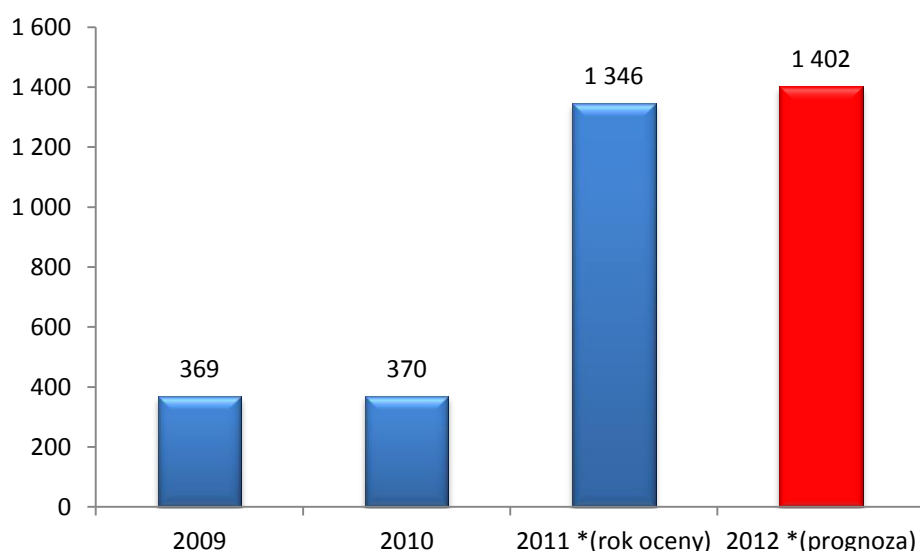
jednostki i ogółu, ułatwiają nawiązywanie przyjaźni, zapewniają możliwość dbania o kondycję fizyczną.

Tabela 27. Uniwersytety III Wieku

Uniwersytety III Wieku	2011 *(rok oceny)	2012 *(prognoza)
Liczba jednostek	6	6
Liczba osób korzystających	1 346	1 402

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W roku 2011 w województwie świętokrzyskim funkcjonowało 6 Uniwersytetów III Wieku. Uniwersytety funkcjonują w takich ośrodkach jak: Kielce, Zagnańsk, Ostrowiec Świętokrzyski, Sandomierz, Skarżysko – Kamienna, Staszów. W kolejnych latach nie prognozuje się powstania kolejnych placówek tego typu w województwie świętokrzyskim.

Wykres 20. Liczby słuchaczy Uniwersytetów III Wieku na przestrzeni lat 2009-2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

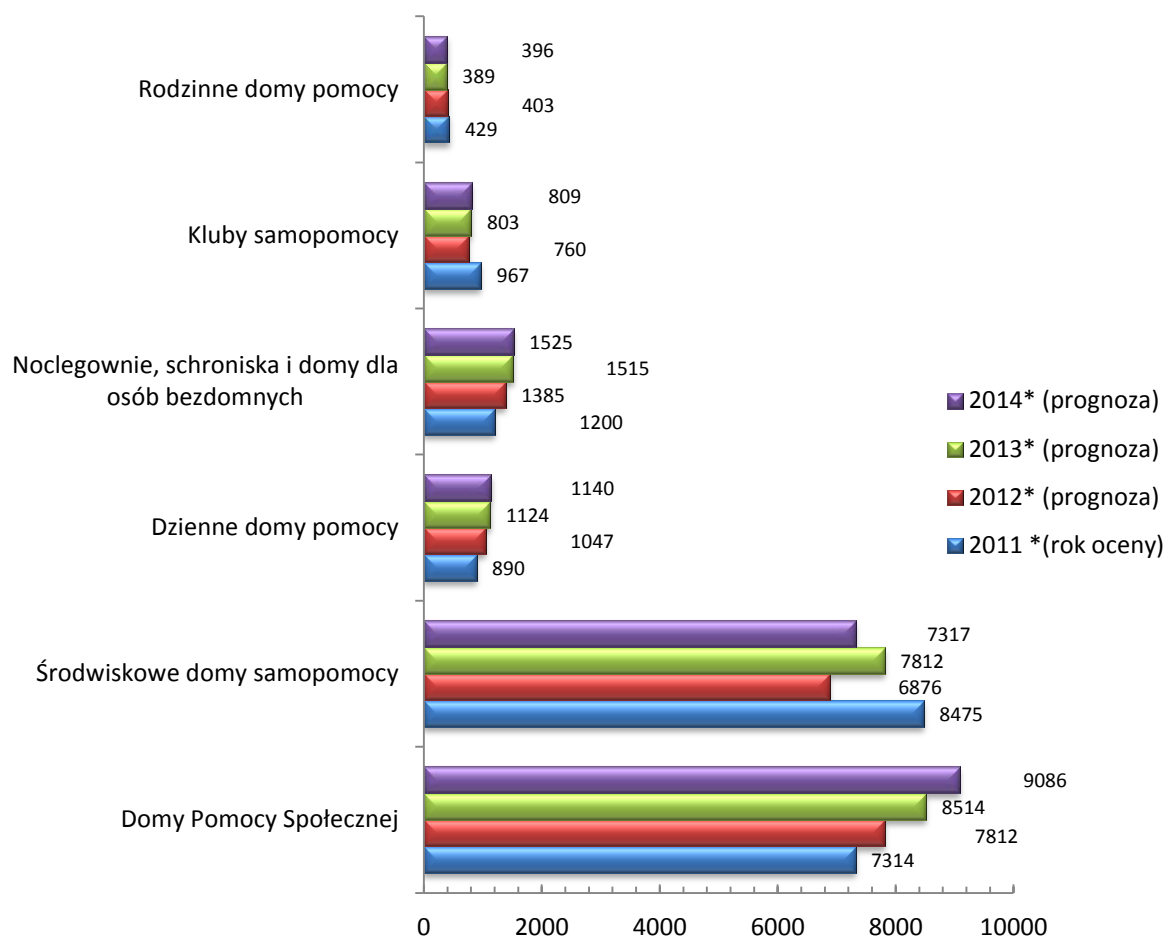
Powyższy wykres obrazuje dynamiczny wzrost liczby słuchaczy Uniwersytetów III Wieku w województwie świętokrzyskim.

Inicjatywy takie, jak Kluby Seniora czy Uniwersytety III Wieku odgrywają ogromną rolę w aktywizacji oraz integracji osób starszych. Zadawalający jest fakt, iż w województwie świętokrzyskim obserwujemy coraz więcej przedsięwzięć z ofertą nakierowaną na zaspakajanie potrzeb osób starszych.

3.4 Zwiększenie zasobów pomocy społecznej w gminie.

Samorządy gminne realizują swoje zadania z obszaru pomocy społecznej również poprzez wydatkowanie środków na prowadzenie bądź dofinansowanie podmiotów tworzących bazę zasobów pomocy społecznej. Należą do nich m.in.: domy pomocy

społecznej, środowiskowe domy samopomocy, dzienne domy pomocy, ośrodki wsparcia, kluby samopomocy czy rodzinne domy pomocy.

Wykres 21. Wysokość środków przeznaczonych na prowadzenie bądź dofinansowanie instytucji pomocy społecznej. Dane w mln złotych.

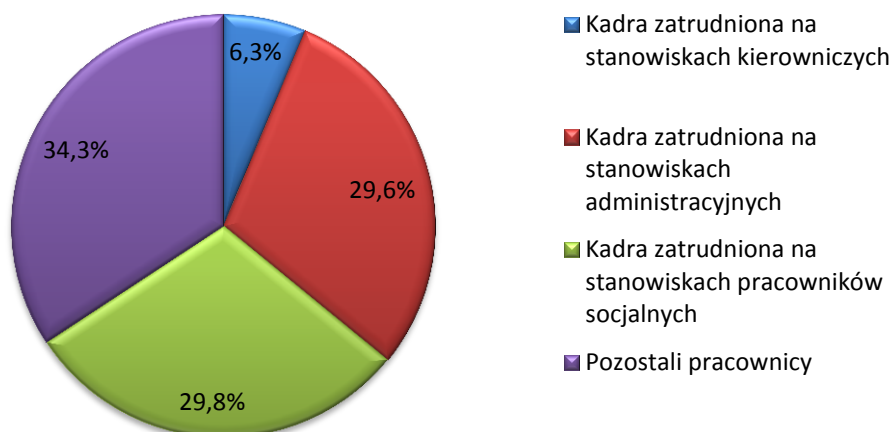
Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Powyższy wykres wskazuje, iż najwięcej środków finansowych w 2011 roku przeznaczonych było na środowiskowe domy samopomocy. Taka sytuacja ma miejsce tylko w 2011 roku, ponieważ z prognoz na lata kolejne wynika, iż największa ilość środków lokowana będzie w domy pomocy społecznej, łącznie kwota ta w latach 2012-2014 wyniesie 32,726 mln złotych. Niewielka ilość środków lokowana jest w rodzinne domy pomocy społecznej. W latach 2011-2014 na ten cel zostanie przeznaczona kwota w wysokości 1, 617 mln złotych. Taka sytuacja zapewne jest spowodowana tym, że w województwie świętokrzyskim ta forma całodobowej opieki nad osobami w podeszłym wieku nie jest zbyt popularna. Należy również podkreślić, że samorządy gminne szacują, iż z każdym rokiem wzrastać będzie zapotrzebowanie finansowe na zwiększenie zasobów pomocy społecznej na terenie gminy.

3.5 Kadra Ośrodków Pomocy Społecznej.

W 2011 roku w ośrodkach pomocy społecznej na terenie województwa świętokrzyskiego zatrudnionych było 2 460 osób, w tym:

- 155 osób na stanowiskach kierowniczych,
- 728 osób na stanowiskach administracyjnych,
- 734 osoby na stanowiskach pracowników socjalnych,
- 843 osoby na innych stanowiskach.

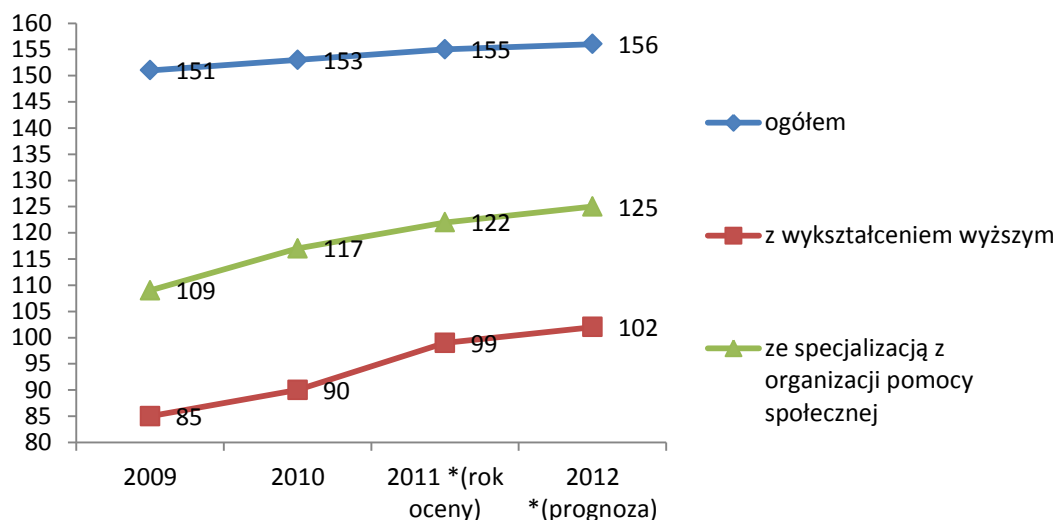

Wykres 22. Kadra ośrodków pomocy społecznej woj. świętokrzyskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Kadra kierownicza

W roku 2011 na terenie województwa świętokrzyskiego, w ośrodkach pomocy społecznej, funkcje kierownicze pełniło 155 osób, z czego 99 osób posiadało wykształcenie wyższe (ponad 63% pracowników zatrudnionych na stanowiskach kierowniczych w ośrodkach pomocy społecznej), a 122 osoby posiadały specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej.

Wykres 23. Liczba osób zajmujących stanowiska kierownicze.

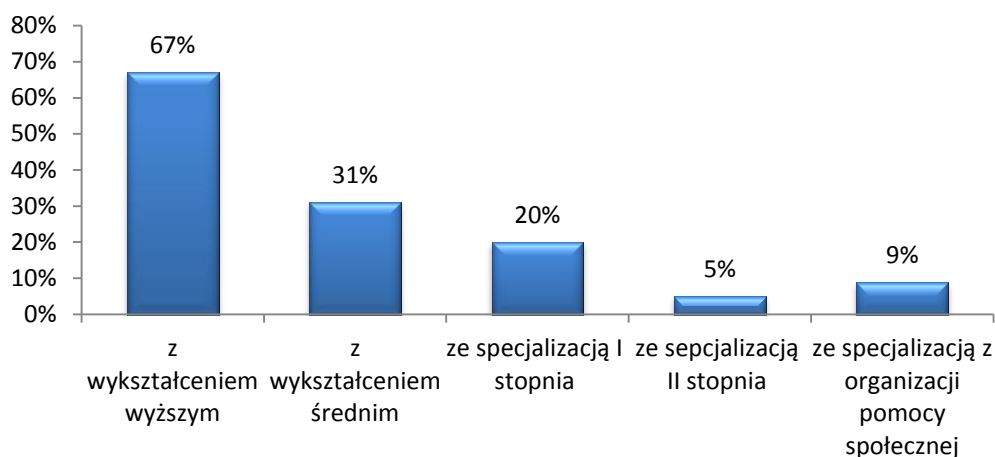
Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Analizując powyższy wykres zauważyć należy, iż kadra kierownicza pomocy społecznej na przestrzeni lat systematycznie podnosi poziom wykształcenia.

Pracownicy socjalni

Liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej na terenie województwa świętokrzyskiego w roku 2011 ukształtowała się na poziomie 734 osoby i systematycznie wzrasta od kilku lat, z czego:

- 67% pracowników(494 osoby) posiadało wykształcenie wyższe,
- 31 % osób (231 osób) posiadało wykształcenie średnie,
- 20 % (153 osoby) pracowników socjalnych posiadało specjalizację I stopnia w zawodzie,
- specjalizację II stopnia posiadało nieco ponad 5% (39 osób) wszystkich zatrudnionych pracowników socjalnych,
- specjalizację z zakresu pomocy społecznej w 2011 roku posiadało prawie 9% (65 osób).

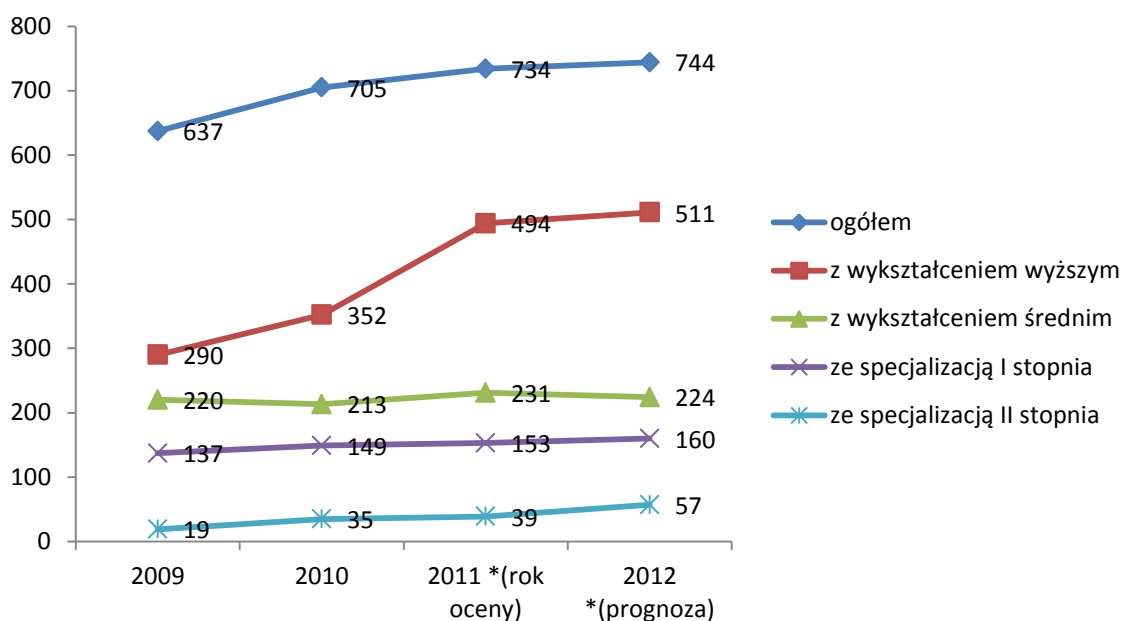

Wykres 24. Poziom wykształcenia pracowników socjalnych w OPS w woj. świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Pracownicy posiadający specjalizację z zakresu pomocy społecznej, pracujący w ośrodkach na terenie województwa świętokrzyskiego stanowili łącznie 9 % całej kadry OPS. W odniesieniu do roku 2010, w roku 2011 kwalifikację z omawianego zakresu uzyskało 56 osób. Pracownicy socjalni posiadający specjalizację z zakresu pomocy społecznej stanowią 22 % wszystkich pracowników socjalnych w województwie świętokrzyskim.

Na przestrzeni lat 2009-2011 zauważalna jest tendencja wśród pracowników kadry pomocy społecznej do podnoszenia poziomu wykształcenia z zakresu pomocy społecznej. Pracownicy deklarują również chęć podnoszenia kwalifikacji, co prezentuje wykres poniżej.

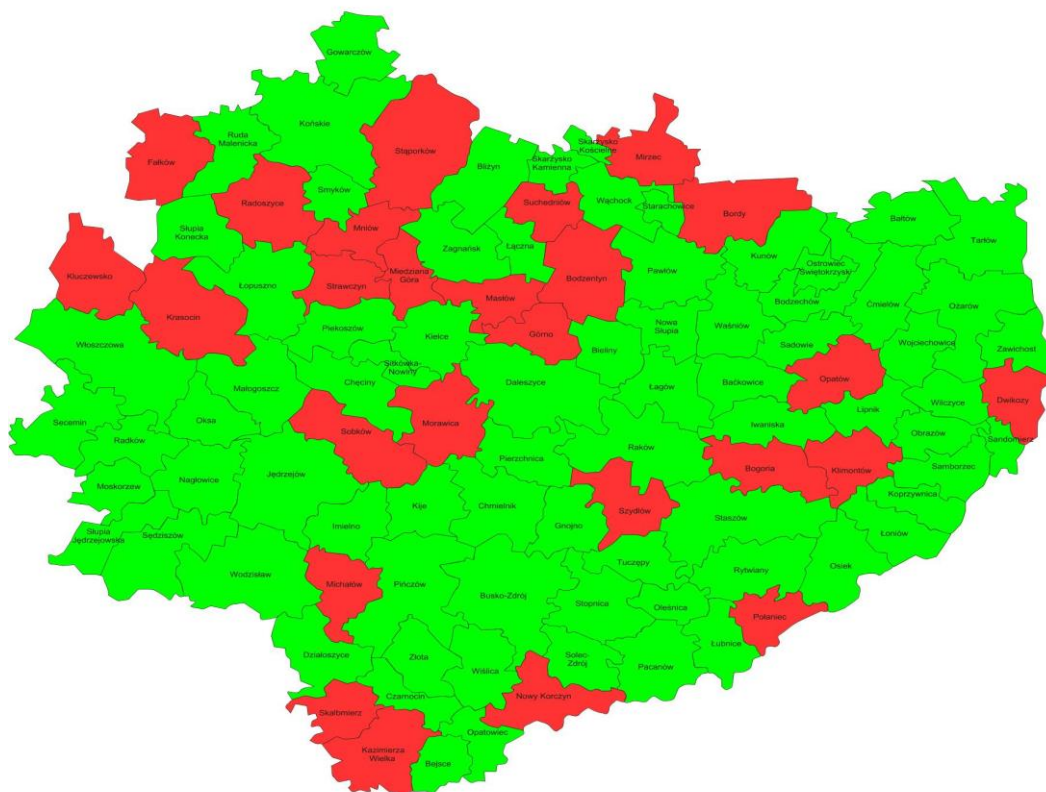

Wykres 25. Liczba pracowników socjalnych ośrodków pomocy społecznej i ich wykształcenie na przestrzeni lat 2009-2011 wraz z prognozą.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Dotychczasowe działania pomocy społecznej skoncentrowane były na realizacji świadczeń pieniężnych, co prowadziło do minimalizacji pracy socjalnej i uzależnienia klientów od świadczeń. Aktywne zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego musi być realizowane przez aktywizację zawodową i usamodzielnienie ekonomiczne osób zagrożonych – a efektywność działań musi „przekładać się” na zatrudnienie pracowników socjalnych w gminach (1 pracownik socjalny na 2000 mieszkańców).

Na poniższej mapie kolorem zielonym zaznaczone są gminy spełniające ustawowy wymóg zatrudnienia odpowiedniej liczby pracowników socjalnych, kolorem czerwonym zaznaczone są gminy, które zapisów ustawy *o pomocy społecznej* w tym zakresie nie wypełniają.

Mapa 3. Wypełnienie ustawowego wymogu zatrudniania min. 1 pracownika socjalnego na 2 tys. mieszkańców

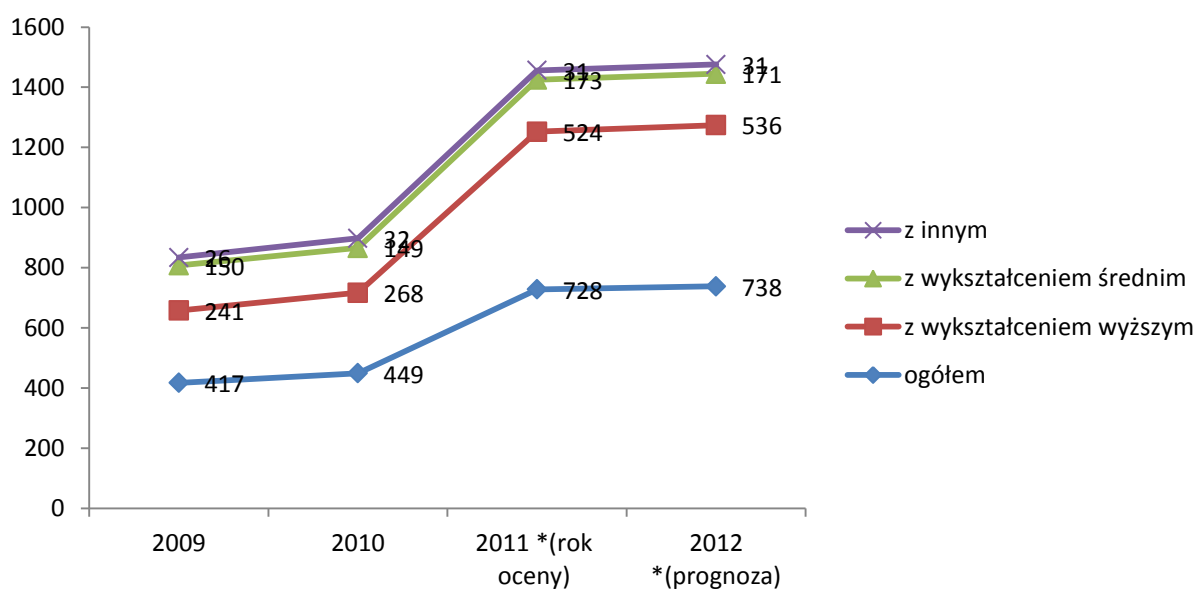
Źródło: Opracowanie własne.

Aż, 26 ośrodków pomocy społecznej nie spełnia ustawowego wymogu zatrudnienia co najmniej 1 pracownika socjalnego na 2000 mieszkańców. Gminy te to: Kazimierza Wlk., Skalbmierz, Nowy Korczyn, Połaniec, Michałów, Szydłów, Bogoria, Klimontów, Dwikozy, Opatów, Sobków, Morawica, Kluczewsko, Krasocin, Fałków, Radoszyce, Mniów, Strawczyn, Miedziana Góra, Masłów, Górnio, Stąporków, Suchedniów, Bodzentyn, Mirzec, Brody,).

Pracownicy administracyjni

Wśród pracowników ośrodków pomocy społecznej dużą grupę, w roku 2011, stanowili pracownicy administracyjni. Ich liczba wyniosła 728 osób. Spośród tej grupy pracowników 524 osoby (prawie 80 % wszystkich pracowników administracyjnych) posiadały wykształcenie wyższe, 73 osoby wykształcenie średnie, a 31 osób inne.

W roku 2011, w odniesieniu do roku 2010, widoczny jest znaczny wzrost zatrudnienia pracowników administracyjnych w strukturach ośrodków pomocy społecznej – na stanowiskach pracowników administracyjnych zatrudniono 279 osób. Pracownicy administracyjni stanowili 30 % wszystkich pracowników zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej na terenie województwa świętokrzyskiego. W odniesieniu do roku 2010 ich zatrudnienie wzrosło o 7%.

Wykres 25. Liczba pracowników administracyjnych ośrodków pomocy społecznej i ich wykształcenie na przestrzeni lat 2009-2011 wraz z prognozą.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

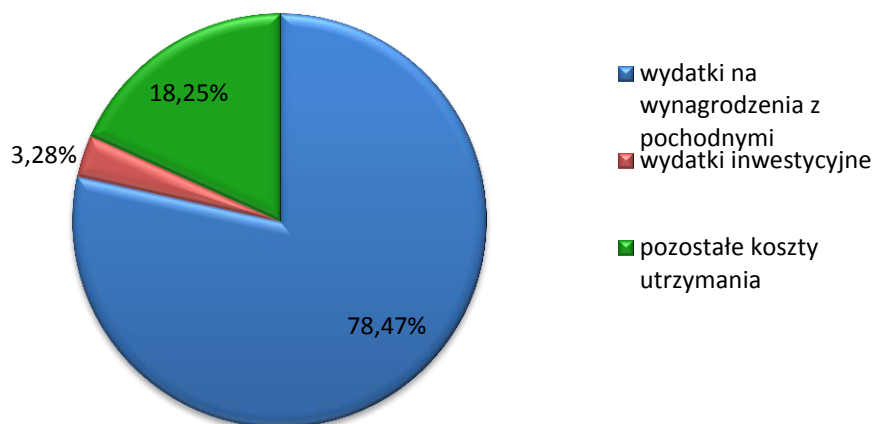
Pozostali pracownicy

W ośrodkach pomocy społecznej 33,9 % całej kadry stanowią pozostali pracownicy zatrudnieni na innych stanowiskach. Stanowią oni 834 osoby całej kadry pomocy społecznej. Najwięcej osób zatrudnionych jest na stanowiskach: opiekunów, opiekunów społecznych, specjalistycznych, pielęgniarek.

3.6 Koszty prowadzenie i utrzymania zasobów pomocy społecznej w gminach.

Niniejszy rozdział poświęcony jest kosztom prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej na poziomie samorządów gminnych. Zaprezentowane zostały całkowite, roczne koszty prowadzenia i utrzymania ośrodków pomocy społecznej na które składają się:

- wydatki na wynagrodzenia z pochodnymi,
- pozostałe koszty utrzymania,
- wydatki na inwestycje.

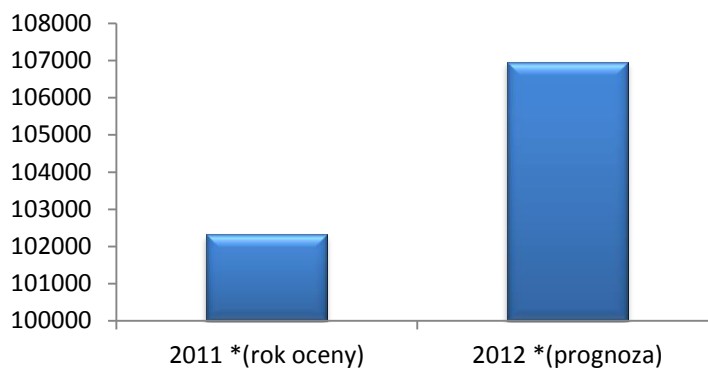

Wykres 27. Struktura kosztów prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Całkowity, roczny koszt prowadzenia i utrzymania pomocy społecznej w gminach województwa świętokrzyskiego wykazany w ocenie zasobów pomocy społecznej na rok 2011 wyniósł **102 319 000 zł**. W strukturze tych kosztów dominują wydatki na wynagrodzenia z pochodnymi. Jest to łączna kwota środków przeznaczonych na wynagrodzenia z pochodnymi kadry ośrodków pomocy społecznej. Pozostałe koszty utrzymania stanowią łączną kwotę środków przeznaczonych na pokrycie kosztów utrzymania ośrodków pomocy społecznej w tym np. kosztów wynajmu i eksploatacji pomieszczeń biurowych (czynsz, opłaty za: energię elektryczną, c.c.w., c.o., wywóz nieczystości itp.) jak również podatków czy kosztów ochrony budynków. Natomiast wydatki na inwestycje to łączna kwota środków przeznaczonych na inwestycje w infrastrukturę ośrodków pomocy społecznej.

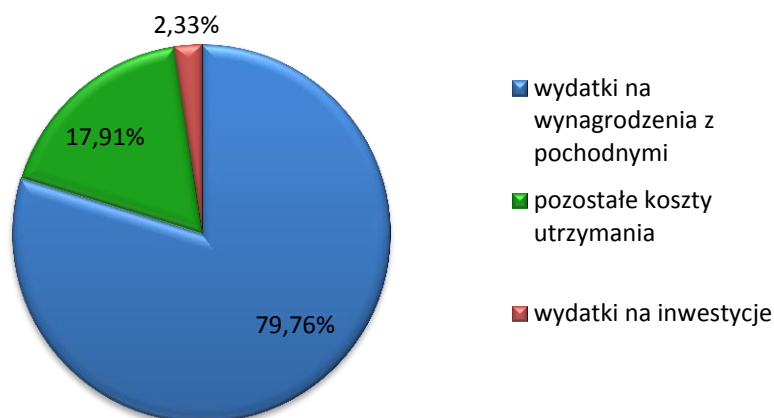
Dominującą pozycją w całkowitym, rocznym koszcie prowadzenia i utrzymania ośrodków pomocy społecznej są wydatki na wynagrodzenia z pochodnymi – 78,47%. Kolejny element kosztotwórczy to pozostałe koszty utrzymania – 18,25%, natomiast nakłady inwestycyjne stanowią jedynie 3,28% całkowitych, rocznych kosztów prowadzenia ośrodków pomocy społecznej.

Wykres 28. Koszty prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W prognozach roku 2012, sporządzonych przez ops-y, struktura kosztów dotyczących prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej w gminach przedstawia się w sposób analogiczny jak w roku oceny.

Wykres 29. Prognozowana struktura kosztów prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Prognozowany całkowity, roczny koszt prowadzenia i utrzymania ośrodków pomocy społecznej to kwota 106 950 000 zł. Dynamika wzrostu łącznych kosztów prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej w gminach, liczona rok do roku, kształtuje się na poziomie 104,53%. Planowany jest wzrost wydatków na wynagrodzenia z pochodnymi o 6,25% w porównaniu z rokiem 2011, wzrost pozostałych kosztów utrzymania o 2,58% i bardzo wyraźny bo o ponad 25% spadek wydatków na inwestycje.

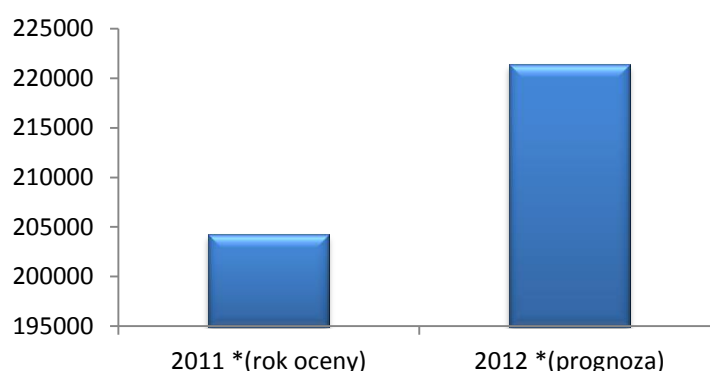
3.7 Środki finansowe na zadania własne i zlecone w obszarze pomocy społecznej.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej do zadań własnych gmin należy m.in.:

1. Przeciwdziałanie alkoholizmowi.
2. Finansowanie funkcjonowania Domów Pomocy Społecznej.

3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
4. Opłacanie składek na ubezpieczenia zdrowotne klientów OPS.
5. Wypłata zasiłków i udzielanie pomocy w naturze.
6. Utrzymanie Ośrodka Pomocy Społecznej.
7. Finansowanie usług opiekuńczych.
8. Wypłata dodatków zryczałtowanych i dodatków mieszkaniowych.
9. Realizacja Programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”.
10. Realizacja innych programów.
11. Pozostała działalność w tym: dofinansowanie CIS, KIS i WTZ.

W ramach finansowania zadań własnych w obszarze pomocy społecznej w 2011 roku ośrodki pomocy społecznej z regionu świętokrzyskiego wydatkowały kwotę 204 245 000 zł.

Wykres 30 Finansowanie zadań własnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Rozdysponowanie łącznej kwoty przeznaczonej na realizację w 2011 roku poszczególnych zadań własnych gminy przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 28. Zadania własne OPS i koszty ich realizacji. (w tys. zł).

L.p.	Wyszczególnienie	2011 *(rok oceny)	2012 *(prognoza)	Dynamika w %
1.	85219 - Utrzymanie Ośrodka	71 139	75 970	106,79
2.	85216 - Zasiłki stałe	26 615	27 805	104,47
3.	85202 - Domy Pomocy Społecznej	21 608	24 496	113,37
4.	85228 - Usługi opiekuńcze	19 389	20 751	107,02
5.	85214 - Zasiłki i pomoc w naturze	19 188	20 036	104,42
6.	Ryczałty i dodatki mieszkaniowe	14 161	14 595	103,06
7.	85295 - Program „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” – wkład własny gminy	11 356	16 546	145,70
8.	85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	11 280	11 509	102,03
9.	85295 – Pozostała działalność w tym dofinansowanie: CIS, KIS i WTZ	4 653	4 195	90,16
10.	85213 - Składki na ubezpieczenia zdrowotne	2 040	2 116	103,73
11.	85295 - Inne programy	1 634	1 853	113,40
12.	85295 - Prace społecznie użyteczne	759	1 091	143,74
13.	85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	423	393	92,91

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W ogólnej kwocie środków finansowych wydatkowanych w 2011 roku przez gminy na realizację zadań własnych w obszarze pomocy społecznej 34,83% stanowiły koszty utrzymania ośrodków pomocy społecznej. Realizacja kolejnych zadań stanowiła: 13,03% - wypłata zasiłków stałych, 10,58% - utrzymanie dps – ów, 9,49% - koszt usług opiekuńczych, 9,39% - koszty zasiłków i pomocy w naturze, 6,93% - ryczałty i dodatki mieszkaniowe, 5,56% - koszty Programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” i 5,52% - koszty przeciwdziałania alkoholizmowi. Najmniejszy udział w łącznej kwocie wydatkowanych w 2011 roku środków finansowych mają koszty następujących zadań: pozostała działalność – 2,28%, składki na ubezpieczenia zdrowotne – 0,99%, koszty innych programów – 0,80%, prace społecznie użyteczne – 0,38% oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – 0,22%. Prognozowany przez ops-y wzrost łącznych wydatków na realizację zadań własnych w 2012 roku wynosi 8,38% i dotyczy on praktycznie każdego zadania własnego realizowanego przez samorząd gminny.

Obok zadań własnych, gminy zobowiązane są do wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej i finansowanych z budżetu państwa. W 2011 roku łączna kwota środków finansowych na realizację zadań zleconych wynosiła 376 136 000 zł. Kwota środków finansowych przeznaczonych na wypłatę świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych wyniosła 353 929 000 zł, a na zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową (powódź) wydatkowano kwotę 16 540 000 zł. Usługi specjalistyczne świadczone na rzecz lokalnej społeczności kosztowały gminy 4 183 000 zł a składki na fundusz zdrowia od osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne wyniosły 1 484 000 zł.

Podkreślić należy fakt, iż w 2011 roku obok zadań własnych i zleconych gminy z terenu województwa świętokrzyskiego realizowały 113 projektów EFS, których łączny budżet wyniósł 24 610 000 zł. Na 2012 rok planowana jest realizacja 116 projektów EFS z łączną kwotą środków finansowych w wysokości 23 434 000 zł.

3.8 Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy społecznej

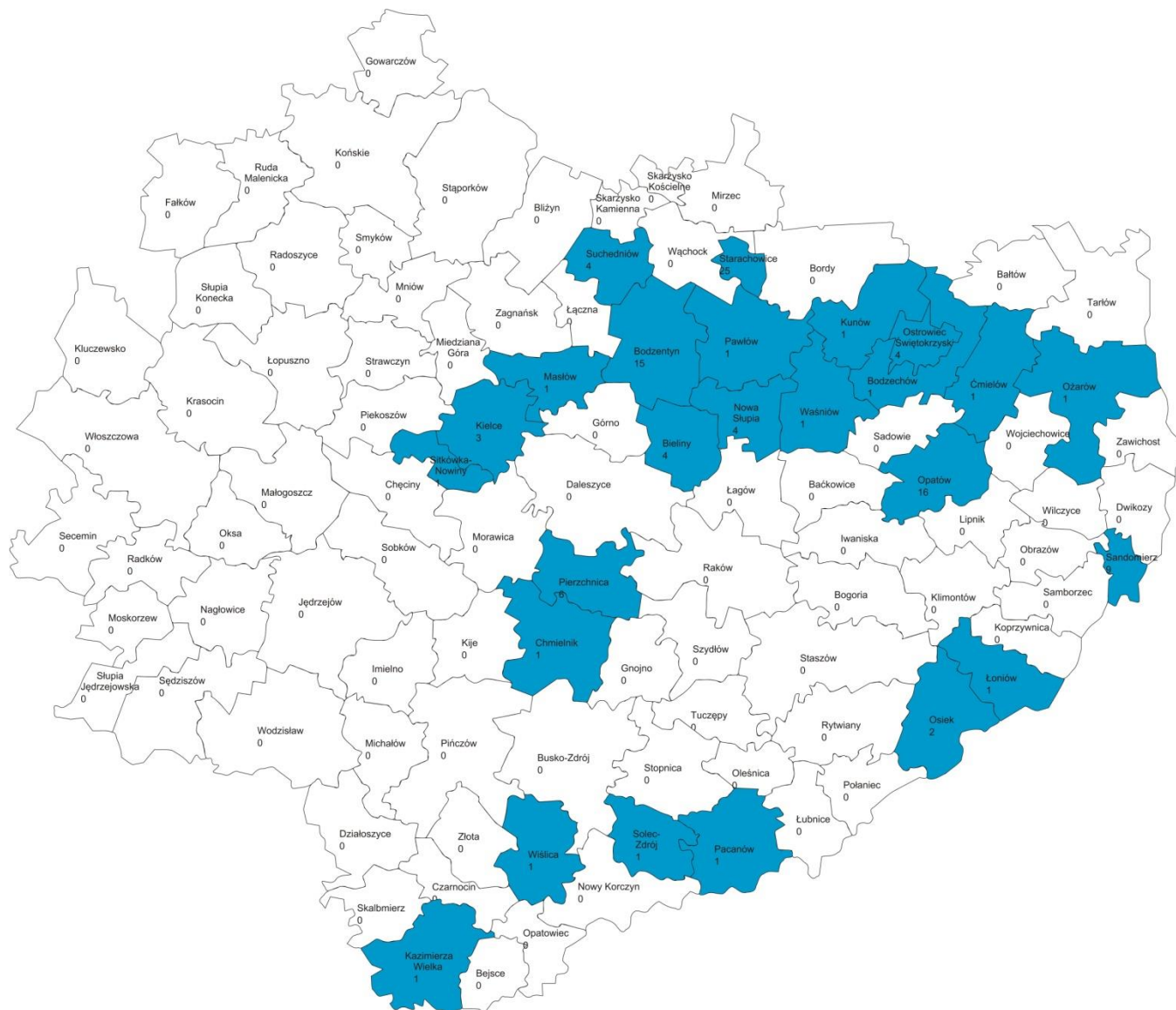
Najważniejszym elementem współpracy pomiędzy organami administracji publicznej a organizacjami pozarządowymi jest zlecenie organizacjom, w drodze otwartych konkursów, realizacji zadań publicznych. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* określa niezbędne elementy oferty przedstawionej przez organ administracji, procedurę przeprowadzania konkursów, oraz warunki jakim musi odpowiadać umowa zawarta z wyłonioną w tym postępowaniu organizacją pozarządową.

Samorządy gminne, zgodnie z zapisami art. 4 wyżej cytowanej ustawy, mają możliwość zlecenia zadań własnych organizacjom pozarządowym. Zadania te obejmują również obszar polityki społecznej i należą do nich m.in. działania z zakresu:

- Pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
- Wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- Działalności charytatywnej;
- Działalności na rzecz osób niepełnosprawnych;
- Promocji i organizacji wolontariatu;
- Działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw kobiet;
- Przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

Należy również podkreślić, że organy administracji rządowej i samorządowej mogą zlecać realizację zadań z zakresu pomocy społecznej organizacjom pozarządowym na podstawie przepisów zamieszczonych w ustawie *o pomocy społecznej*. Szczegółowe zapisy dotyczące tej kwestii zostały zamieszczone w art. 25 i 25a ustawy.

W ocenie zasobów pomocy społecznej podane wskaźniki dotyczą zadań zleczanych na podstawie ustawy *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*.

Mapa 4. Liczba stowarzyszeń, które w 2011 roku wykonywały zadania zlecane przez samorządy gminne z obszaru pomocy społecznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W 2011 roku 25 gmin zleciło realizację zadań z pomocy społecznej w myśl art. 4 ustawy *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*. Łącznie zadania te realizowało 106 organizacji pozarządowych. Najwięcej bo 24% czyli prawie co czwarte stowarzyszenie realizowało zadanie zlecane na terenie gminy Starachowice. Łączna kwota przeznaczonych środków na realizację zadań zleconych w 2011 roku wyniosła 2 210 tys. złotych. Z tego najwięcej środków przeznaczyło miasto Kielce 588 tys. złotych co stanowi 27% kwoty ogółem.

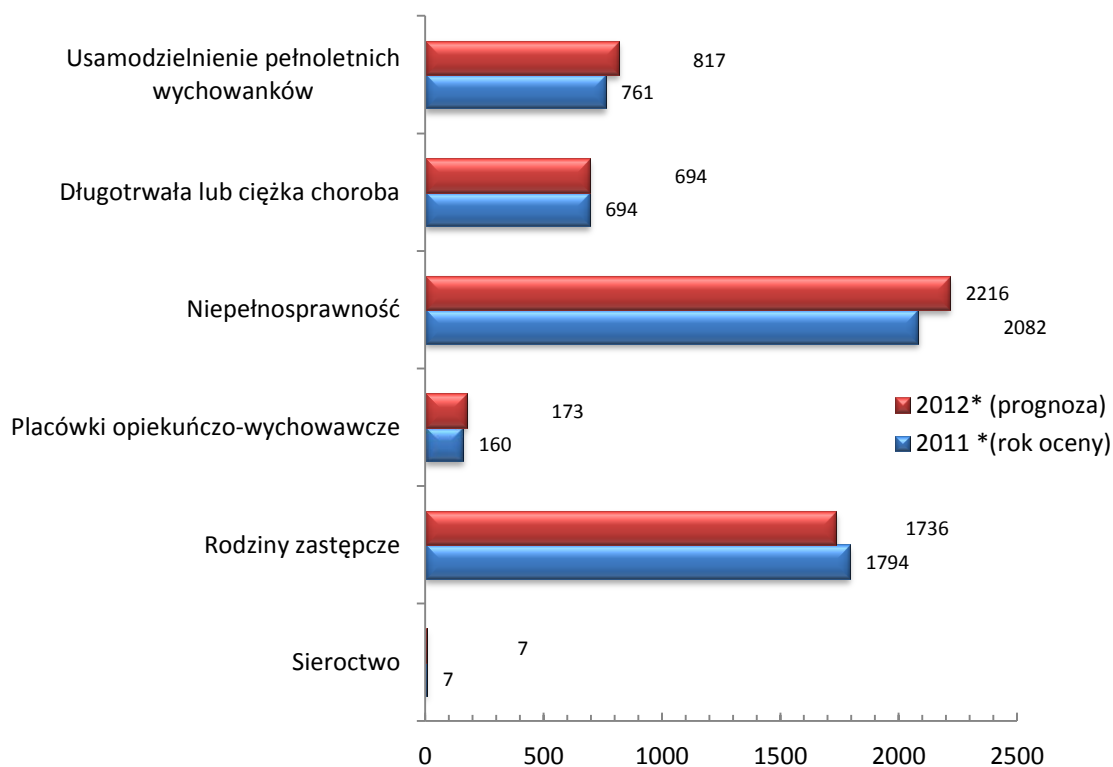
Natomiast z badań przeprowadzonych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej wynika, że w 2011 roku 59 samorządów gmin zlecało realizację zadań własnych organizacjom pozarządowym na łączną kwotę 9 443 378,00zł

Zgodnie z obowiązującym w Polsce prawem, jednym z organów administracji publicznej, świadczącej pomoc społeczną w Polsce jest samorząd powiatowy. Szczegółowy zakres zadań zarówno własnych jak i z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat został wymieniony w art. 19 i 20 ustawy z dnia 12 marca 2004r. *o pomocy społecznej*.

Na szczeblu powiatowym w imieniu samorządu powiatowego realizatorami polityki społecznej są Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, oraz Miejskie Ośrodki Pomocy Rodzinie - w miastach na prawach powiatu.

Samorządowy powiatowe świadczenia przyznają z powodu: sieroctwa, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, ochrony ofiar handlu ludźmi, na integrację cudzoziemców a także: rodzinom zastępczym, placówkom opiekuńczo-wychowawczym.

Na wykresie poniżej przedstawiono szczegółowy rozkład liczby osób ogółem, którym PCPRy przyznały decyzją świadczenia z podziałem na powody przyznania tych świadczeń.

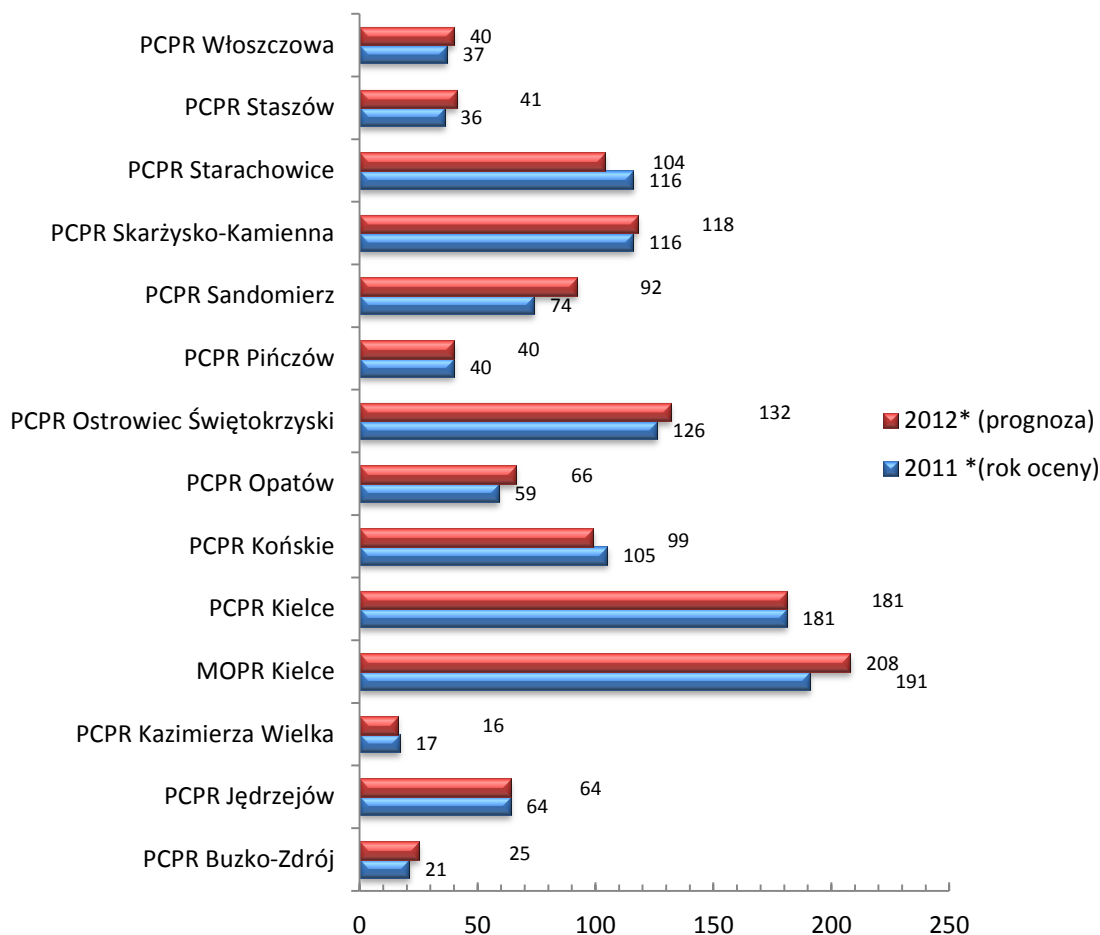

Wykres 31. Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenia z podziałem na powody ich przyznania.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Zarówno w 2011 roku jak i wg prognoz również w 2012 roku najwięcej świadczeń przyznano bądź zostanie przyznanych osobom niepełnosprawnym odpowiednio 2082 osób otrzymało taka pomoc w 2011 roku natomiast szacuje się, że w 2012 roku liczba ta wzrośnie do poziomu 2216 osób. Prawie 1800 osobom w 2011 roku przyznano pomoc z powodu bycia członkiem rodziny zastępczej.

Na poniższym wykresie przedstawiono liczbę rodzin zastępczych którym przyznano świadczenie z podziałem na powiaty.

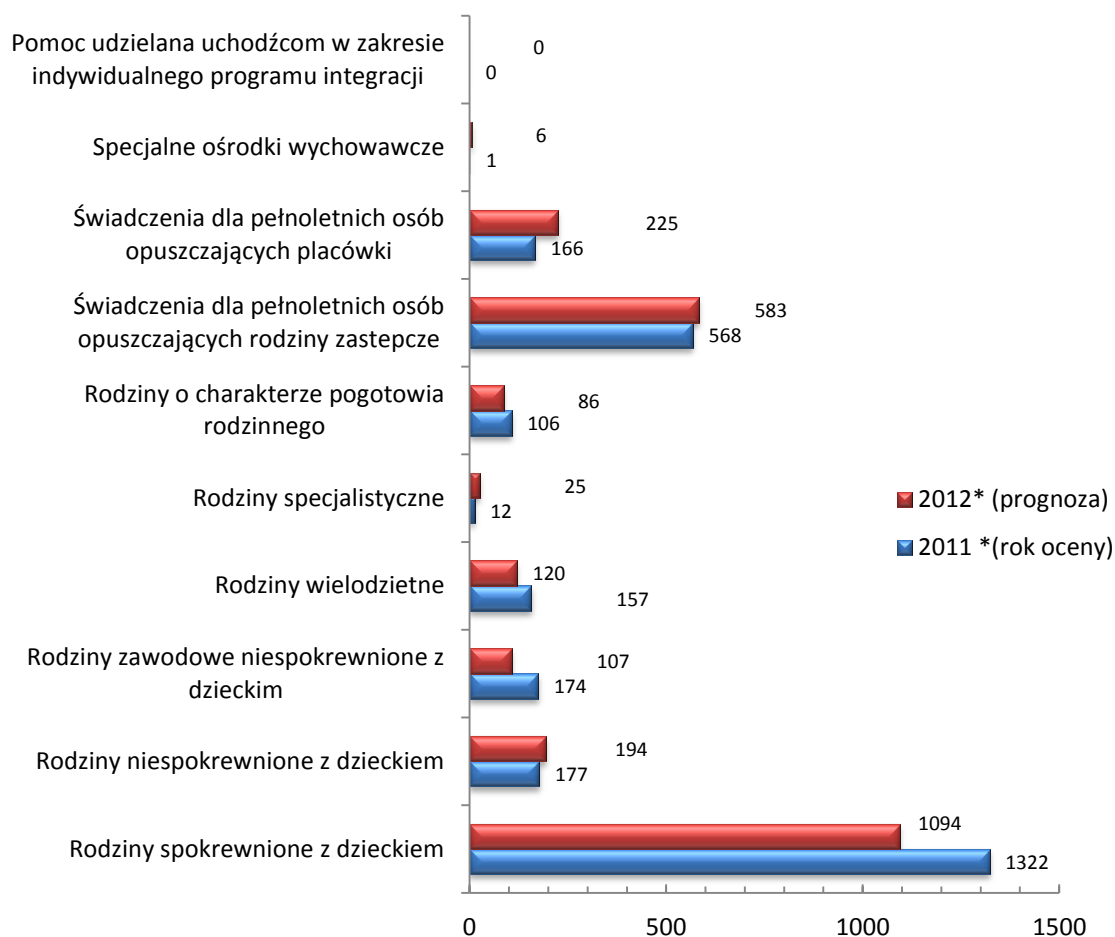
Wykres 32. Ogólna liczba rodzin zastępczych którym przyznano decyzją świadczenia z podziałem na powiaty.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Jak widać na powyższym wykresie to w powiecie kieleckim i w mieście Kielce najwięcej rodzin zastępczych otrzymuje pomoc z powiatów, wynika to z faktu, że w tych powiatach jest również największa liczba tego typu rodzin. Jednocześnie należy podkreślić fakt że są to największe powiaty pod względem liczby mieszkańców.

Świadczenia Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie wypłacają również następującym grupom społecznym lub instytucją, należą do nich: rodziny spokrewnione z dzieckiem, rodziny niespokrewnione z dzieckiem, rodziny zawodowe niespokrewnione, rodziny wielodzietne, rodziny specjalistyczne, rodziny o charakterze pogotowia rodzinnego, świadczenia dla pełnoletnich osób opuszczających rodziny zastępcze, uchodźcy którym udzielana jest pomoc w zakresie indywidualnego programu integracji, świadczenia dla pełnoletnich osób opuszczających placówki, specjalne ośrodki wychowawcze.

Na wykresie poniżej przedstawiono szczegółowy rozkład liczbowy wskazujący ilość osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenia.

Wykres 33. Ogólna liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia z podziałem na powód przyznania.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Największą liczbę świadczeń otrzymali członkowie rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem, czyli takich w których opiekę i wychowanie nad dzieckiem przejmują członkowie rodziny dziecka. W 2011 roku 1322 osoby otrzymało z tego tytułu pomoc, tak wysoki wskaźnik przekłada się również na prognozę na 2012 rok, wg szacunków w bieżącym roku pomoc z tego tytułu otrzyma 1094 osoby.

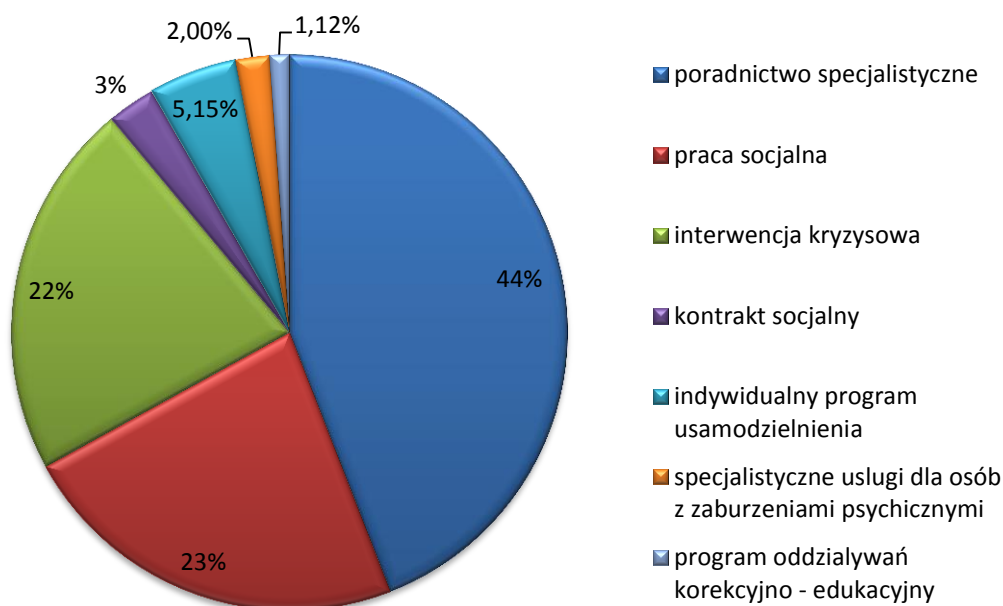
4.2 Wybrane usługi pomocy społecznej prowadzone przez powiat

Niniejszy rozdział poświęcony jest wybranym usługom pomocy społecznej realizowanych przez samorzady powiatowe. W ramach wybranych usług pomocy społecznej scharakteryzowano:

- poradnictwo specjalistyczne prowadzone przez pcpr,
- pracę socjalną,
- interwencję kryzysową prowadzona przez pcpr,
- kontrakt socjalny prowadzony przez pcpr,
- indywidualny program usamodzielnienia prowadzony przez pcpr,
- indywidualne programy usamodzielnienia prowadzone przez pcpr,

- specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- programy oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Samorządy powiatowe w ocenie zasobów pomocy społecznej pytane było również o usługi takie jak: indywidualne programy zatrudnienia socjalnego w Centrum Integracji Społecznej utworzonym przez powiat oraz indywidualne programy integracji dla cudzoziemców, jednakże żadna w/w usług nie jest świadczona przez samorządy powiatowe w województwie świętokrzyskim.

Wykres 34. Struktura usług pomocy społecznej, świadczonych przez samorządy powiatowe w woj. świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Dominujące usługi pomocy społecznej realizowane przez samorządy powiatowe to poradnictwo specjalistyczne, praca socjalna oraz interwencja kryzysowa. Poradnictwo specjalistyczne, stanowi 44% realizowanych usług, 23% usług świadczonych przez pcp to praca socjalna, a 22% stanowi interwencja kryzysowa.

Poradnictwo specjalistyczne

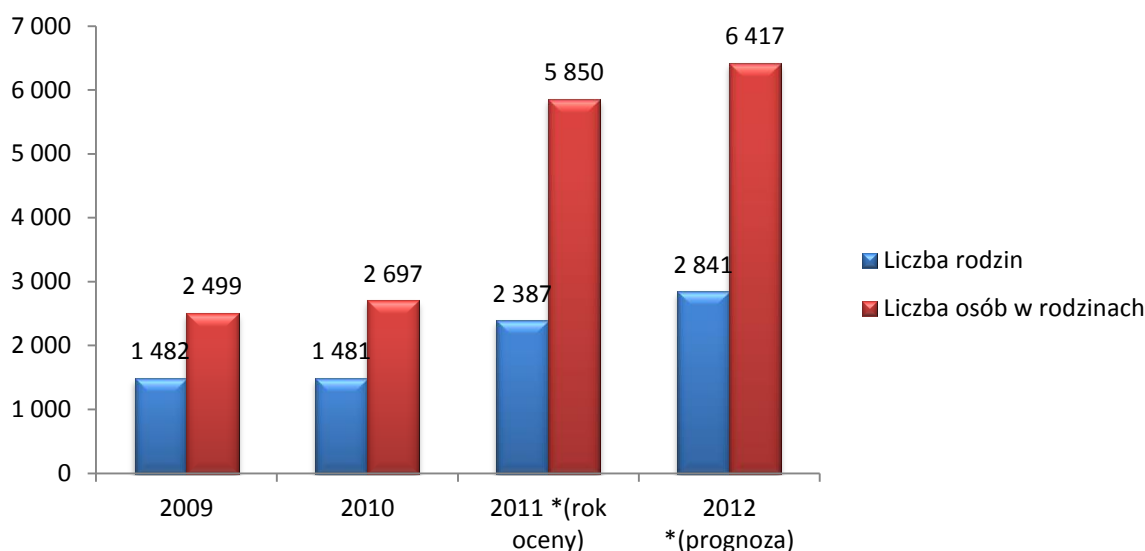
Charakterystyka terminologiczna usługi poradnictwa specjalistycznego została przedstawiona w części dotyczącej wybranych usług pomocy społecznej realizowanej przez samorządy gminne.

Tabela 29. Poradnictwo specjalistyczne

Poradnictwo specjalistyczne	2011 *(rok oceny)	2012 *(prognoza)
Liczba rodzin	2 387	2 841
w tym:		
- porady prawne,		
- porady rodzinne,	2 804	3 218
- porady psychologiczne		
Liczba osób w rodzinach:	5 850	6 417
w tym:		
- porady prawne,		
- porady rodzinne,	4 587	5 117
- porady psychologiczne		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W ramach systemu pomocy społecznej w 2011 roku realizowanego przez samorządy powiatowe z poradnictwa specjalistycznego skorzystało 2 387 rodzin, liczba osób w rodzinach wynosiła 2 841. Prognozowana przez powiatowe centra pomocy rodzinie liczba rodzin w zakresie poradnictwa specjalistycznego wzrasta o 19%, (2 841), natomiast szacowany wzrost liczby osób w rodzinach korzystających z poradnictwa specjalistycznego kształtuje się na poziomie niespełna 10% (6 417).

Wykres 35. Poradnictwo specjalistyczne na przestrzeni 2009-2011 wraz z prognozą.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Powyższy wykres obrazuje dynamikę zmian liczby rodzin oraz liczby osób w rodzinach, które korzystały z poradnictwa specjalistycznego prowadzonego przez pcpr na przestrzeni lat 2009-2011 a także prognozę na kolejne lata. Należy zwrócić uwagę na znaczący wzrost liczby osób i rodzin na przestrzeni lat 2010 - 2011.

Praca socjalna

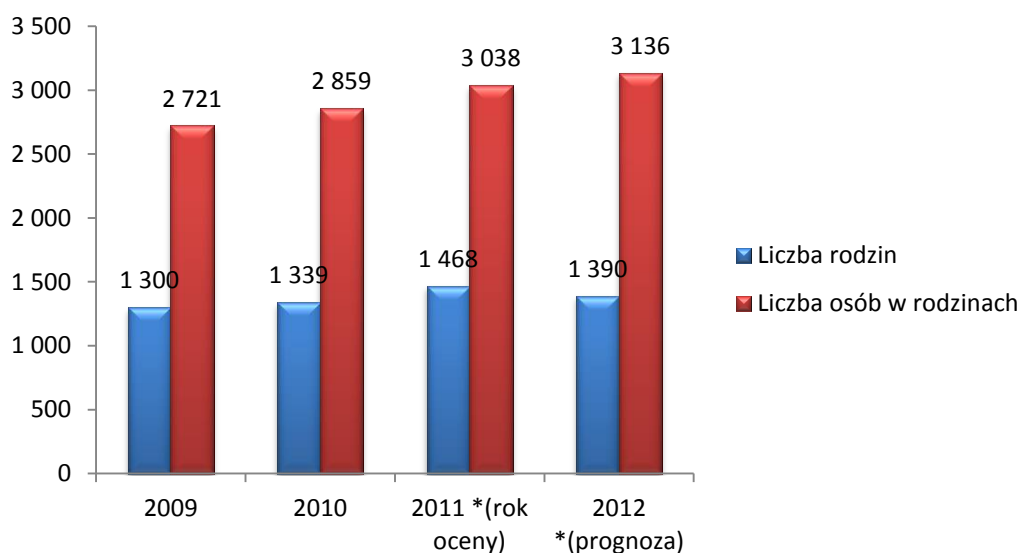
Pojęcie pracy socjalnej zostało zdefiniowane w części dotyczącej wybranych usług pomocy społecznej realizowanej przez samorządy gminne.

Tabela 30. Praca socjalna

Praca socjalna	2011 *(rok oceny)	2012 *(prognoza)
Liczba rodzin	1 468	1 390
Liczba osób w rodzinach:	3 038	3 136

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Praca socjalna świadczona przez powiatowe centra pomocy rodzinie stanowi drugą pod względem liczby osób z niej korzystających usługę pomocy społecznej. Liczba rodzin objętych pracą socjalną przez pcp – y to 1 468 rodzin a liczba osób w rodzinach to 3 038 osób. Centra prognozując liczbę rodzin oraz liczbę osób w rodzinach, wobec których świadczona będzie praca socjalna oszacowały spadek liczby rodzin o ponad 5% (1 390) a w przypadku osób w rodzinach wzrost o 3,2% (3 136).

Wykres 36 Praca socjalna na przestrzeni 2009-2011 wraz z prognozą.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Powyższy wykres prezentuje zmianę w zakresie liczby rodzin oraz liczby osób w rodzinach objętych pracą socjalną prowadzoną przez powiatowe centra pomocy rodzinie.

Interwencja Kryzysowa prowadzona przez PCPR

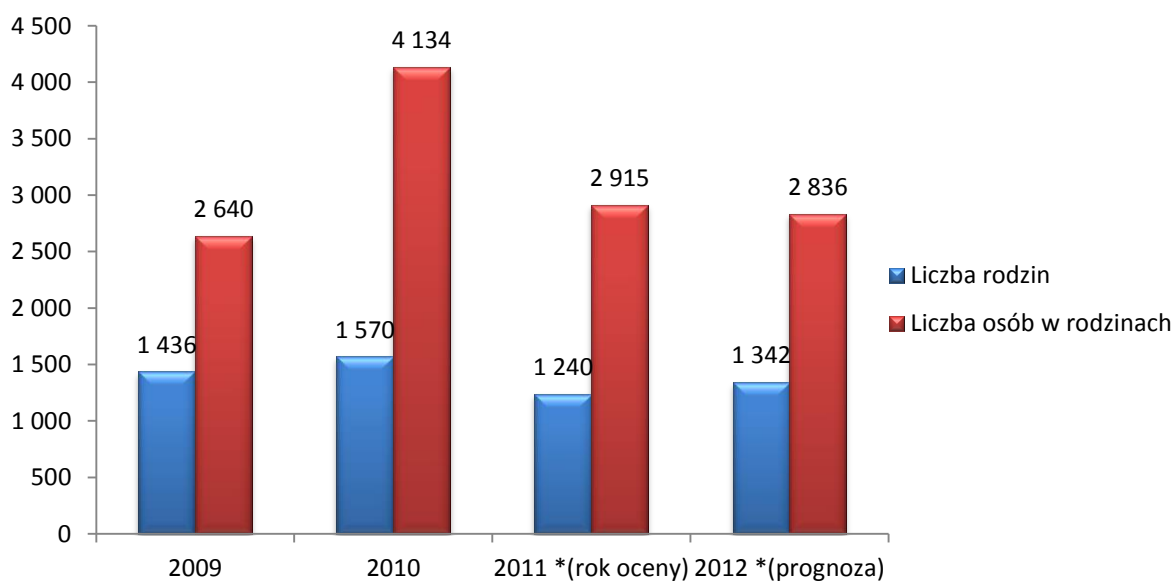
Charakterystyka usług pomocy społecznej świadczonych w ramach interwencji kryzysowej opisana została w części dotyczącej wybranych usług pomocy społecznej świadczonych w gminach.

Tabela 31. Interwencja kryzysowa.

Interwencja Kryzysowa świadczona przez PCPR	2011 ^{*(rok oceny)}	2012 ^{*(prognoza)}
Liczba rodzin	1240	1 342
Liczba osób w rodzinach:	2 915	2 836

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Liczba rodzin objętych interwencją kryzysową świadczoną przez PCPR wynosi 1 240 rodzin, natomiast liczba osób w rodzinach to 2 915. Prognoza roku następnego zakłada wzrost liczby osób w rodzinach objętych interwencją kryzysową o ponad 8% (1 342) a zarazem spadek liczby osób w rodzinach o niespełna 3% (2 836).

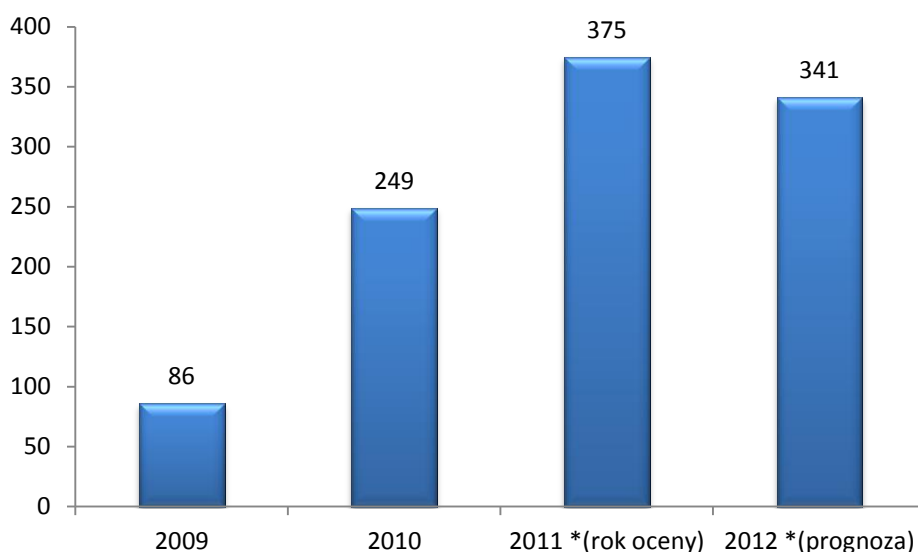
Wykres 37. Interwencja kryzysowa na przestrzeni 2009-2011 wraz z prognozą.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Interwencja kryzysowa prowadzona przez powiatowe centra pomocy rodzinie na przestrzeni lat 2009-2011 pod względem liczby rodzin oraz liczby osób w rodzinach zaprezentowana została na powyższym wykresie, uwzględniającym również prognozę w tym zakresie. W roku oceny obserwujemy znaczący spadek liczby osób w rodzinach objętych interwencją kryzysową.

Kontrakt socjalny prowadzony przez pcpr

Charakterystyka usługi pomocy społecznej jaką jest kontrakt socjalny opisana została w części dotyczącej wybranych usług pomocy społecznej świadczonych przez samorządy gminne.

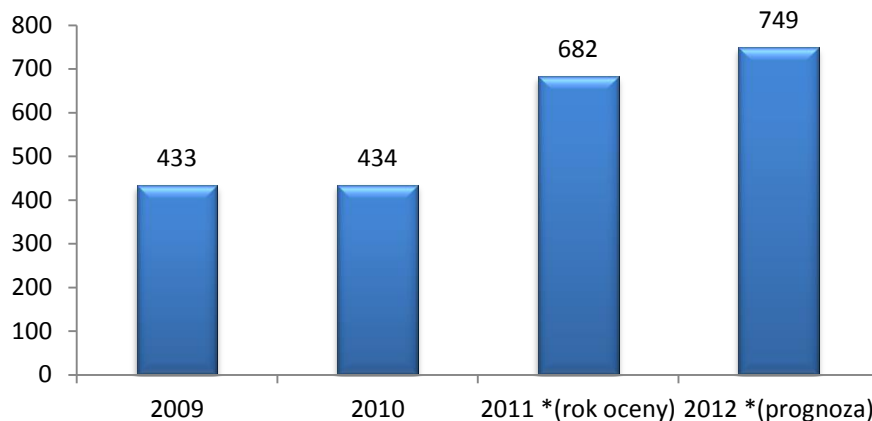
Wykres 38. Kontrakt socjalny na przestrzeni 2009-2011 wraz z prognozą.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Zastosowanie narzędzia jakim jest kontrakt socjalny przez powiatowe centra pomocy rodzinie prezentuje w ujęciu trzyletnim powyższy wykres. Pracownicy powiatowych centrów pomocy rodzinie w analizowanym okresie corocznie coraz częściej stosują w pracy metodę kontraktu socjalnego.

Indywidualny program usamodzielnienia prowadzony przez pcpr

Pełnoletni wychowanek placówki opiekuńczo-wychowawczej lub rodziny zastępczej może przystąpić do realizacji takiego indywidualnego programu i ubiegać się o przyznanie pomocy pieniężnej. Stwarza to szansę dla osób, które są w trudnej sytuacji życiowej, ale starają się współpracować z instytucją pomocy społecznej w kwestii swojego usamodzielnienia i stopniowo rozwiązywać problemy wiążące się z uzyskaniem samodzielności.

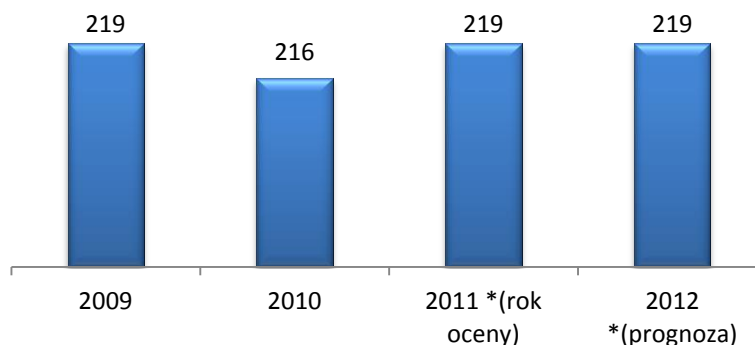

Wykres 39. Indywidualny program usamodzielniania na przestrzeni 2009-2011 wraz z prognozą.
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Z danych zawartych w ocenie zasobów pomocy społecznej wynika, iż od 2009 roku wzrasta liczba osób z zawartym z pccpr programem usamodzielniania. Prognozy powiatowych centrów pomocy rodzinie zakładają wzrost liczby osób korzystających z tej usługi o niespełna 10% w stosunku do roku 2011.

Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi zostały zdefiniowane w części dotyczącej wybranych usług pomocy społecznej w gminach.

Wykres 40. Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni 2009-2011 wraz z prognozą.
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Jak widać na powyższym wykresie liczba świadczonych przez samorządy powiatowe usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w przeciągu ostatnich trzech lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

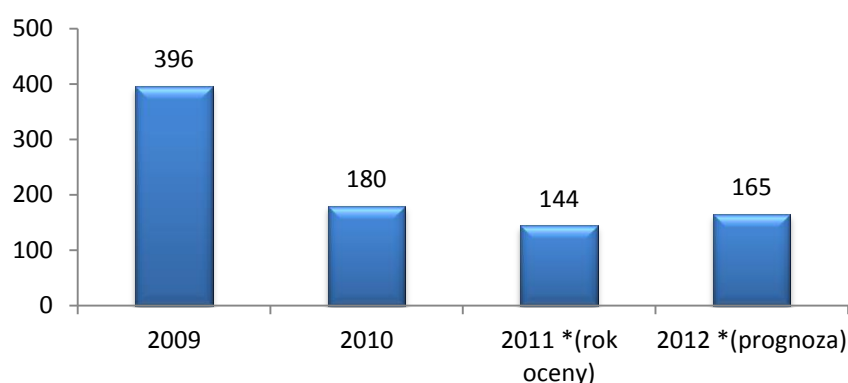
Program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Obowiązek opracowania i realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie został nałożony na powiat przez ustawę z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Krajowy Program Przeciwdziałania

Przemocy w Rodzinie. Jest to zadanie z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat.

Cele programu korekcyjno - edukacyjnego:

1. powstrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem tej przemocy,
2. rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie,
3. kształtowanie umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy w rodzinie,
4. uznanie przez sprawcę przemocy w rodzinie faktu jej stosowania,
5. zdobycie i podniesienie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie.

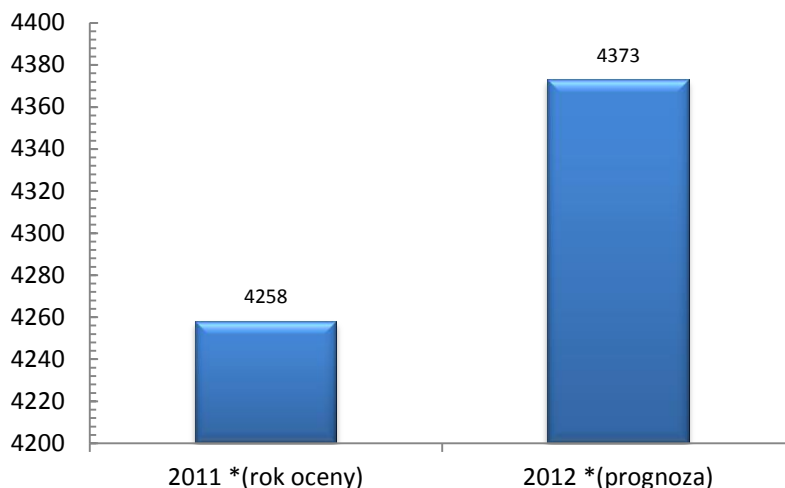
Wykres 41. Liczba osób objętych programem korekcyjno-edukacyjnym na przestrzeni 2009-2011 roku wraz z prognozą.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Liczba osób korzystających z usług – programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych w okresie 2009 – 2011 charakteryzuje się trendem spadkowym. Prognoza w zakresie liczby osób korzystających z tej usługi w kolejnych latach zakłada niewielki wzrost.

4.3 Instytucje pomocy społecznej w powiatach.

W województwie świętokrzyskim funkcjonuje 13 powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz na terenie miasta Kielce (powiat grodzki) Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie realizujących zadania samorządu powiatu z zakresu pomocy społecznej.

Wykres 42. Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia w 2011 roku wraz z prognozą.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Powyższy wykres przedstawia liczbę osób, którym przyznano decyzją świadczenie w roku oceny oraz prognozę roku następnego.

Domy pomocy społecznej

Dom pomocy społecznej – instytucja świadcząca na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności usługi: bytowe, opiekuńcze, wspomagające, edukacyjne w formach i zakresie wynikających z indywidualnych potrzeb.

Domy, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone dzielą się na domy dla:

- Osób w podeszłym wieku.
- Osób przewlekle somatycznie chorych.
- Osób przewlekle psychicznie chorych.
- Dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie.
- Dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie.
- Osób niepełnosprawnych fizycznie.

lub prowadzone łącznie dla:

- Osób w podeszłym wieku i chorych przewlekle somatycznie.
- Osób chorych przewlekle somatycznie oraz niepełnosprawnych fizycznie.
- Osób w podeszłym wieku i niepełnosprawnych fizycznie.
- Osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie.

Z danych zgromadzonych na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej wynika, iż w województwie funkcjonują 34 domy pomocy społecznej o zasięgu powiatowym (w tym dwa niepubliczne) z czego 7 dla osób przewlekle somatycznie chorych, 6 dla osób w podeszłym wieku, 1 dla niepełnosprawnych fizycznie, 12 dla przewlekle psychicznie chorych oraz 8 dla niepełnosprawnych intelektualnie. Łączna liczba miejsc dla mieszkańców wynosi 3 419 miejsc dla mieszkańców

DPS dla osób przewlekle psychicznie chorych

Lp,	Adres	Powiat
1.	Kielce ul. Żeromskiego 4/6	m. Kielce
	Kielce ul. Jagiellońska 76	m. Kielce
2.	Końskie ul. Warszawska 25	konecki
3.	Czachów 54, Ożarów	opatowski
4.	Pińczów ul. Wesoła 5	pińczowski
5.	Skarżysko – Kamienna ul. Sporna 6	skarżyski
6.	Słupia Pacanowska 9, gm. Pacanów	buski
7.	Włoszczowa ul. Koniecpolska	włoszczowski
8.	Opatów, Zochcinek 42	opatowski
9.	Rudki 69, Szydłów	staszowski
11.	Solec – Zdrój, Świniary 25	buski
12.	Ostrowiec Świętokrzyski os. Słoneczne 49	ostrowiecki

DPS dla osób niepełnosprawnych intelektualnie.

Lp,	Adres	Powiat
1.	Bejsce 230	kazimierski
2.	Gnojno 118	buski
3.	Chmielnik, Łagiewniki	kielecki
4.	Jędrzejów, Mnichów 135	jędrzejowski
5.	Ruda Pilczycka 57, gm. Słupia (konecka)	konecki
6.	Ożarów, Sobów 117	opatowski
7.	Solec – Zdrój, Zborów 112	buski
8.	Sitkówka – Nowiny, Zgórsko ul Szewska 28 z filia w Rudzie Strawczyńskiej	kielecki

DPS dla osób niepełnosprawnych fizycznie

Lp,	Adres	Powiat
1.	Kielce ul. Złota 7	m. Kielce

DPS dla osób przewlekle somatycznie chorych

Lp,	Adres	Powiat
1.	Kielce ul. Tarnowska 10	m. Kielce
2.	Kielce ul. Jagiellońska 76	m. Kielce
3.	Kielce ul. Sobieskiego 30	m. Kielce
4.	Ostrowiec Świętokrzyski ul. Grabowiecka 7	ostrowiecki
5.	Starachowice ul. Bema 26	starachowicki
6.	Piekoszów ul. Czarnowska 2a	kielecki
7.	Kurozwęki ul. Kościelna 4	staszowski

DPS dla osób w podeszłym wieku

Lp,	Adres	Powiat
1.	Sandomierz ul. Czyżewskiego	sandomierski
2.	Pacanów Rataje 39 b	buski
3.	Kalków-Godów 88 Pawłów	starachowicki
4.	Brody Iłżeckie ul. Wójtowska 62 9 (dps niepubliczny)	starachowicki
5.	Pierzchnica ul. Szkolna 36 (dps niepubliczny)	kielecki
6.	Łoniów ul. Skwirzowa 38	sandomierski

Wykaz domów pomocy społecznej został opracowany w oparciu o rejestr domów pomocy społecznej prowadzony przez Wydział Polityki Społecznej Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego. Rejestr ten pokazuje pełną listę domów pomocy społecznej funkcjonujących na terenie województwa świętokrzyskiego.

Tabela 32. Ośrodki wsparcia

Ośrodki Wsparcia	2011 ^{*(rok oceny)}	2012 ^{*(prognoza)}
Liczba placówek ogółem	15	16
Liczba osób korzystających	18 429	18 826

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W roku 2011 liczba ośrodków wsparcia o zasięgu powiatowym funkcjonujących na terenie województwa wynosiła 15, liczba osób korzystających z usług ośrodków wsparcia w województwie świętokrzyskim wynosi 18 429.

Środowiskowe Domy Samopomocy

Tabela 33. Środowiskowe Domy Samopomocy.

Środowiskowe Domy Samopomocy	2011 ^{*(rok oceny)}	2012 ^{*(prognoza)}
Liczba placówek ogółem	5	5
Liczba osób korzystających	141	157

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W województwie świętokrzyskim funkcjonuje 5 środowiskowych domów samopomocy prowadzonych przez samorządy powiatowe. Są one zlokalizowane w powiatach: kazimierskim, koneckim, ostrowieckim oraz skarżyskim. Łączna liczba osób korzystających z usług środowiskowych domów samopomocy w powiatach wynosi 155.

Tabela 34. Dzienne Domy Pomocy

Dzienne Domy Pomocy	2011 *(rok oceny)	2012 *(prognoza)
Liczba placówek ogółem	5	5
Liczba osób korzystających	155	157

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Samorządy powiatowe są organem prowadzącym dla 3 dziennych domów pomocy. Wszystkie placówki tego typu zlokalizowane są na terenie powiatu opatowskiego. Łączna liczba osób korzystających z usług dziennych domów pomocy w powiecie opatowskim to 314 osób.

Rodzinne Domy Dziecka

Rodzinny dom dziecka to ośrodek wychowawczy dla osieroconych lub pozbawionych opieki rodzicielskiej dzieci oraz młodzieży do 18 roku życia, który jest zorganizowany w naturalnych rodzinach zastępczych, w przystosowanych domach rodzinnych.

Tabela 35. Rodzinne Domy Dziecka

Rodzinne Domy Dziecka	2011 *(rok oceny)	2012 *(prognoza)
Liczba jednostek	21	21
Liczba miejsc	149	146
Liczba osób korzystających	136	145

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Jak wynika z cząstkowych raportów oceny zasobów pomocy społecznej samorządów powiatowych, na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonuje 21 rodzinnych domów dziecka. Placówki te zlokalizowane są w następujących powiatach: buskim, ostrowieckim, staszowskim, włoszczowskim (po jednej tego typu placówce), jędrzejowskim, koneckim, sandomierskim (po dwa rodzinne domy dziecka), m. Kielce, starachowickim (po trzy rodzinne domy dziecka) oraz pięć tego typu placówek funkcjonuje w powiecie kieleckim.

Mieszkania chronione

Tabela 36. Mieszkania chronione

Mieszkania chronione	2011 *(rok oceny)	2012 *(prognoza)
Liczba placówek	9	9
Liczba miejsc	149	146
Liczba osób korzystających	136	145

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Samorządy powiatowe w sprawozdaniach oceny zasobów pomocy społecznej deklarują, iż na ich terenie funkcjonuje 9 mieszkań chronionych. Liczba miejsc, która jest do

dyspozycji w tych mieszkaniach to 38, liczba osób, które korzystały z mieszkań chronionych w roku oceny 2011 to 16 osób. Powiaty, które posiadają mieszkania chronione to: buski, jędrzejowski, ostrowiecki i skarżyski (po jednym mieszkaniu chronionym), dwa mieszkania chronione w powiecie opatowskim oraz trzy wykazane przez m. Kielce (powiat grodzki).

Ośrodki Interwencji Kryzysowej

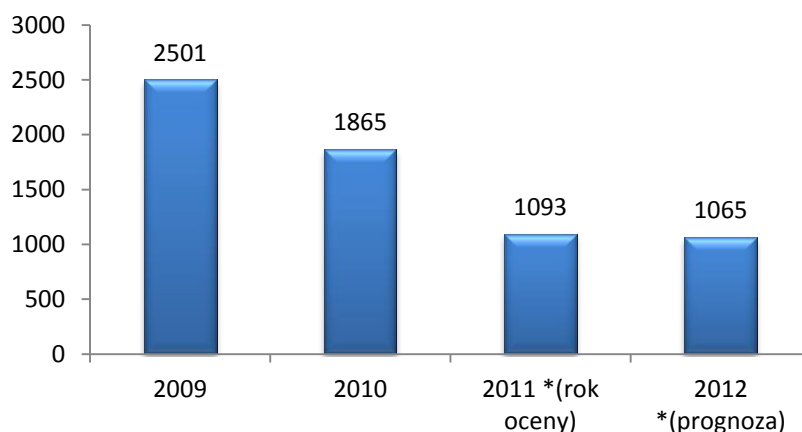
Prowadzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej jest zadaniem samorządu powiatu wynikającym z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Tabela 37. Ośrodki Interwencji Kryzysowej

Ośrodki Interwencji Kryzysowej	2011 ^{*(rok oceny)}	2012 ^{*(prognoza)}
Liczba placówek	8	8
Liczba osób korzystających	1093	1065

Źródło: OZPS

W województwie świętokrzyskim funkcjonuje 8 ośrodków interwencji kryzysowej prowadzonych przez samorządy powiatowe. Są one zlokalizowane w powiatach: buskim, jędrzejowskim, kazimierskim, koneckim, pińczowskim, skarżyskim, starachowickim oraz włoszczowskim.

Wykres43. Liczba osób korzystających z Ośrodków Interwencji Kryzysowej na przestrzeni 2009-2011 wraz z prognozą.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Na przestrzeni ostatnich trzech lat obserwujemy tendencję spadkową liczby osób korzystających z usług ośrodków interwencji kryzysowej. Również prognozowana przez samorządy powiatowe liczba osób, które skorzystają z pomocy ośrodka jest mniejsza od liczby osób korzystających z tej formy pomocy w roku oceny.

Zakłady Aktywności Zawodowej

Zakłady aktywności zawodowej tworzy się w celu zatrudniania osób niepełnosprawnych ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Poprzez pracę w zakładach aktywności zawodowej realizowana jest rehabilitacja zawodowa i społeczna dzięki czemu

osoby niepełnosprawne przygotowywane są do życia w otwartym środowisku. Kwestie organizacyjne zakładów aktywności zawodowej reguluje ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych*.

Tabela 38. Zakłady Aktywności Zawodowej

Zakłady Aktywności Zawodowej	2011 ^{*(rok oceny)}	2012 ^{*(prognoza)}
Liczba placówek	2	3
Liczba uczestników zajęć	88	188

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

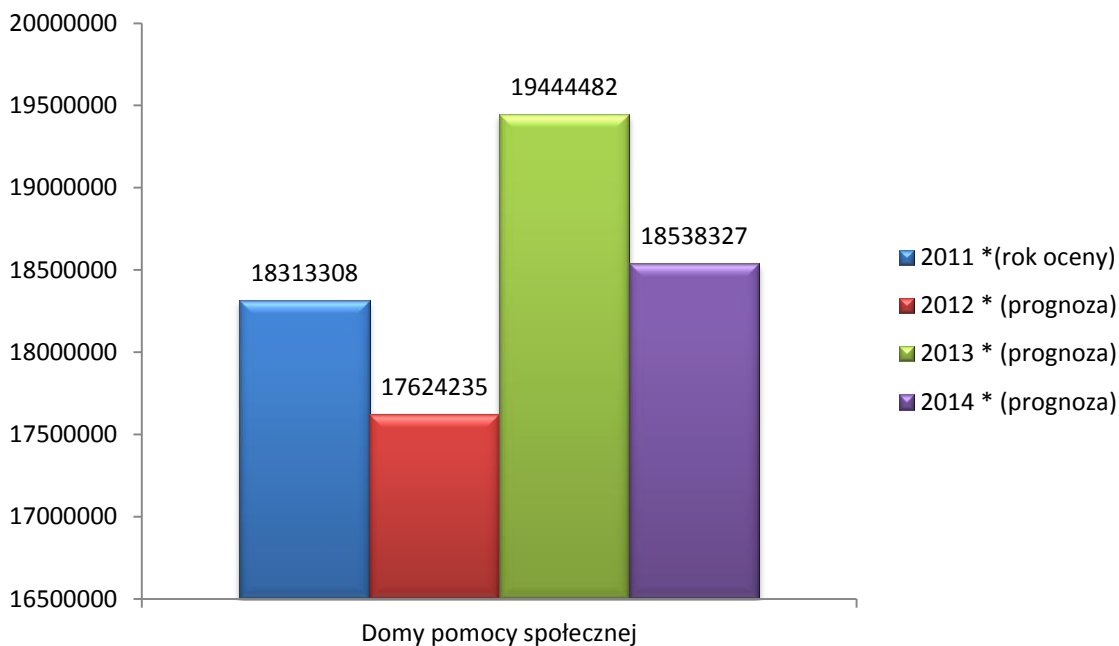
W województwie świętokrzyskim funkcjonują dwa zakłady aktywności zawodowej zlokalizowane w Końskich, drugi zakład posiada dwa oddziały w miejscowości Styków oraz Kałków - Godów (powiat starachowicki). Łączna liczba uczestników zajęć w zakładach aktywności zawodowej to 88 osób. W prognozie na rok 2012 plan utworzenia zakładu aktywności zawodowej deklarowany jest przez m. Kielce (powiat grodzki), w którym zatrudnionych będzie 100 osób niepełnosprawnych, natomiast dwa kolejne zakłady mają zostać utworzone również na terenie miasta Kielce, natomiast organizatorem będą organizacje pozarządowe.

4.4 Zwiększenie zasobów pomocy społecznej

Domy Pomocy Społecznej

Domy Pomocy Społecznej są placówkami przeznaczonymi dla osób, które nie kwalifikują się do leczenia szpitalnego, lecz z uwagi na podeszły wiek, schorzenia, warunki rodzinne, mieszkaniowe i materialne oraz sytuację życiową wymagają stałej opieki. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa domy pomocy społecznej mogą być prowadzone, przez organy jednostek samorządu terytorialnego, kościoł katolicki, inne kościoły i związki wyznaniowe, organizacje i stowarzyszenia społeczne, fundacje oraz inne osoby prawne i fizyczne.

W ocenie zasobów pomocy społecznej zostały opisane wszystkie domy pomocy społecznej umiejscowione na terenie województwa świętokrzyskiego. Należy podkreślić, że w województwie świętokrzyskim domy pomocy społecznej są zasobem pomocy społecznej które generują największe koszty, co wyraźnie obrazują poniższe wykresy

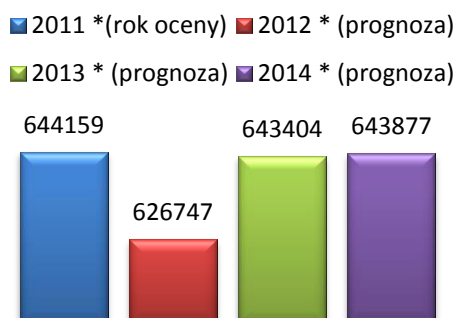
Wykres 44. Środki ogółem przeznaczane na utrzymanie DPS.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

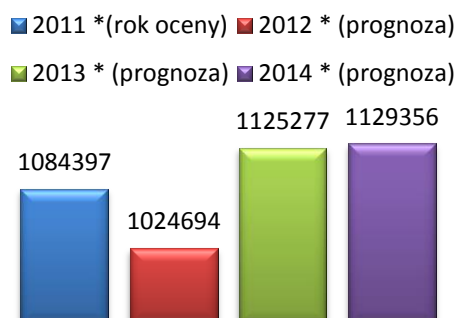
Ośrodki wsparcia są podmiotami pełniącymi środowiskową formę pomocy półstacjonarnej, służącymi utrzymaniu osoby w jej naturalnym środowisku i przeciwdziałaniu instytucjonalizacji. Ośrodkiem wsparcia jest:

- środowiskowy dom samopomocy,
- dzienny dom pomocy,
- dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
- schronisko i dom dla bezdomnych,
- klub samopomocy.

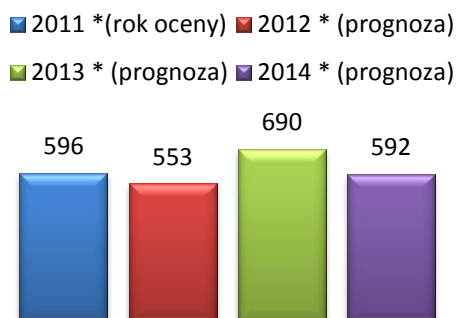
Ośrodki wsparcia - ogółem

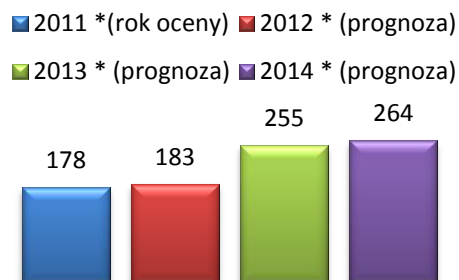
Rodzinne domy dziecka

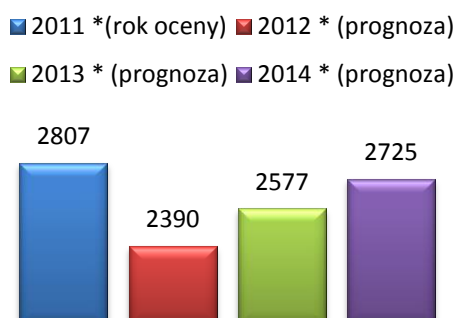
Mieszkania chronione - ogółem

Ośrodki interwencji kryzysowej - ogółem

Zakłady aktywności zawodowej

Wykres 45, 46, 47, 48, 49, Środki finansowe przekazywane przez samorzady powiatowe na wybrane usługi pomocy społecznej.

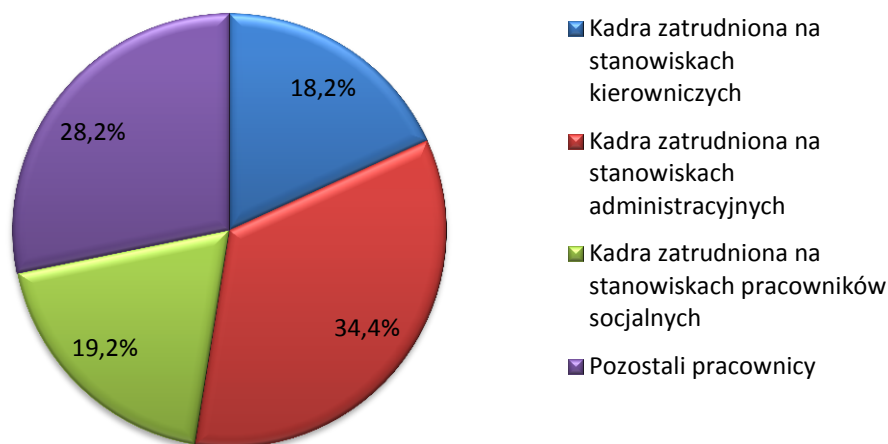
Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Jak widać na powyższych wykresach z samorządów powiatowych najwięcej środków przeznaczanych jest na funkcjonowanie rodzinnych domów dziecka. Dane te są spójne również z danymi dotyczącymi osób korzystających z pomocy społecznej.

4.5 Kadra PCPR

Na dzień 31 XII 2011 roku w powiatowych centrach pomocy rodzinie na terenie województwa świętokrzyskiego zatrudnionych było 390 osób. Z czego:

- 71 osób na stanowiskach kierowniczych,
- 134 osoby na stanowiskach administracyjnych,
- 75 osób na stanowiskach pracowników socjalnych,
- 110 osób zatrudnionych na innych stanowiskach.

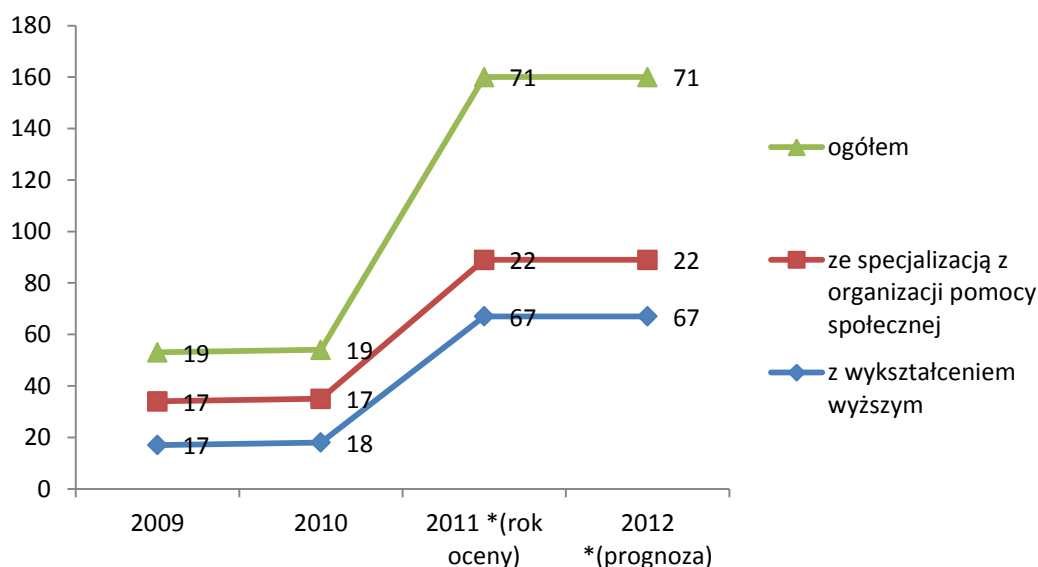

Wykres 50. Kadra Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Kadra kierownicza

W powiatowych centrach pomocy rodzinie w 2011 roku 71 osób zatrudnionych było na stanowiskach kierowniczych, grupa ta stanowiła 18,21 % całej kadry PCPR. Spośród wszystkich pracowników pełniących funkcje kierownicze 67 osób posiadało wykształcenie wyższe, a 22 osoby posiadały specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej. W odniesieniu do roku poprzedniego, tj. 2010, kadra kierownicza PCPR zwiększyła się o 27 %.

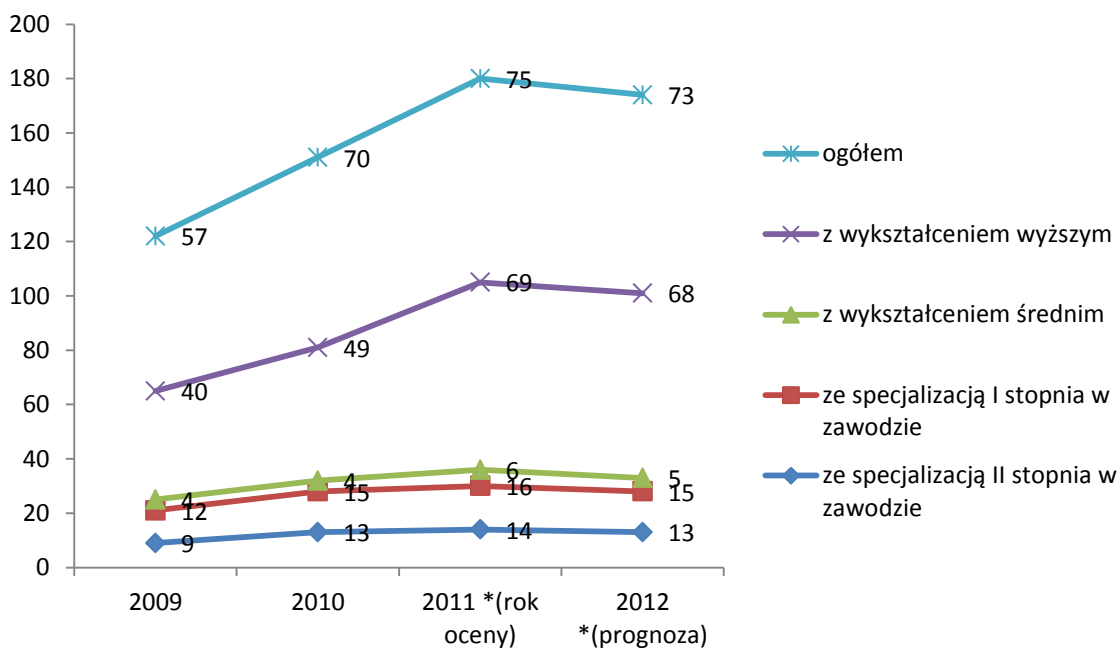
Wykres 51. Liczba osób zajmujących stanowiska kierownicze, wykształcenie kadry kierowniczej powiatowych centrów pomocy rodzinie na przestrzeni lat 2009-2011 wraz z prognozą.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Pracownicy socjalni

W 2011 roku liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w PCPR na terenie województwa ukształtowała się na poziomie 75 osób (19,23 całej kadry zatrudnionej w centrach). Z czego:

- 69 osób posiadało wykształcenie wyższe – co stanowi 92% wszystkich zatrudnionych w PCPR,
- 6 osób posiadało wykształcenie średnie (8% kadry),
- 16 pracowników posiadało specjalizację I stopnia w zawodzie (21,33% pracowników socjalnych PCPR),
- 14 osób posiadało specjalizację II stopnia w zawodzie (18,67% wszystkich pracowników socjalnych),
- 13 osób posiadało specjalizację z organizacji pomocy społecznej (17,33 % pracowników socjalnych).

Wykres 52. Wykształcenie pracowników socjalnych PCPR w woj. świętokrzyskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Pracownicy socjalni posiadający specjalizację I stopnia w zawodzie stanowią 21% wszystkich pracowników socjalnych zatrudnionych w PCPR. Natomiast liczba pracowników socjalnych posiadających specjalizację II stopnia w zawodzie stanowi 19 % wszystkich pracowników socjalnych zatrudnionych w powiatowych centrach pomocy rodzinie.

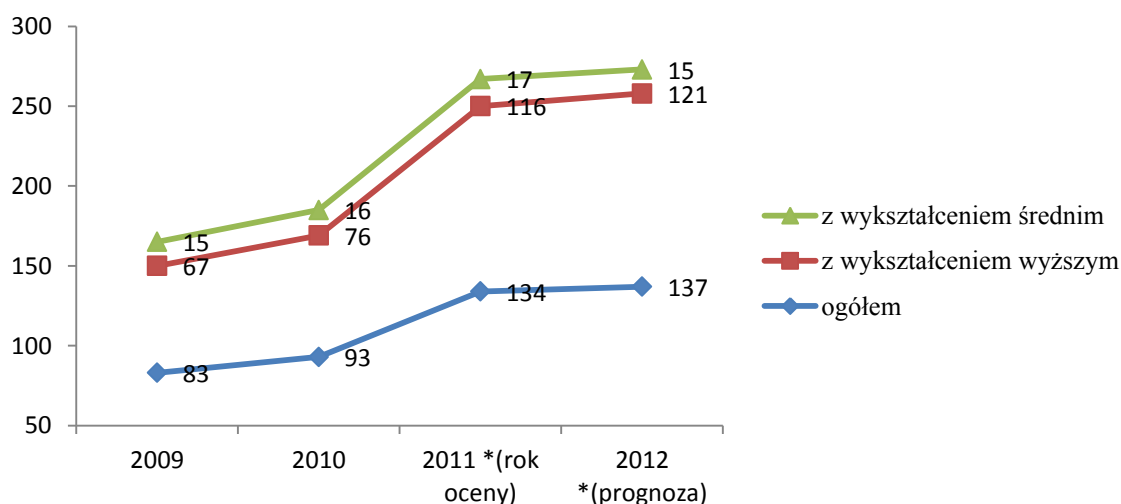
Biorąc pod uwagę wskaźnik profesjonalizacji kadry PCPR, należy zauważyć, iż łączna liczba pracowników PCPR posiadających specjalizację z organizacji pomocy społecznej stanowi 14 % wszystkich pracowników powiatowych centrów pomocy rodzinie z terenu województwa świętokrzyskiego.

W analizowanym okresie liczba pracowników socjalnych systematycznie wzrastała, jednak prognozy na rok 2012 przewidują spadek liczby pracowników socjalnych.

Pracownicy administracyjni

Najliczniejszą grupę pracowników powiatowych centrów pomocy rodzinie z terenu województwa świętokrzyskiego w 2011 roku stanowili pracownicy zatrudnieni na stanowiskach administracyjnych. Stanowili oni prawie 35% wszystkich pracowników PCPR, 86% omawianej grupy pracowniczej posiadało wykształcenie wyższe, niewiele, bo niecałe 13 % posiadało wykształcenie średnie. 1 osoba posiadała wykształcenie inne.

Począwszy od roku 2009 systematycznie zwiększono zatrudnienie na stanowiskach administracyjnych, a w roku 2011 nastąpił znaczny wzrost zatrudnienia na stanowiskach pracowników administracyjnych. W odniesieniu do roku 2010, wzrost nastąpił o 68%. Planowane jest również dalsze zatrudnianie w PCPR na stanowiskach pracowników socjalnych.

Wykres 53. Liczba pracowników administracyjnych, wykształcenie pracowników administracyjnych PCPRów na przestrzeni lat 2009-2011 wraz z prognozą.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Pozostali pracownicy

Liczną grupą bo 110 osobową co stanowi 28,21% całej kadry zatrudnionej w powiatowych centrach pomocy rodzinie stanowili pracownicy zatrudnieni na stanowiskach: pedagog, informatyk, pracownik projektu, aspirant pracy socjalnej, konsultant z obszaru pomocy społecznej, prawnicy i inni. Strukturę zatrudnienia prezentuje wykres 53.

4.6 Koszty prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej

W poniższym rozdziale przedstawiono koszty prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej na poziomie powiatów. Zaprezentowane zostały całkowite, roczne koszty prowadzenia i utrzymania powiatowych centrów pomocy rodzinie, na które składają się:

- wydatki na wynagrodzenia z pochodnymi,
- pozostałe koszty utrzymania,
- wydatki na inwestycje.

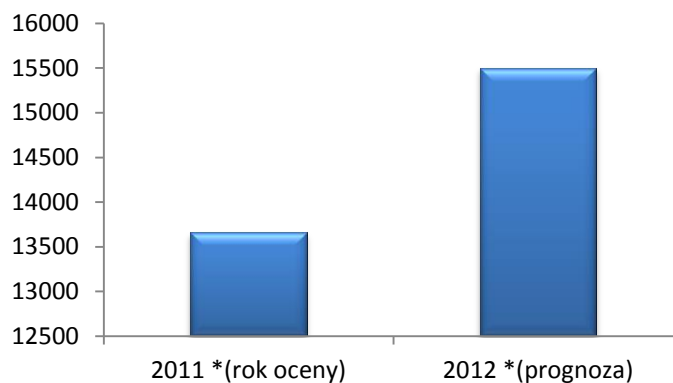

Wykres 54. Struktura kosztów prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Całkowity, roczny koszt prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej w powiatach województwa świętokrzyskiego wykazany w ocenie zasobów pomocy społecznej za rok 2011 wyniósł 13 662 000 zł. W strukturze tych kosztów dominują wydatki na wynagrodzenia z pochodnymi. Jest to łączna kwota środków przeznaczonych na wynagrodzenia z pochodnymi kadry powiatowych centrów pomocy rodzinie. Pozostałe koszty utrzymania stanowią łączną kwotę środków przeznaczonych na pokrycie kosztów utrzymania pcpr-ów w tym np. kosztów wynajmu i eksploatacji pomieszczeń biurowych (czynsz, opłaty za: energię elektryczną, c.c.w., c.o., wywóz nieczystości itp.) jak również podatków czy kosztów ochrony budynków. Natomiast wydatki na inwestycje to łączna kwota środków przeznaczonych na inwestycje w infrastrukturę centrów pomocy rodzinie.

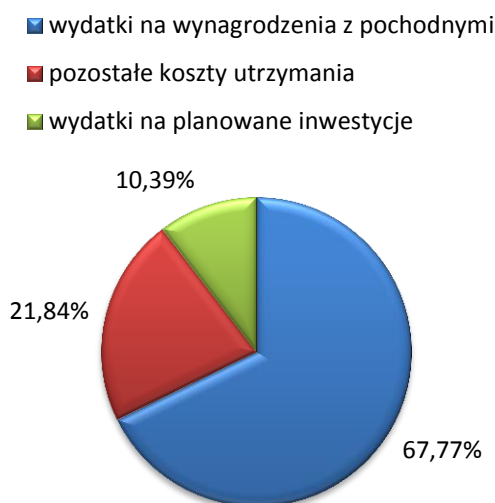
Przeważającą pozycją w całkowitym, rocznym koszcie prowadzenia i utrzymania powiatowych centrów pomocy rodzinie są wydatki na wynagrodzenia z pochodnymi – 73,66%. Kolejny element kosztotwórczy to pozostałe koszty utrzymania – 25,40%, natomiast nakłady inwestycyjne stanowią jedynie 0,94% całkowitych, rocznych kosztów prowadzenia ośrodków pomocy społecznej.

Wykres 55. Calkowity koszt prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej wraz z prognozą.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W prognozach roku 2012, sporządzonych przez pcpr-y, struktura kosztów dotyczących prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej w powiatach przedstawia się w sposób analogiczny jak w roku oceny. Prognozowany całkowity, roczny koszt prowadzenia i utrzymania powiatowych centrów pomocy rodzinie to kwota 15 499 000 zł.

Wykres 56. Prognozowana struktura kosztów prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Dynamika wzrostu łącznych kosztów prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej w powiatach, liczona rok do roku, kształtuje się na poziomie 113,45%. Prognozowany jest wzrost wydatków na wynagrodzenia z pochodnymi o 4,38 % w porównaniu z rokiem 2011, spadek pozostałych kosztów utrzymania o 2,48% i bardzo wyraźne bo ponad dwunastokrotne zwiększenie wydatków na inwestycje.

Projekty systemowe

Wszystkie Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie z obszaru województwa w 2011 roku realizowały projekty systemowe w ramach poddziałania 7.1.2 PO KL.

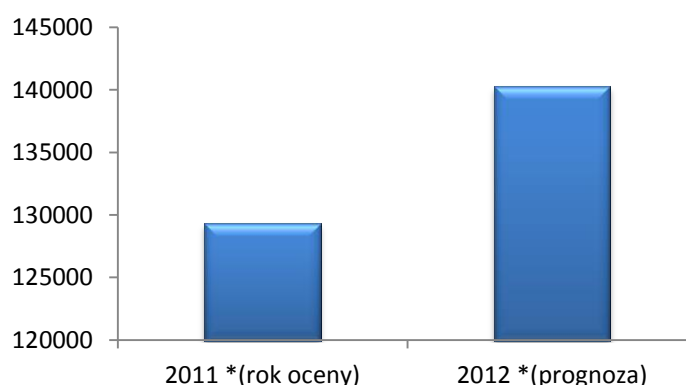
4.7 Środki finansowe powiatu na zadania własne i zlecone.

Samorząd powiatowy wypełnia te zadania pomocy społecznej, które przekraczają możliwości gminy. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej do zadań własnych powiatów należy m.in.:

1. Utrzymanie powiatowego centrum pomocy rodzinie.
2. Prowadzenie mieszkań chronionych.
3. Prowadzenie i rozwój domów pomocy społecznej.
4. Prowadzenie powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.
5. Pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu.
6. Organizowanie i prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych i zastępczych, a także terapii rodzinnej.
7. Kierowanie dzieci do placówek opiekuńczo – wychowawczych i ustalanie wysokości odpłatności rodziców i opiekunów prawnych za pobyt dzieci w tych placówkach.
8. Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz pokrywanie wydatków związanych z kontynuowaniem nauki osobom opuszczającym niektóre typy placówek opiekuńczo – wychowawczych, schroniska, zakłady poprawcze, domy pomocy społecznej i rodziny zastępcze.
9. Organizowanie opieki w rodzinach zastępczych i udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz ustalanie wysokości odpłatności rodziców za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych.

Zadania własne

W ramach finansowania zadań własnych w obszarze pomocy społecznej w 2011 roku powiatowe centra pomocy rodzinie z regionu świętokrzyskiego wydatkowały kwotę 129 316 000 zł.

Wykres 57. Środki finansowe przeznaczone na realizację zadań własnych samorządu powiatowego.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

Łączna kwota środków finansowych przeznaczonych na realizację w 2011 roku poszczególnych zadań własnych powiatów rozdysponowana została w następujący sposób:

Tabela 39. Zadania własne PCPRów i koszty ich realizacji (w tys. zł).

L.p.	Wyszczególnienie	2011 ^{*(rok oceny)}	2012 ^{*(prognoza)}	Dynamika w %
1.	Prowadzenie i rozwój domów pomocy społecznej	78 120	82 910	106,13
2.	Pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i w rodzinach zastępczych	21 075	24 329	115,44
3.	Utrzymanie powiatowego centrum pomocy rodzinie	9 594	9 985	104,08
4.	Kierowanie dzieci do placówek opiekuńczo – wychowawczych i ustalanie wysokości odpłatności rodziców i opiekunów prawnych za pobyt dzieci w tych placówkach	7 808	9 252	118,49
5.	Organizowanie opieki w rodzinach zastępczych i udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz ustalanie wysokości odpłatności rodziców za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych	7 325	7 988	109,05
6.	Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz pokrywanie wydatków związanych z kontynuowaniem nauki osobom opuszczającym niektóre typy placówek opiekuńczo – wychowawczych, schroniska, zakłady poprawcze, domy pomocy społecznej i rodziny zastępcze	3 952	4 462	112,90
7.	Prowadzenie powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.	815	788	96,69
8.	Prowadzenie mieszkań chronionych	551	533	96,73
9.	Organizowanie i prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych i zastępczych, a także terapii rodzinnej	76	47	61,84

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W ogólnej kwocie środków finansowych, wydatkowanych w 2011 roku przez powiaty na realizację zadań własnych w obszarze pomocy społecznej 60,41% stanowiły koszty prowadzenia i rozwoju domów pomocy społecznej. Realizacja kolejnych zadań stanowiła:

- 16,30% - pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu,
- 7,42% - utrzymanie powiatowego centrum pomocy rodzinie,
- 6,04% – kierowanie dzieci do placówek opiekuńczo – wychowawczych i ustalanie wysokości odpłatności rodziców i opiekunów prawnych za pobyt dzieci w tych placówkach,

- 5,65% - organizowanie opieki w rodzinach zastępczych i udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz ustalanie wysokości odpłatności rodziców za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych,
- 3,06% - przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz pokrywanie wydatków związanych z kontynuowaniem nauki osobom opuszczającym niektóre typy placówek opiekuńczo – wychowawczych, schroniska, zakłady poprawcze, domy pomocy społecznej i rodziny zastępcze,
- 0,63% - prowadzenie powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
- 0,43% - prowadzenie mieszkań chronionych,
- 0,06% - organizowanie i prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych i zastępczych, a także terapii rodzinnej.

Prognozowany przez powiaty wzrost łącznych wydatków na realizację zadań własnych w 2012 roku wynosi 9,16% i dotyczy on większości zadań własnych realizowanych przez samorząd powiatowy. Mniejsze środki finansowe pcp-r-y planują przeznaczyć na:

- prowadzenie powiatowych ośrodków wsparcia (spadek nakładów o ponad 3%),
- prowadzenie mieszkań chronionych (zmniejszenie środków o ponad 3%) oraz
- organizowanie i prowadzenie specjalistycznego poradnictwa (spadek nakładów prawie czterdziestoprocentowy).

Zadania zlecone

Obok zadań własnych, powiaty zobowiązane są do wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej i finansowanych z budżetu państwa. W 2011 roku łączna kwota środków finansowych na realizację zadań zleconych wynosiła 9 680 000 zł. Kwota środków finansowych przeznaczonych na dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze wyniosła 3 529 000 zł. Na dofinansowanie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym wydatkowano kwotę 1 699 000 zł. Likwidacja barier architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, w komunikowaniu się i technicznych to zadanie zlecone, na które samorządy powiatowe przeznaczyły kwotę 1 169 000 zł. Przystosowanie tworzonych lub istniejących stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych kosztowało 696 000 zł natomiast dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych to wydatek w 2011 roku na poziomie 195 000 zł.

Niezależnie od zadań własnych i zleconych powiatowe centra pomocy rodzinie realizują również zadania inne w tym utrzymanie warsztatów terapii zajęciowej i zakładów aktywności zawodowej utworzonych przez powiat.

Podkreślić należy fakt, iż w 2011 roku obok zadań własnych, zleconych i innych powiaty z terenu województwa świętokrzyskiego realizowały 13 projektów EFS, których łączny budżet wyniósł 12 611 000 zł. Na 2012 rok planowana jest realizacja również 13 projektów EFS z łączną kwotą środków finansowych w wysokości 10 935 000 zł.

4.8 Współpraca z organizacjami pozarządowymi .

Samorządy powiatowe podobnie, jak samorządy gminne również mają możliwość zlecenia organizacjom pozarządowym zadań własnych z zakresu pomocy społecznej w myśl art. 4 ustawy o pomocy społecznej.

W 2011 roku samorządy powiatowe na realizację zadań z pomocy społecznej przekazały kwotę 9 725 złotych, natomiast szacuje się, że w 2012 kwota ta wyniesie 9 453 złote. Warto podkreślić, że w 2011 zadania z pomocy społecznej realizowało 49 organizacji pozarządowych natomiast 2 2012 roku wartość ta wzrośnie do wysokości 51 organizacji.

5. Wskaźniki Oceny Zasobów Pomocy Społecznej

Wskaźnik wykształcenia pracowników socjalnych

	liczba pracowników socjalnych posiadających wyższe wykształcenie	liczba wszystkich pracowników socjalnych zatrudnionych w ośrodku	wartość wskaźnika $(k1/k2) \times 100\%$ (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	290	637	46	X
2010	352	705	50	109
2011	494	734	67	134
2012 prognoza	511	744	69	103

Wskaźnik profesjonalizacji kadry ośrodka

	kierownicy i pracownicy socjalni posiadający specjalizację z organizacji z pomocy społecznej	pozostali pracownicy posiadający specjalizację z organizacji z pomocy społecznej*	liczba wszystkich pracowników OPS	wartość wskaźnika $(k1+k2)/k3 \times 100\%$ (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4	5
2009	119	19	1 790	8	X
2010	137	25	1 918	8	100
2011	187	31	2 460	9	113
2012 prognoza	215	48	2 465	11	122

Wskaźnik specjalizacji pracowników socjalnych I

	liczba pracowników socjalnych posiadających specjalizację I st. w zawodzie	liczba wszystkich pracowników socjalnych zatrudnionych w ośrodku	wartość wskaźnika $(k1/k2) \times 100\%$ (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	137	637	22	X
2010	149	705	21	95
2011	153	734	21	100
2012 prognozy	160	744	22	105

Wskaźnik specjalizacji pracowników socjalnych II

	liczba pracowników socjalnych posiadających specjalizację II st. w zawodzie	liczba wszystkich pracowników socjalnych zatrudnionych w ośrodku	wartość wskaźnika (k1/k2)x100% (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	19	637	3	X
2010	35	705	5	167
2011	39	734	5	100
2012 prognozy	57	744	8	160

Wskaźnik wolontariatu w OPS

	liczba wolontariuszy	liczba wszystkich zatrudnionych w ośrodku w przeliczeniu na etaty	wartość wskaźnika (k1/k2)x100% (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	182	2 052,75	9	X
2010	272	2 093,20	13	144
2011	216	801,05	27	208
2012 prognozy	223	817,07	27	100

Wskaźnik zatrudnienia subsydiowanego OPS

	liczba osób zatrudnionych w ramach zatrudnienia subsydiowanego (prace interwencyjne, staże, roboty publiczne) w przeliczeniu na etaty (uwzględniając pracowników oddelegowanych do pracy w innych jednostkach)	liczba wszystkich zatrudnionych w ośrodku w przeliczeniu na etaty	wartość wskaźnika (k1/k2)x100% (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	181,00	2 052,75	9	X
2010	193,00	2 093,20	9	100
2011	123,00	801,05	15	167
2012 prognozy	116,00	817,07	14	93

Wskaźnik funkcji administracyjnych ośrodka (biurokratyzacji)

	liczba pracowników administracyjnych*	liczba wszystkich osób zatrudnionych w ośrodku	wartość wskaźnika $(k1/k2) \times 100\%$ (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	417	1 790	23	X
2010	449	1 918	23	100
2011	728	2 460	30	130
2012 prognozy	738	2 465	30	

Wskaźnik dostępności kadry pracy socjalnej I

	liczba pracowników socjalnych w przeliczeniu na pełne etaty	liczba mieszkańców gminy	wartość wskaźnika $(k1 \times 2000) / k2$	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	497,25	1 275 395	0,78	X
2010	546,75	1 287 162	0,85	109
2011	719,80	1 281 652	1,12	132
2012 prognozy	730,30	1 279 484	1,14	102

Wskaźnik dostępności kadry pracy socjalnej II

	liczba pracowników socjalnych w przeliczeniu na pełne etaty	liczba rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną	wartość wskaźnika $(k1 \times 50) / k2$	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	497,25	34 800	0,71	X
2010	546,75	35 599	0,77	108
2011	719,80	39 950	0,90	117
2012 prognozy	730,30	42 185	0,87	97

Wskaźnik dostępności kadry pracy socjalnej III

	liczba osób korzystających z pomocy	liczba pracowników socjalnych w przeliczeniu na etaty	wartość wskaźnika k1/k2	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	96 766	497,25	194,60	X
2010	100 045	546,75	182,98	94
2011	102 617	719,80	142,56	78
2012 prognozy	104 939	730,30	143,69	101

Wskaźnik dostępności kadry pracy socjalnej IV

	liczba rodzin korzystających z pomocy	liczba pracowników socjalnych w przeliczeniu na etaty	wartość wskaźnika k1/k2	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	64 733	497,25	130,18	X
2010	68 412	546,75	125,12	96
2011	67 819	719,80	94,22	75
2012 prognozy	68 981	730,30	94,46	100

Wskaźnik zespołów pracy socjalnej i integracji społecznej

	liczba zespołów pracy socjalnej i integracji społecznej	liczba OPS w województwie	wartość wskaźnika k1/k2	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	22			X
2010	22			
2011	26			
2012 prognozy	29			

Wskaźnik utrzymania OPS

	wydatki na utrzymanie i prowadzenie ośrodka w zł	wydatki na realizację zadań pomocy i integracji społecznej ogółem w zł bez względu na źródło finansowania	wartość wskaźnika $(k1/k2) \times 100\%$ (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	51 547 000	5 739 859 000	1	X
2010	58 254 000	6 287 814 000	1	100
2011	102 319 000	6 635 119 000	2	200
2012 prognozy	106 950 000	6 644 238 000	2	100

Wskaźnik wydatków na inwestycje

	wydatki inwestycyjne w zł	wydatki na realizację zadań pomocy i integracji społecznej ogółem w zł bez względu na źródło finansowania	wartość wskaźnika $(k1/k2) \times 100\%$ (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	305 439	5 739 859 000	34	X
2010	30 027	6 287 814 000	0	0
2011	98 122	6 635 119 000	0	0
2012 prognozy	381 241	6 644 238 000	0	0

Wskaźnik aktywności OPS na rzecz lokalnej społeczności

	liczba programów osłonowych realizowanych przez OPS w zakresie pomocy społecznej (inne niż wymienione w kolumnie 2 i 3)	liczba konkursów ogłaszanych przez MPiPS do których OPS został zakwalifikowany	liczba projektów uruchamianych w ramach środków UE, w których OPS bierze udział
	1	2	3
2009	27	6	75
2010	28	9	79
2011	32	6	88
2012 prognozy	40	31	97

Wskaźnik deprivacji lokalnej

	liczba osób korzystających z pomocy społecznej*	liczba mieszkańców gminy	wartość wskaźnika (k1x1000)/k2	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	92 212	1 275 395	72,30	X
2010	95 266	1 287 162	74,01	102
2011	96 483	1 281 652	75,28	102
2012 prognozy	98 682	1 279 484	77,13	102

Wskaźnik pomocy pieniężnej

	liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych	liczba osób korzystających z pomocy społecznej	wartość wskaźnika (k1/k2)x100% (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	63 980	92 212	69	X
2010	68 061	95 266	71	103
2011	64 352	96 483	67	94
2012 prognozy	66 000	98 682	67	100

Wskaźnik pomocy z powodu ubóstwa

	liczba osób korzystających z pomocy z powodu ubóstwa	liczba osób korzystających z pomocy społecznej	wartość wskaźnika (k1/k2)x100% (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	34 655	92 212	38	X
2010	36 419	95 266	38	100
2011	36 892	96 483	38	100
2012 prognozy	37 885	98 682	38	100

Wskaźnik bezrobocia w gminie

	liczba osób bezrobotnych w gminie	liczba mieszkańców gminy	wartość wskaźnika (k1/k2)x100% (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	84 342	1 275 395	669	X
2010	82 701	1 287 162	6	1
2011	83 815	1 281 652	7	117
2012 prognozy	84 349	1 279 484	7	100

Wskaźnik pomocy z powodu bezrobocia

	liczba osób korzystających z pomocy z powodu bezrobocia	liczba osób bezrobotnych w gminie	wartość wskaźnika (k1/k2)x100% (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	47 531	84 342	56	X
2010	48 974	82 701	59	105
2011	48 870	83 815	58	98
2012 prognozy	50 173	84 349	59	102

Wskaźnik II pomocy z powodu bezrobocia

	liczba osób korzystających z pomocy z powodu bezrobocia	liczba osób korzystających z pomocy społecznej	wartość wskaźnika (k1/k2)x100% (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	47 531	92 212	52	X
2010	48 974	95 266	51	98
2011	48 870	96 483	51	100
2012	50 173	98 682	51	100

Wskaźnik pomocy z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby

	liczba osób korzystających z pomocy z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby	liczba osób korzystających z pomocy	wartość wskaźnika (k1/k2)x100% (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	28 537	92 212	31	X
2010	28 465	95 266	30	97
2011	28 069	96 483	29	97
2012 prognozy	28 735	98 682	29	100

Wskaźnik pomocy z powodu niepełnosprawności

	liczba osób korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności	liczba osób korzystających z pomocy	wartość wskaźnika (k1/k2)x100% (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	24 391	92 212	26	X
2010	24 383	95 266	26	100
2011	24 828	96 483	26	100
2012 prognozy	25 233	98 682	26	100

Wskaźnik pomocy z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej

	liczba osób korzystających z pomocy z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej	liczba osób korzystających z pomocy	wartość wskaźnika (k1/k2)x100% (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	17 291	92 212	19	X
2010	16 805	95 266	18	95
2011	17 200	96 483	18	100
2012 prognozy	17 210	98 682	17	94

Wskaźnik pomocy z powodu bezdomności

	liczba osób korzystających z pomocy z powodu bezdomności	liczba osób korzystających z pomocy	wartość wskaźnika (k1/k2)x100% (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	728	92 212	1	X
2010	809	95 266	1	100
2011	1 285	96 483	1	100
2012 prognozy	1 376	98 682	1	100

Wskaźnik indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności

	liczba osób z indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności	liczba osób korzystających z pomocy z tytułu bezdomności	wartość wskaźnika (k1/k2)x100% (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	13	728	2	X
2010	18	809	2	100
2011	29	1 285	2	100
2012 prognozy	36	1 376	3	150

Wskaźnik pomocy z powodu alkoholizmu

	liczba osób korzystających z pomocy z powodu alkoholizmu	liczba osób korzystających z pomocy	wartość wskaźnika (k1/k2)x100% (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	4 703	92 212	5	X
2010	4 792	95 266	5	100
2011	5 136	96 483	5	100
2012 prognozy	5 008	98 682	5	100

Wskaźnik pomocy z powodu narkomanii

	liczba osób korzystających z pomocy z powodu narkomanii	liczba osób korzystających z pomocy	wartość wskaźnika (k1/k2)x100% (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	87	92 212	0	X
2010	87	95 266	0	0
2011	73	96 483	0	0
2012 prognozy	83	98 682	0	0

Wskaźnik niebieskiej karty

	liczba wypełnionych niebieskich kart	liczba rodzin zagrożonych przemocą	wartość wskaźnika (k1/k2)x100% (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	801	1 329	60	X
2010	643	1 297	50	83
2011	1 097	1 837	60	120
2012 prognozy	1 530	2 167	71	118

Wskaźnik korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych

	liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych realizowanych w ramach zadań własnych gminy	liczba mieszkańców gminy	wartość wskaźnika (k1/k2)x100% (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	3 887	1 275 395	0	X
2010	3 607	1 287 162	0	0
2011	3 629	1 281 652	0	0
2012 prognozy	3 828	1 279 484	0	0

	liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych realizowanych w ramach zadań własnych gminy w wieku 18-40 lat	liczba mieszkańców gminy w wieku 18-40 lat	wartość wskaźnika $(k1/k2) \times 100\%$ (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	36	214 932	0	X
2010	41	213 895	0	0
2011	128	272 086	0	0
2012 prognozy	135	277 646	0	0

	liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych realizowanych w ramach zadań własnych gminy w wieku 41-60 lat	liczba mieszkańców gminy w wieku 41-60 lat	wartość wskaźnika $(k1/k2) \times 100\%$ (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	126	172 240	0	X
2010	132	171 562	0	0
2011	405	222 641	0	0
2012 prognozy	418	227 719	0	0

	liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych realizowanych w ramach zadań własnych gminy w wieku 61-70 lat	liczba mieszkańców gminy w wieku 61-70 lat	wartość wskaźnika $(k1/k2) \times 100\%$ (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	205	58 474	0	X
2010	203	60 286	0	0
2011	494	89 122	1	0
2012 prognozy	511	92 889	1	100

	liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych realizowanych w ramach zadań własnych gminy w wieku 71-80 lat	liczba mieszkańców gminy w wieku 71-80 lat	wartość wskaźnika (k1/k2)x100% (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	592	40 699	1	X
2010	531	40 904	1	100
2011	1 010	52 565	2	200
2012 prognozy	1 048	53 543	2	100

	liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych realizowanych w ramach zadań własnych gminy w wieku 81 lat i więcej	liczba mieszkańców gminy w wieku 81 lat i więcej	wartość wskaźnika (k1/k2)x100% (wartość procentowa)	dynamika (wartość procentowa)
	1	2	3	4
2009	555	25 163	2	X
2010	542	26 182	2	100
2011	1 201	34 299	4	200
2012 prognozy	1 259	36 040	3	75

6. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej - skrót

6.1 Gminy:

- w województwie najczęściej przyznawane są świadczenia z powodu bezrobocia. W latach 2009-2011 z tego tytułu świadczenia miało przyznane 145 375 osób, a wg prognoz w 2012 roku 5 0173 osób otrzyma pomoc ze względu na fakt, że są osobami bezrobotnymi. Kolejnym zjawiskiem negatywnym, determinującym przyznanie świadczenia jest ubóstwo. Z tego powodu pomoc w latach 2009-2011 otrzymało łącznie 107 966 świadczeniobiorców, a według prognoz w 2012 roku pomoc z tego tytułu otrzyma 37 885 osób.
- W województwie świętokrzyskim odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców wyniósł 7,53% w 2011 roku. Najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w gminie Łączna, bo aż 25,48% mieszkańców.
- Dominującą usługą w ramach systemu pomocy społecznej jest praca socjalna. Ponad 13% świadczonych usług pomocy społecznej stanowi poradnictwo specjalistyczne na które składają się m.in.: porady prawne, rodzinne oraz psychologiczne. Kontrakty socjalne zawierane z klientami pomocy społecznej stanowią 3,4% usług pomocy społecznej, a 1,82% usług to interwencja kryzysowa. W strukturze wybranych usług pomocy społecznej najmniejszą liczbę stanowią usługi takie, jak specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz indywidualne programy pomocy w tym: indywidualny program wychodzenia z bezdomności oraz indywidualny program zatrudnienia socjalnego.
- W strukturze ośrodków wsparcia funkcjonujących w województwie 36 % stanowią środowiskowe domy samopomocy, 31% inne od wymienionych w ocenie zasobów ośrodki wsparcia, 24 % to noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych, 5% dzienne domy pomocy, 4% kluby samopomocy. Z pośród wszystkich korzystających z usług ośrodków wsparcia 22% stanowiły osoby korzystające z noclegowni, schroniska lub domu dla bezdomnych.
- W 2011 roku w ośrodkach pomocy społecznej na terenie województwa świętokrzyskiego zatrudnionych było 2 460 osób, w tym:
 - 155 osób na stanowiskach kierowniczych,
 - 728 osób na stanowiskach administracyjnych,
 - 734 osoby na stanowiskach pracowników socjalnych,
 - 843 osoby na innych stanowiskach.
- Całkowity, roczny koszt prowadzenia i utrzymania pomocy społecznej w gminach województwa świętokrzyskiego wykazany w ocenie zasobów pomocy społecznej na rok 2011 wyniósł **102 319 000 zł**. Dominującą pozycją w całkowitym, rocznym koszcie prowadzenia i utrzymania ośrodków pomocy społecznej są wydatki na wynagrodzenia z

pochodnymi – 78,47%. Kolejny element kosztotwórczy to pozostałe koszty utrzymania – 18,25%, natomiast nakłady inwestycyjne stanowią jedynie 3,28% całkowitych, rocznych kosztów prowadzenia ośrodków pomocy społecznej.

- Prognozowany całkowity, roczny koszt prowadzenia i utrzymania ośrodków pomocy społecznej to kwota 106 950 000 zł.

6.2 Powiaty:

- Dominujące usługi pomocy społecznej realizowane przez samorzady powiatowe to poradnictwo specjalistyczne, praca socjalna oraz interwencja kryzysowa. Poradnictwo specjalistyczne, stanowi 44% realizowanych usług, 23% usług świadczonych przez pcpn to praca socjalna, a 22% stanowi interwencja kryzysowa.
- liczbę osób, którym przyznano decyzją świadczenie w roku oceny to 4258 prognozę roku następnego to 4373.
- Na dzień 31 XII 2011 roku w powiatowych centrach pomocy rodzinie na terenie województwa świętokrzyskiego zatrudnionych było 390 osób. Z czego:
 - 71 osób na stanowiskach kierowniczych,
 - 134 osoby na stanowiskach administracyjnych,
 - 75 osób na stanowiskach pracowników socjalnych,
 - 110 osób zatrudnionych na innych stanowiskach.
- Całkowity, roczny koszt prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej w powiatach województwa świętokrzyskiego wykazany w ocenie zasobów pomocy społecznej za rok 2011 wyniósł 13 662 000 zł. W strukturze tych kosztów dominują wydatki na wynagrodzenia z pochodnymi.
- Prognozowany całkowity, roczny koszt prowadzenia i utrzymania powiatowych centrów pomocy rodzinie to kwota 15 499 000 zł.

7. Rekomendacje

- Profesjonalizacja kadr pomocy społecznej poprzez (poprawa wskaźników dotyczących wykształcenia kadry kierowniczej oraz pracowników socjalnych).
- Uzyskanie we wszystkich ośrodkach pomocy społecznej ustawowego wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych tj. min. 1 pracownik socjalny na 2000 mieszkańców.
- Priorytet stanowi poszerzanie stosowania aktywnych metod pracy socjalnej oraz wdrażanie nowatorskich rozwiązań w pomocy społecznej takich jak: program aktywności lokalnej, centrum aktywności lokalnej, kontrakt socjalny.
- Poszerzanie oferty usług nakierowanych na zaspakajanie potrzeb osób starszych.
- Rozszerzanie oferty opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym oraz zabezpieczanie środków na utrzymanie jednostek działających w ramach realizowanych projektów PO KL. Istnieje potrzeba promocji oraz zapewnienia źródeł finansowania dla rozwoju systemu opieki nad dziećmi do 3 r.ż.
- Stworzenie warunków do rozwoju podmiotów ekonomii społecznej oraz zaangażowanie sektora w realizację usług społecznych.
- Zwiększanie dostępności specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez przygotowanie kadr do świadczenia tego typu usług.
- Podnoszenie standardów infrastruktury zasobów pomocy społecznej.
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi przy realizacji zadań z obszaru pomocy i integracji społecznej.
- Zwiększanie działań nakierowanych na budowę partnerstw lokalnych na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w oparciu o istniejące zasoby.
- Rozwijanie i pogłębianie współpracy interdyscyplinarnej.
- Podejmowanie działań na rzecz poprawy wizerunku pracownika socjalnego oraz obrazu ośrodka pomocy społecznej w społeczności lokalnej.
- Podejmowanie działań na rzecz zwiększania znaczenia pracy socjalnej w pomocy społecznej.
- Rozwijanie systemu pieczy zastępczej, a szczególności zwiększanie liczby rodzin zastępczych.
- Wyrównywanie różnic terytorialnych w dostępie do świadczeń i usług społecznych.
- Wdrażanie systemowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej w tym realizacja projektów systemowych.
- Rozwój sieci samopomocy oraz wolontariatu.
- Rozwój form reintegracji zawodowej osób powracających z pracy za granicą.

- Podejmowanie działania w celu utworzenia lokalnych programów dla osób bezrobotnych poprzez tworzenie systemu pomocy specjalistycznej dla bezrobotnych.
- Rozwój współpracy międzysektorowej – podmiotów działających na granicy lokalnej polityki społecznej.
- Tworzenie warunków do rozwoju budownictwa socjalnego.
- Wzmocnienie i budowanie sieci społecznego oparcia dla osób wymagających pomocy środowiskowej ze szczególnym uwzględnieniem:
 - wczesnej interwencji;
 - wczesnego wspomagania rozwoju dziecka;
 - warsztatów terapii zajęciowej;
 - środowiskowych domów samopomocy;
 - klubów integracji społecznej;
 - spółdzielni socjalnych;
 - rodzinnych domów dziecka;
 - mieszkań chronionych i hosteli.
- Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie liczby mieszkań chronionych z przeznaczeniem dla osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej.

8. Spis tabel, wykresów o map.

8.1 Tabele.

Tabela 1 – Migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały	6
Tabela 2 – Ludność wg płci i wieku w woj. świętokrzyskim na dzień 31.XII.2012	7
Tabela 3– Współczynnik obciążenia demograficznego	8
Tabela 4– Relacja osób w wieku 65 lat i więcej do 100 osób w wieku 14 lat i mniej w województwie	9
Tabela 5 – Przeciętny miesięczny dochód rozporządzany na 1 osobę w gospodarstwach domowych	10
Tabela 6 – Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych	11
Tabela 7 – Wykaz placówek funkcjonujących na terenie woj. świętokrzyskiego	16
Tabela 8 – Poradnictwo specjalistyczne	23
Tabela 9 – Praca socjalna	24
Tabela 10 – Interwencja kryzysowa	25
Tabela 11 – Kontrakt socjalny	26
Tabela 12 – Indywidualne programy pomocy	27
Tabela 13 – Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	28
Tabela 14 – Ośrodki wsparcia	31
Tabela 15 – Środowiskowe Domy Samopomocy	33
Tabela 16 – Wykaz Środowiskowych Domów Samopomocy w woj. świętokrzyskim	33
Tabela 17 – Środowiskowe Domy Samopomocy	34
Tabela 18 – Noclegowanie, schroniska i domy osób dla bezdomnych	35
Tabela 19 – Klub samopomocy	36
Tabela 20 – Rodzinne Domy Pomocy	37
Tabela 21 – Mieszkania chronione	37
Tabela 22 – Ośrodki Interwencji Kryzysowej	38
Tabela 23 – Centra Integracji Społecznej	39
Tabela 24 – Kluby Integracji Społecznej	39
Tabela 25 – Warsztaty Terapii Zajęciowej	40
Tabela 26 – Kluby seniora	42
Tabela 27 – Uniwersytety III Wieku	43
Tabela 28 – Zadania własne OPS i koszty ich realizacji	51
Tabela 29 – Poradnictwo specjalistyczne	60
Tabela 30 – Praca socjalna	61
Tabela 31 – Interwencja kryzysowa	62

Tabela 32 – Ośrodki wsparcia.....	68
Tabela 33 – Środowiskowe Domy Samopomocy.....	68
Tabela 34 – Dzielne Domy Pomocy.....	69
Tabela 35 – Rodzinne Domy Dziecka.....	69
Tabela 36 – Mieszkania chronione.....	69
Tabela 37 – Ośrodki interwencji kryzysowej.....	70
Tabela 38 – Zakłady Aktywności Zawodowej.....	77
Tabela 39 – Zadania własne PCPRów i koszty ich realizacji (w tys. zł).....	80

8.2 Wykresy.

Wykres 1 – Prognoza ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym do roku 2035	7
Wykres 2 – Struktura zarejestrowanych bezrobotnych wg wieku, na dzień 31.12.2011 roku ...	12
Wykres 3 – Struktura zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia na dzień 31.12.2011r	13
Wykres 4 – Ilość osób którym przyznano świadczenia wg powodów ich przyznania	18
Wykres 5 i 6 – Stosunek środków wydatkowanych na zadania własne w gminie w 2011 roku oraz prognoza na 2012r	19
Wykres 7 – Rozkład środków przekazywanych na zaspokojenie poszczególnych potrzeb, dane w mln złotych.....	20
Wykres 8 – Rozkład rodów przekazywanych na zaspokajanie potrzeb.....	20
Wykres 9 – Gminy w których odsetek osób korzystających z pomocy społecznej do liczby mieszkańców był największy w 2011 roku.....	21
Wykres 10 – Struktura wybranych usług pomocy społecznej w woj. świętokrzyskim.....	22
Wykres 11 – Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach korzystających ze specjalistycznego poradnictwa w latach 2009-2011.....	23
Wykres 12 – Liczba rodzin oraz liczba osób korzystających z pracy socjalnej w latach 2009-2011.....	24
Wykres 13 – Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach objętych interwencją kryzysową na przestrzeni lat 2009-2011.....	25
Wykres 14 – Liczba osób objętych kontraktem socjalnym.....	26
Wykres 15 – Liczba osób z zawartymi IPWzB oraz IZPS.....	28
Wykres 16 – Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2009-2011.....	29
Wykres 17 – Liczba osób którym udzielono pomocy w formie decyzji o świadczeniach na przestrzeni lat 2009-2011.....	30
Wykres 18 – Struktura ośrodków wsparcia w woj. świętokrzyskim.....	32

Wykres 19 – Liczba Klubów Seniora na przestrzeni lat 2009-2011	42
Wykres 20 – Liczba słuchaczy Uniwersytetów III Wieku na przestrzeni lat 2009-2011	43
Wykres 21 – Wysokość środków przeznaczonych na prowadzenie bądź dofinansowanie instytucji pomocy społecznej. Dane w mln złotych	44
Wykres 22 – Kadra ośrodków pomocy społecznej	45
Wykres 23 – Liczba osób zajmujących stanowiska kierownicze	46
Wykres 24 – Poziom wykształcenia pracowników socjalnych w OPS w woj. świętokrzyskim	47
Wykres 25 – Liczba pracowników socjalnych ośrodków pomocy społecznej i ich wykształcenie na przestrzeni lat 2009-2011 wraz z prognozą	47
Wykres 26 – Liczba pracowników administracyjnych ośrodków pomocy społecznej i ich wykształcenie na przestrzeni lat 2009-2011 wraz z prognozą	48
Wykres 27 – Struktura kosztów prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej	49
Wykres 28 – Koszty prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej	50
Wykres 29 – Prognozowana struktura kosztów prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społeczne	50
Wykres 30 – Finansowanie zadań własnych	51
Wykres 31 – Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenia z podziałem na powody ich przyznania	56
Wykres 32 – Ogólna liczba rodzin zastępczych którym przyznano decyzją świadczenia z podziałem na powiaty	57
Wykres 33 – Ogólna liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia z podziałem na powód przyznania	58
Wykres 34 – Struktura usług pomocy społecznej, świadczonych przez samorzady powiatowe w woj. świętokrzyskim	59
Wykres 35 – Poradnictwo specjalistyczne na przestrzeni lat 2009-2011 wraz z prognozą	60
Wykres 36 – Praca socjalna na przestrzeni lat 2009-2011 wraz z prognozą	61
Wykres 37 – Interwencja kryzysowa na przestrzeni lat 2009-2011 wraz z prognozą	62
Wykres 38 – Kontrakt socjalny na przestrzeni lat 2009-2011 wraz z prognozą	63
Wykres 39 – Indywidualny program usamodzielniania na przestrzeni lat 2009-2011 wraz z prognozą	64

Wykres 40 – Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi na lata 2009-2011 wraz z prognozą	64
Wykres 41 – Liczba osób objętych programem korekcyjno-edukacyjnym na przestrzeni lat 2009-2011	65
Wykres 42 – Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia w 2011 roku wraz z prognozą	66
Wykres 43 – Liczba osób korzystających z Ośrodków Interwencji Kryzysowej na przestrzeni lat 2009-2011 wraz prognozą	70
Wykres 44 – Środki ogółem przeznaczone na utrzymania DPS	72
Wykres 45, 46, 47, 48, 49 – Środki finansowe przekazywane przez samorządy powiatowe na wybrane usługi pomocy społecznej	73
Wykres 50 – Kadra Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie	74
Wykres 51 – Liczba osób zajmujących stanowiska kierownicze, wykształcenie kadry kierowniczej PCPRów na przestrzeni lat 2009-2011 wraz z prognozą	74
Wykres 52 – Wykształcenie pracowników socjalnych PCPRów	75
Wykres 53 – Liczba pracowników administracyjnych, wykształcenie pracowników administracyjnych PCPRów na przestrzeni lat 2009-2011 wraz z prognozą	76
Wykres 54 – Struktura kosztów prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej	77
Wykres 55 – Całkowity koszt prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej wraz prognozą	78
Wykres 56 – Prognozowana struktura kosztów prowadzenia i utrzymania zasobów pomocy społecznej	79
Wykres 57 – Środki finansowe przeznaczone na realizację zadań własnych samorządu powiatowego	79

8.2 Mapy

Mapa 1 – Warsztaty Terapii Zajęciowej w woj. świętokrzyskim	40
Mapa 2 – Liczba stowarzyszeń, które w 2011 roku wykonywały zadania zlecone przez samorządy gminne z obszaru pomocy społecznej	54
Mapa 3 – Liczba stowarzyszeń które w 2012 roku będą wykonywać zadania zlecone przez samorządy gminne z obszaru pomocy społecznej - prognoza.....	55